

Stanisław Orzechowski
**Rozmowa albo dyjalog około
egzekucyjnej Polskiej Korony**

Biblioteka źródeł Słownika polszczyzny XVI wieku

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Pisma polityczne

oprac. Anna Nath-Dokurno, Piotr Małek

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-08-5

strona: kt

- 1: Rozmowa álbo Dyá=
2: log około Exequucyey Pol=
3: íkiey Korony.
4: grafika
5: #Summá pierwszego Dyáлогу.
6: I. Pokazanie pewne/ że z Seymu Piotrkowíkiego/ ná dzień świę=
7: tego Marciná **Pro Anno**, 1562 fłozonego: nie ma nic być.
8: A iż klátew Boża nád nim iest/ prze którą Polka Koroná ginie.
9: II. W tym Dyáлогу/ pokázuie fye **METHODVS**,
10: to iest/ Drogá ku prawdziwey Exequucyey.
11: III. Iż wedle Krolewíkiej Przyśięgi/ Exequucya ma fye po=
12: cząc od Ołtarzá.
13: IIII. Exequucya około Stanu Duchownego/ iákowa być ma
14: V. Co zá Krol w Polízcze/ álbo co zá vrząd Krolá Polískiego iest.
15: VI. W tym Dyáлогу około fzczodrobliwości Krolewíkiej/ y
16: godności poddánych iego: á iáko tá godność ma być fądzoná/
17: doftáteczna rośpráwá iest.
18: VII. W tym Dyáлогу rozmowá iest/ około obrony Koron=
19: ney/ á około Sądow Krolewíkich.
20: grafika
21: M.D.LXIII.

22: grafika

strona: ktv

- 1: PRomeritis virtus semper laudatur: & aequę
2: Virtuti ex meritis gloria semper erat.
3: Quantum igitur dices, qualemue puraueris illum,
4: In cuius laudes buccina terra datur?
5: N. G. L.

strona: A2

grafika

1: Ku Wielmożnemu pá=

2: nu Spytkowi Iordanowi z Zákliczyná/

3: Woiewodzie Krákowskiemu/ Stároście

4: Przemyfkiemu/ y Kámionáckiemu.

5: #Stániślává Orzechowskiego Koxolaná/

6: ná Exekucyá Koronná/ przez

7: Dyálogi rospifá=

8: ną.

9: Przedmowá.

10: **P**LAto wielkiej náuki/ y fía=

11: wney mądrości/ po wźem ś=

12: wiecie Człowiek/ Pánie Wo=

13: iewodo/ mnie Miłościwy/ w

14: tych Księgách ktore de Repub.

15: pifał/ to pińmo chwálebne zo=

16: ftawił. Szczęśliwe fą

17: Kroleřtwá one/ w ktorých álbo Philozo=

18: phowie kroluią/ álbo Krolowie philozo=

19: phuią. Abowiem/ co może być dziwnieyřzego ná

20: świecie nád Kroleřtwo ludzkie/ ná křzłałt Krole=

21: ftwá Bożego fpráwione? Co teź záfyte może być

22: trudnieyřzego/ nád fpráwy Krolow dobrych/ ktorzy

A ij

w fpráwách

strona: A2v

Przedmowá/ do I.M.

1: w fpráwách fwych Krolewřkich/ podobnemi Bogu

2: być chcą? Skąd to rozumieć możemy/ iż Náuká á

3: mądrość Krolewřka przewyřfzfa y z kloby fwey wy=

- 4: bija/ wŕzytki náuki y mądrości ludzkie/ y pod nogi
- 5: ŕwoie wŕzytki podmietuie/ wiodąc y ŕtoŕuiąc wŕzyt=
- 6: ki náuki/ y wŕzytki máłe y wielkie rzemieŕłá/ ku po=
- 7: żytku poŕpolitemu Kroleŕtwá ŕwego: ktorą ŕpráwá
- 8: fámná tylko/ á nie żadná inná rzeczá/ koźde Krole=
- 9: ŕtwo błogóŕławione/ á ŕzczeŕliwe bywa. Ale co
- 10: nam ŕwiádká potrzebá Platoná Philozophá/ gdyź
- 11: rzeczy zámieŕzáne náŕze/ á práwie vpádły wiek náŕz
- 12: tho nam iáwnie pokázuie/ że on iedno przez Phi=
- 13: lozophy/ Krole/ dźwignion y z nowu poŕtáwion
- 14: być żadná iná miárá nie moźe. Widźiŕz W.M.
- 15: teraz Boŕskie y ludzkie/ Duchowne y Swieckie rze=
- 16: czy miedzy ludźmi być zámieŕzáne/ ŕtárgáne y ŕká=
- 17: ŕzone. nie máŕz wiáry przećiwko Pánu Bogu/ nie
- 18: máŕz vczćiwości przećiwko Vrzędom/ nie máŕz po=
- 19: ŕŕuŕzeńŕtwá przećiwko Krolom/ prawdy/ wiáry/
- 20: ŕpráwiedliwoŕci miedzy námi nie máŕz żadney/ peł=
- 21: no wŕzędźie niepokoia y roŕterku. Pátrzay że W.
- 22: M. iákich nam Krolow Philozophow ieŕt teraz po=
- 23: trzebá/ ktorzy by żywot náŕz z gruntu vpádły/ dźwi=
- 24: gnęli/ á nas do końcá pŕowác tym nie dopuŕŕczáli:
- 25: ktorzy miłóŕciá Rzeczypoŕpolitey/ obłudnie ŕye chlu=
- 26: biąc/ wŕzytkę Rzeczypoŕpolitá náŕzę pŕuiá. Izali my
- 27: tego miłóŕnikiem Rzeczypoŕpolitey zwác będziemy?

ktory ie=

strona: A3

Pána Iordaná Spytká.

- 1: ktory iedną ręką Statut Krolowi Polŕkiemu vká=
- 2: zuie/ á drugá ręką rzeczy te dla ktorych Státut ieŕt
- 3: vczynion/ z Polŕki wymietuie? ktory Stany Ko=

4: ronne Státutem rołpifáne niłzczy/ Vrżędy háńbi/
 5: Bofkie y Swieckie rzeczy kázi/ tłumi/ y gási: ktory
 6: ná Exekucyą woła/ á przeciwko Exekucyey wízyt=
 7: ko łam czyni: burząc/ ziązdy łwowolne/ czyniąc:
 8: nowe Zakony/ nowe Wiáry/ nowe Vłtawy/ prze=
 9: ćiwko Státutowi Koronnemu łwowolnie łtáno=
 10: wiąc? Záprawdę Miłościwy Pánie/ álbo nam
 11: po Kroloch nic/ álbo to ich włafny vrząd Krolew=
 12: łki iełt: áby oni ták łzpátney łwey woley/ ludziom
 13: łwowolnym/ w Krolełtwách łwych nie dopułzczáli:
 14: á zwłafzczá tu v nas w Polłzce/ w ktorey nowiná
 15: Swa wola iełt. Byłá záfwe Polłká łtáłością wiá=
 16: ry/ przeciwko Pánu Bogu łławną: s kąd theż oná
 17: łtáteczną byłá w połłufzeńłtwie łwym/ przeciwko
 18: Krolom łwoim. Ale gdyż iuż Polłká odmienia
 19: przeciwko Bogu łtárożytną wiáre łwą/ łtrzeż tego
 20: Pánie Boże/ áby oná tym że Thorem/ y przeciwko
 21: Krolowi Pánu łwemu/ połłufzeńłtwá łwego nie
 22: odmieniłá: ku czemu áby nam nie przyłzłó/ ołtátnia
 23: nádzieiá náłzá w Pánie Bodze/ á w mądrołci Kro=
 24: lewłkiey/ á w tey Exekucyey iełt: o ktorą iednym
 25: głółem Polłká Krolá łwego dżiśia prółi/ ktora E=
 26: xekucya łłowem łwoim łátwia łye być koždemu wi=
 27: dži/ ále rzeczą nic trudnieyłzego nád nię niemáłz: y

A iij

trzebá

strona: A3v

Przedmowá/ do I.M.

1: trzebá łye tego báć/ ábyłmy nie bácznie Exekwuiąc/
 2: wízytkiey Exekucyey nie łkázili/ á połłpołu z Exeku=
 3: cyą y Polłki ná koniec nie łtráćili: o czym gdy byłá

4: v mnie niedawno w Zurowicach między ludźmi v=
5: czonymi/ ná dzień Świętego Marciná rozmová/
6: niechciałem áby oná wiatrem (iáko mowią) z do=
7: mu mego wyfzłá/ nápiiałem ią porządnie/ ták iáko
8: fye działá/ którą ku W.M. pófyłam/ ku Stáro=
9: ście fwemu Miłościwemu: ku czemu dwie rzeczy
10: mię przywiodły. iedná/ chuć moiá vprzeyma prze=
11: ciwko W.M. Sláchetnemu/ y poczciwem zácho=
12: wániem/ v ludźi wdzięcznemu Pánu. á druga/ Za=
13: cność wyfokiego Stolcá Woiewoctwá Krákow=
14: fkiego: ná którym zá wolą Bożą fławnie W.M.
15: w Polfcze siedziłz. Przyftáło to mnie/ ábym tey ro=
16: zmowy mimo W.M. nikomu inemu nie przypifał:
17: w ktorey prawdziwa Exekucya/ y Kroleftwu Pol=
18: fkiemu przyftoyna/ wftyká fye zámyka. gdyż niko=
19: mu w Rádzie Páńfkiey świeckiey nie przyftoi wię=
20: cey ná ten czás/ o tey Exekucyey myślic y mowic
21: nád W.M. nablizey W.M. teraz boku Páńfkiego
22: w rádzie świeckiey siedziłz: Znáią ludzie cnotę/ czu=
23: ią rozum/ dárom Bożym w tobie Pánie fye theż
24: dżiwuią: y otworzyli vfzy ná mowy/ y ná Wotá
25: twoie: oczekiwáią ná przyfzłym Seymie Piothr=
26: kowfkim/ zdrowego y poćielznego głofu/ w niniey=
27: fzym fmuttku fwym: wftytcy ludzie ná they fwey

nádźiei/

strona: A4

Páná Iordaná Spytká.

1: nádźiei/ ábyfmy fye nie mylili: nie wątpię że fye W.
2: M. o tym ftárałz pilnie. Ku czemu nie závádzą
3: (iáko mniemam) ty Dyálogi náfze/ ktore W.M.

4: połyłam. Małz W.M. wielką teraz pogodę ku o=
5: kazaniu cnoty/ y dzielności SenátorŃkiewy fwey/ ni=
6: gdy potym tákiew drugiey mieć nie będziefz/ iefliże
7: ná tym Seymie przyślzym PiotrkowŃkim tę niniey=
8: fzą pogodę opuścifz. Oto PolŃká Pátria náfzá gi=
9: nie/ oto Bogá/ Práwá/ y Krolá tráci. Czegoż W.
10: M. małz czekác dále/ przyślifmy iuz w PolŃzce ná
11: oŃtátni punkt/ z ktorego iedno Ńpác á Ńzyię złomic/
12: á żyżkę iákiego rychło w PolŃzce miáfto Krolá mieć.
13: Perykles Athenieñ: dzielny miáftá onego Senator/
14: gdy do rády w záburzeniu RzeczypoŃpolithey cha=
15: dzał/ biorąc ná Ńye SenatorŃki Ńwoy płaŃcz/ thák
16: Ńam do Ńiebie mawiał: Nie lę kay Ńye tych wiátrow
17: gromátŃkich/ o Perykle/ pomni ná mieyŃce Ńwe/ po=
18: mni też ná to/ że ty y o tych ktorzy oto Ńzáleią/ dżif
19: w rádźie wiernie rádźić/ y o nich wotowác małz/
20: áby zdrowi á cáli byli. PrzyŃtoyny głos wielkiemu
21: Senatorowi/ á wierney rádźie wielkiego ludu/ kto=
22: rego proŃzę nie rácz W. M. przepominác/ y owŃzem
23: rácz thymże przykládem do Rády idąc/ Ńam z Ńobą
24: ták mowić: Pomni Iordanie/ ná ktorym mieyŃcu w
25: PolŃzce Ńiedźifz/ nie lę kay Ńye burze tey wŃciekley:
26: pomni że y o tych rádźić małz/ kthorzy zwiedźieni/ y
27: záflepieni od Kácerzow/ w iáwny vpadek y fámí

oŃlep idą/

strona: A4v

Przedm. do

I.M.P. Iord. Spytká.

1: oŃlep idą/ y wŃzytkę Koronę PolŃką zá Ńobą wiodą.

2: To iż ku W.M. ták piŃzę/ miłóŃ mojá przeŃiwko

- 3: namilżey Pátryey nálżey/ mnie k temu przywio=
 4: dlá: co rácz W.M. odemnie łáfkáwie á miłości=
 5: wie przyiąć. Ale iuż Rozmowy tey W.M. łłu=
 6: chay/ którą miał Ewánielik ieden v mnie w Zuro=
 7: wicách/ ná dzień Świętego Marćiná bárzo ráno
 8: z Pápiłtą/ obádwá przyiaćiele moi/ ludzie vczeni:
 9: gdy ráno tymi słowy podkał był Ewánielik Pápi=
 10: łtę siedzącego ze mną połpołu w Libráryey moiey/
 11: gdy mię byli iuż pożegnác mieli: á Pápiłtá/ odmo=
 12: wiwży Paćierze/ łam z łobą długo w mil=
 13: czeniu był/ ku ktoremu gdy z dwo=
 14: ru przyłzedł był Ewánie=
 15: lik/ ták nagle rzekł
 16: k niemu:

Rozmowa

strona: B

grafika

1: **Rozmowa álbo Dyá=**2: **log pierwży około Exekucyey Pol=**3: **łkiey Korony.**4: **EVANGELIK.**5: **C** Oż wżdy myłłifz miły Pápi=
 76: łto? **PAPIEZNIK.**7: Nic dobrego omyłniku/ chćia=
 3

8: łem rzec Ewánieliku miły.

9: **EVANGE.** O nie nowinác

10: wam o złych rzeczách myłłić.

11: **PAPIEZ.** Ták iáko y wam

12: złe rzeczy czynic nowiná nie iefł: o ktorych myłłić

- 13: my rádźi nie rádźi muśimy. **EVANG.** A iákoż my
- 14: co złego czynimy/ ktorzy wedle Ewánieliey żywie=
- 15: my. **PAP.** Tákowiście wy fą Ewánielicy/ iáko=
- 16: wi żydowie byli Zakonnicy: ktorzy Zakonem fye
- 17: chełpiąc/ nietylko Zakon/ ále y Krolá/ y Krolestwo
- 18: fwe poľpoľu z Zakonem ná wieki ftráćili/ ku czemu
- 19: wy teź nas/ Ewángelią fye chełpiąc/ wiedźiecie:
- 20: ábyfmy z Ewángelią poľpoľu Krolestwo vtráćili/
- 21: y byli ná koniec w Polźce bez Krolá/ ták roľprofze=
- 22: ni iáko owce bez páľterzá. **EVANG** Coź to wźdy
- 23: plećiefz/ my Zakon/ álbo Krolá w Polźce ftráćić

B

chcemy?

strona: Bv

Rozmowa I.

około Exekucyey

- 1: chcemy? ktorýmym prawdziwym Zakonem Narod
- 2: Polŕki oświećili: á ktemu teźefmy przez Poľelŕtwá/
- 3: y przez ziązdy fwe Krolá Polŕkiego przywiedli/ áby
- 4: on Seym w Piotrkowie fłóżył/ á tām Exekucyą
- 5: vczynił: to ieľt áby Krol/ Krolem práwym w Pol=
- 6: fźce był. **PAP.** Iákimeście wy Zakonem Polŕkę
- 7: (*marg*) Owoc Kácerŕtwá. (-)oświećili/ stąd czuiemy że ten wáľz Zakon/nieźgo=
- 8: de/ gniew/ mierźiączkę/ roľtyrk/ fwąwolą/ nierząd/
- 9: bluźnierŕtwo/ y wzgárde/ Stanow Przełózonych z
- 10: fobą do Polŕki przynioľł: ktorego Zakonu wáľzego
- 11: koniec/ pewny vpadek Korony Polŕkiey ieľt/ á nic
- 12: innego. A ten Seym/ o ktorým ŕpiewacie/ y iá=
- 13: kim ŕercem nań iedźiecie/ nic z niego dobrego nie bę=
- 14: dzie/ gdyź ieľt iáwne **Anatema**, to ieľt klátw Boźa

15: (marg) ZSeymu Piotrkowskiego/ nic niebędzie. (-)nád nim/ która nie dopuści nam wkroczyć ná tym

16: Seymie w żadną rzecz pobożną/ á nam pożytecz=

17: ną/ coć ná oko chczeli pokażę. **EVANG.** Acz ci

18: mam pilną drogę przed sobą/ bo fye teraz mamy zie=

19: chác/ y nárádzić/ iákoby wálzá Pápiłterya dáley ná=

20: mi nie szydziła/ ále żeby ná tym Seymie w Piotr=

21: kowie przez Exekucyą szyję złamáła: á wżakoż po=

22: trwam ielzcie máło/ y všiędę tu przed tobą/ ábym

23: ślyżał od ciebie/ przecz thák źle tużysz temu Sey=

24: mowi/ álbo przecz go klątwą Bożą być zowieł?

25: **PAPIEZN.** Rzekłes teraz iż fye o to rádzićie iá=

26: koby przez Exekucyą Papieństwo w Polńce wstáło.

27: **EVANG.** Thak mowię. **PAP.** Nie czuiećielz wy

tego/

strona: B2

Polńkiej Korony.

1: tego/ że wy o przeciwnych rzeczách rádzićie/ ktore

2: pośpołu śtać żadną miarą niemogą/ czego ták ci do=

3: wodzę: Exekucya ielst wstáwienie w rygę śwą Ko= (marg) Exekucya co ielst. (-)

4: rony Polńkiej/ wedle Praw y Prywilegiow Koron=

5: nych. **EVANGEL.** Philozophią ná mię próstaká

6: idziełz. **PAP.** Wierzę ia temu/ że ty tego nie ro=

7: zumiełz: bo wy zwykli mowić o rzeczách trudnych

8: bez náuki/ ták iákó ślepi mowią o fárbie bez oczu.

9: **EVANG.** Dobrzeby sobie nie łaiác. **PAP.** Nie łá=

10: ię/ áleć to śłufznym przykládem pokázuię/ że wy wo=

11: łaiác ná Zieździech wálznych y ná Seymiech/ Exe=

12: kucya/ Exekucya/ co ielst Exekucya nie wiećie/ tyl=

13: ko iedno áby fye mowiło á wołało/ á nic dáley.

- 14: **EVANG.** My tho zowiemy Exekucyą po proftu/
 15: áby Krol to záfyte pobrał/ co był rozdał. **PAP.** Te=
 16: go to łowo nie każe/ y w tym łowie tego niemálfz/ (*marg*) Brác/ nie ieft Exekucya. (–)
 17: áby Krol brał/ bo Exekucya po łácinie ku czynie=
 18: niu/ ku wypráwiániu/ y ku dániu więcey fye ścią=
 19: ga/ á niżli ku brániu/ álbo ku odeymowániu. **Ver**=
 20: *bum enim Exequi, ad habitum pertinet, non autem ad*
 21: *priuationem.* **EVANG.** Y to ná mię trudno/ bárzo
 22: bym rad/ ábyś ty proftym łzermem zemną o tey E=
 23: xekucyey mowił/ á dał tym łztukam Szkolnym po=
 24: koy/ profty ia ieftem Bernard/ á nie Philozoph.
 25: **PAP.** Widzę że cię náuká mierzi. **EVANG.** Nie
 26: mierzi/ ále tho przekwintowánie wálze mię bárzo
 27: mierzi. **Habitus, priuatio,** á co ia wiem/ co to zacz

B ij

ieft/ po

strona: B2v

Rozmowa I.

około Exekucyey

- 1: ieft/ po nálfzemu ze mną mow/ nie po Szkolku.
 2: **PAP.** Ták vczynię/ áleć to po proftu naprzod po=
 3: wiadam/ iż wy thákową Exekucyą iákową przed (*marg*) Exekucya łzkodliwa. (–)
 4: fye bierzećie/ włytkę Koronę Polfką z gruntu wy=
 5: wroćicie/ y ták pewnie vczynicie/ iáko by vczynił
 6: on niebáczny Cieślá/ ktory náciągáiąc dom niebá=
 7: cznie náchylony w klobę łwą przeciágnáwłzy go ná
 8: drugą łtronę/ z gruntu by dom włyftek wywrocił.
 9: Ták że y wy tą vporną Exekucyą wálzą/ Rzeczpo=
 10: łpolithą pewnie wzgorę nogámi wywroćicie. **E**=
 11: **VANG.** Zle nam tułzyfz/ y profzę cię powiedz mi
 12: s kąd to baczyfz. **PAP.** Powiem/ áleć tho wždy

- 13: mużę rozumnie pokázác pewnym dowodem/ czego
- 14: bez náuki vczynić niemogę **EVAN**. Iuż w imię
- 15: Boże vżyway they fwey náuki iáko chcefz/ tylko á=
- 16: bym ia rozumiał. **PAP**. Zrozumiełz iedno cierpli=
- 17: wie słuchay/ ták ludzie mądrzy Rzeczpołolitą wy=
- 18: kładáią. *Respublica est coetus Ciuium communione(marg) Respub. (-)*
- 19: *Iuris & focietate vtilitatis coniunctus*.**EVAN**. Wy=
- 20: łóž mi to po polfku? **PAP**. Powiem/ Rzeczpołpo=
- 21: lita iełt zebránie obywatelów/ fpołecznością Prá=
- 22: wá/ y Towárzyftwem pożytku złączone/ przeto áby
- 23: ono fwobodne y thrwáłe w Polfzce ná wieki było.
- 24: A gdzie by fye to zebránie/ álbo zgromádzenie Rze=
- 25: czypołpolitey Polfkiey/ od iednoftáynego Práwá/
- 26: y pożytku/ ná ktorąžkolwiek ftronę odchyláło/ tám
- 27: Exekucya w Rzeczypołpolitey bywa/ iákoby modlá

iáka/

strona: B3

Polfkiey Korony.

- 1: iáka/ wedle ktorey dobry Cieślá náchylony dom w=
- 2: ftáwia w klobę fwą. **EVANG**. Nie zły przykád/
- 3: ktory/ próżę cię/ przyftofuy iásniey ku rzeczy náfzey.
- 4: **PAP**. Krol Polfki nic inego nie iełt/ iedno iákiemśi(marg) Krol co iełt. (-)
- 5: Cieślá/ tho iełt naywyfzłzym fprawcą Kroleftwá
- 6: fwego: bo koždy fprawcą naywyfzłzy po Grecku fye
- 7: zowie **Architecton**, po łácinie **Faber** po polfku Cie=
- 8: ślá/ ia inák wyłóżyć tego nie vmiem. Otoż Krol
- 9: náfz/ **Architecton** Polfki/ ma przyfięę iáko iną mo=
- 10: dlę fwą/ wedle ktorey fprawuie Koronę fwą/ tá ie=
- 11: mu lámá vkázuie/ iełfiže Polfká w mierze stoi/ czyli
- 12: fye ná ktorą ftronę chyli. A rozumiełzże co mowie?

- 13: **EVANG.** Mniemam że rozumiem. **PAP.** S tąd
- 14: tedy wiedz/ tho com ci był powiadać pierwey po=
- 15: czął/ że Exekucya Polfka nic inego nie ieft/ iedno (*marg*) Exekucya Polfka. (–)
- 16: Izácowanie Rzeczypospolitey Polfkicy w swoich
- 17: Prawách y Prywilegiách/ wedle Przyśięgi Krolá
- 18: Polfkiego. **EVANG.** Ták y my mowimy/ y tegoż
- 19: też po Krolu swym chcemy. **PAP.** Stofuymyż ie=
- 20: dno wálze chcenie ku they Krolewfkicy przyśiędze/
- 21: iáko ku iákiy modle/ ogládaż tho iáwnie/ że wy
- 22: tákicy Exekucyey nie chcecie iákom ia teraz wyło=
- 23: żył/ chcecie wy áby Pápieństwo w Polfzce vpádló.
- 24: **EVAN.** Dali Bog fye mu ná tym Seymie pádác.
- 25: **PAP.** Tedy modlá **Architectona** tego/ to ieft Przy=
- 26: sięgá Krolá Polfkiego/ ná tym Seymie fye fpáda/
- 27: á iáko bez modły Cieślá/ Cieślá nie ieft/ ták theż

B iij

żaden

strona: B3v

Rozmowa I.

około Exekucyey

- 1: żaden práwy Krol/ bez Przyśięgi Krolem nie ieft:
- 2: ktora Przyśięgá Práwo y Prywilegie/ thák Pápie=
- 3: ftwu/ to ieft Duchowieńftwu w Kroleftwie swoim
- 4: dżierzeń: iáko y inem Stanu Swieckiego ludziom.
- 5: **EVANGE.** A což z tego będzie gdy by Krol z tey (*marg*) Ewánielikowie Krolewfką Przyśięgę łamią. (–)
- 6: iedney ftromy Pápiefkicy Przyśięgę swą odmienił?
- 7: **PAP.** Ktemu wy rzecz wiedziecie/ y to wy iáwnie
- 8: mowicie/ áby Krolewfká Przyśięgá w Polfzce zła=
- 9: mána byłá: y słyżalam ia iednego Herftá wálzego
- 10: przy ftóle/ niektorego Páná wielkiego/ gdy ták mo=

- 11: wił: Gdy z łobą gładce mowić będziemy/ może łye y
- 12: Przyśięgą Krolewka w Polfzce odmienić/ bez łzko=
- 13: dy Rzeczyłpolitey. O ślepy á vporny Człowie=
- 14: cze/ powiedz mi/ możefzli ty nadobnie á gładce ro=
- 15: ździerać podwáliny áłbo grunthy cháłupy twey/ y
- 16: zali łye thám niemufzą włzytki kątý domu twego
- 17: rázem łamac/ pukác/ y pádác? chcefz o nieprzyiacie=
- 18: lu Pátryey łwey/ Przyśięgę Krolewfką tárgác/ á
- 19: chcefz áby to nadobnie á gładce było? vpaść włzyt=
- 20: ká Koroná Polfka mułi/ iefliże ty namnieyłzey Li=
- 21: tery w Przyśiędze Krolewfkiey nárułzyłz. Albo ie=
- 22: łli ieden namnieyłzy Buchłtab z tey Przyśięgi wyy=
- 23: miełz/ Práwá/ Prywilegie/ ná koniec y Krolá rá=
- 24: zem z Przyśięgą łtráćilz. **EVANG.** Boże tego v=
- 25: choway. **PAP.** Nie vchowa cię tego Bog/ bo iefli
- 26: że Krol przećiwko Przyśiędze łwey co Papielthwu
- 27: vczyni/ vpadkiem to łwym y Korony łwey pewnie

pląćić

strona: B4

Polfkiey Korony.

- 1: pląćić będzie. **EVANG.** Więc Koroná Polfka bez
- 2: Papielthwá być niemoże? **PAPIE.** Podobniey iefł(marg) Polfka bez Papielthwá łtac nie może. (–)
- 3: Swiátu być bez Słóncá/ niź Krolełtwu Polfkie=
- 4: mu bez Papielthwá. **EVANGEL.** Coż to mowilz?
- 5: **PAP.** To co łłyłzyłz/ y przyzwolíc mi tho rad nie
- 6: rad mułilz/ powiedz mi czym thy zowiełz Polfkę?
- 7: **EVANG.** A czym inem/ iedno nie krolełthwem
- 8: Polfkim. **PAP.** Tedy to Krolełtwo Polfkie/ ma
- 9: Krolá Polfkiego łwego/ vrzędnie Koronowánego?

10: **EVANG.** Ma. **PAP.** Tedy też ma Kápłaná/ (*marg*) Krol od Kapłaná Krolestwo ma (-)
 11: ktory go koronował/od ktorego Krol imię Krole=
 12: wkie/ y Krolestwo ma. **EVANG.** Nie od Ká=
 13: płanow/ ále od Rycerstwá Polkiego/ Krol Polki
 14: Krolestwo fwe ma. **PAP.** Bárzo fye ná tym my=
 15: liż. *Electia*, to ieft/ wybranie Człowieká ná Kro=
 16: lestwo/ prawdá iż ono ieft przy Rycerstwie Pol=
 17: kkim. ále on Człowiek wybrány/ po Elekcyey fwey/
 18: wżytkę moc y władzą/ ná koniec y imię Krolewkie
 19: bierze potym od Kápłaná/ to ieft od Arcybiskupá
 20: Gnezneńkiego/ ktoremu iáko zwierzchniemu fwe=
 21: mu przysięga przed Koronącyą fwą: *Habitu priua=*
 22: *ti hominis.* Temi słowy: *Ego SIGISMundus AVgu=*
 23: *ítus, futurus REX POLonię, luro &̄c.* A wziąwfzy
 24: potym od Arcybiskupá Koronę/ Miecz/ Sceptrum/
 25: y Stolec Krolewki/ toż dopiero Krol/ iuż Kro=
 26: lem poświęconem przez Arcybiskupá/ ná Krole=
 27: łtwo będąc/ thák Przysięga Krolesthwu fwemu.

Ego Si=

strona: B4v

Rozmowa I.

około Exekucyey

1: *Ego SIGISMundus AVGuftus Dei gratia REX PO=*
 2: *LOnię, luro &̄c.* Otoż nie będąieli w Polźce Pa=
 3: piełtwá/ nie będzie Arcybiskupá/ áni Kápłaná za=
 4: dnego: á nie będąieli Kápłaná/ nie będzie Krolá: á
 5: niebędźieli Krolá/ niebędźie Krolestwá. Zoftanie
 6: tedy Polkák bez Krolestwá pewnie/ y niebędźie zwa=
 7: ná Krolestwem/ ále Księstwem álbo Woiewodz=
 8: twem iákiem. Iesli Krol dziśiefzy náłz/ zá ślepa

- 9: rądą wáfzą/ Krzywoprzyśięstwem iákiem Papie=
 10: łtwo w Kroleŧwie łwym obrázi. **EVAN.** Tá¿ke (*marg*) Koroná Krolewfka. (–)
 11: w onym káfku złotá tákową moc być pokládáfz/ ¿e
 12: bez niego Krol náfz Krolem Polłkim być nie mo¿e?
 13: **PAP.** O ¿łupi/ á ŧzalony rozumie wáfz/ powiedz
 14: mi/ czym ná Krzćie łtawa łye Człowiek Krześci=
 15: áninem/ wodáfli/ czyli mocą łłowá Bo¿ego/ ktore
 16: przy wodźie ná Krzćie bywa? **EVANG.** Mnie=
 17: mam ¿e mocą łłowá Bo¿ego: bo y Augułtyn S.
 18: mowi/ *Accedat verbum ad elementum, & fiet Sacra*=
 19: *mentum.* **PAP.** Tá¿ke te¿ miły omyłniku/ nie Ko=
 20: roná złotá Krolá Krolem czyni/ ále moc oná łło=
 21: wá Bo¿ego/ ktore łłowo z vłt Arcybiłkupowych/
 22: to iełt/ z vłt Bo¿ych bywa przy w kładániu Koro=
 23: ny ná ¿łowę Człowieká/ ná Krolełtwo wybráne=
 24: go/ ktorego łłowá tákowa moc iełt/ ¿e hnet nagle
 25: odmienia Krolá w Człowieká inego/ dáie mu Du=
 26: chá Krolewfkiego: dáie mu te¿ Przyłtawá/ y łtroźá
 27: z niebá/ Angiolá ołobliwego. Czytay łobie Koro=

nácya

strona: C

Polskiej Korony.

- 1: nácya Saulowę/ Dawidowę/ Sálomonowę/ y
 2: inych Krolow/ naydźiefz ¿e to ták iełt/ á nie inák/
 3: iákoć powiádam. **EVANG.** Więć bes tey Korony
 4: Krolem być Krol náfz niemo¿e. **PAP.** Gdy¿ y Pan
 5: Kryłtus Krolem w Krolełtwie łwym bes Korony
 6: widomey być niechćiał: ¿aden iłćie Człowiek ktory
 7: łpráwuie lud Bo¿y w Krolełtwie Kryłtowem/ bes
 8: Korony widomey/ áni być áni zwány Krolem pra=

- 9: wdziwie niemoże. kthora Koroná vkázuie/ onego
- 10: Człowieká być namiestnikiem/ w íspráwách świec=
- 11: kich/ á w obronie Krolestwá Bożego onego ćier=
- 12: niem koronowánego Krolá/ ktore ćiernie znaczą one
- 13: trofki/ y fráfunki/ kthore powinni mieć około íwych
- 14: poddánych Krześćijáńscy Krolowie. Ták że iá=
- 15: wnie widziłz/ ielíze Papiestwo w Polfzce vpádnie/
- 16: thedy z niem póspołu y Krol/ y Krolestwo Polkie
- 17: zginie. **EVANG.** Oto Dełzpotá Koronowano w
- 18: Wołofzech theraz niedawno bes Pápiefkiey mocy.
- 19: **PAP.** Koronowano ále nie dofyć ielt Koronę ná (*margin*) Dełzpotowá koronácya. (–)
- 20: łeb włóżyć czyię. Ale potrzebá ktemu ielt/ áby przy=
- 21: tym włożeniu moc byłą oná zwierzchnia Piotrowi/
- 22: to ielt Papiieżowi Rzymfkiemu/ Káplánowi nay=
- 23: wyfłzemu/ ku fzáfunku od Bogá zwierzona/ od kto=
- 24: rego Piotrá ktoryżkolwiek Metropolitá/ álbo Ar=
- 25: cybífkup mocy íwey Vrzędnie niebierze: tákowy
- 26: káždy Odłzcepieńcem będąc fzydzi Krolmi/ á nie
- 27: święći Krole/ ná Krześćijáńskie Krolestwá.

C

Tákowác

strona: Cv

Rozmowá I.

około Exekucyey

- 1: Tákowác Koronácya Dełzpotowá w Wołofzech
- 2: byłą/ chluby/ háńby/ pełna/ ktora z wáfzego Szwáy=
- 3: cárkiego błádu wfzytká od wáfzych Seniorow wy
- 4: ízlá. **EVANG.** Więc náłzy Seniorowie niemogá
- 5: Koronowác Krolá? **PAP.** Mogá/ ále tákowego
- 6: iákowego Krolá žacy w Szkołách ná święty Gá= (*margin*) Kácerze iákiegó KRolá máią. (–)
- 7: weł mewáią. Wiedz to pewnie/ á w tym nic nie=

- 8: wątpi y to pomni/ gdzie niemáľz Ołtarzá/ tám nie=
 9: máľz Káplaná: á gdzie niemáľz Káplaná/ tám też
 10: niemáľz áni Krolá. Wy gdyście wywroćili Ołta=
 11: rze z Kościołow wáľzych/ hnet też wygnáľście zá
 12: Ołtarzem Káplany/ miáľto ktorých przyeľście zło=
 13: dzieie á zboyce od Szwáycárow duľz wáľzych/ kto=
 14: rzy was ktemu wiodá/ ábyście y Krolá co rychley
 15: z Polľki pozbyli/ czego iuż niedľugo czekáć/ iefliże ták
 16: okrutney łwey woley wáľzey/ áľbo Bog nieodmie=
 17: ni/ áľbo Práwo poľpolite niezgromi. A zaż iáwnie
 18: do tego nie idźećie/ ziązdy y Seymy łobie czynićie
 19: kiedy chcećie/ Vrzędy nowe wltáwiaćie/ Práwá łtá=
 20: wićie/ Kościoły wywráćacie/ nádanie y łkárby Ko=
 21: ścielne rozbieráćie/ kápturem Krolowi groźićie/ z
 22: opcemi Krolmi łkłády miewáćie/ á od nich łurgelty
 23: bierzećie/ nákoniec nam nowym Krolem groźićie.
 24: Tákoweć łá łpráwy y poľtępki wáľze/ ktore pokázu=
 25: iá/ że tey wáľzey Szwáycárľkiewy wierze rychľo łye
 26: o Krolá pokuśić. Y ták Polľkę mieczem y ogniem
 27: woiowáć/ iáko oná woiowałá przed tym Greki/ y

Czechy:

strona: C2

Polľkiej Korony.

- 1: Czechy: á potym Niemce/ Angliá/ y Fráncyá/ ktore
 2: Páńłtwá prze kácerłtwá Práwá/ y łwobody łwe/
 3: nákoniec y Krole potráćili: co łye wľzytko łtáľo prze
 4: niedbáľść Krolow/ ktorzy niepomniać ná vrząd (*margin*) Krolowie niedbáľi mnożá
 kácerłtwá. (–)
 5: łwoy Krolewłki niezábiegáľi wczás kácerłtwu/
 6: ktore gdy łye od máľey łľkierki raz zaymie/ ledwie

- 7: vpadkiem Koronnym/ y Krolewskim bywa potym
 8: zgálzona. Wiele mamy ku temu przykádow/ áleć
 9: ieden tylko przypomnię/ z ktorego iáwnie poznafz/
 10: iáko fye Pan Bog mści nád Krolmi temi/ ktorzy
 11: Krolestw fwoich od kácerftwá mieczem fwem nie
 12: bronią. Był Wacław Krol Czeſki/ wielkiego y
 13: Zacnego rodu Człowiek/ ále nickszemny w ſprávách
 14: fwych Krolewskich/ gdy Hufowemu kácerftwu w
 15: czás niezábiegał/ á gdy kácerzom Krolestwo ſwe
 16: woiowác dopuſcił: wieku onego ludzie Swięci/
 17: ná Káznodzieyfkich Stolcách thym Proroctwem
 18: Hieremialzowem iemu groźili.
 19: *HIEREM. XXII. Terra, terra, terra, audi ſer=*
 20: *monem Domini, Haec dicit Dominus, Scribe virum*
 21: *iftum ſterilem, virum qui in diebus ſuis non proſpera=*
 22: *bitur, nec enim erit de ſemine eius vir, qui fedeat ſuper*
 23: *Solium Daud.* Y wypełniło fye to Proroctwo/
 24: o Krolu onym wſzytko/ był nieſzczefnym Krolem/
 25: hániebnie żył/ hániebną teź ſławę po ſobie zoſtawił.
 26: Smierć żywothowi iego podobna/ y rowna była
 27: Bogu. teraz/ y Kroleſtwu fwemu odpowiáda.

Cij

Przcz

strona: C2v

Rozmowa I.

około Exekucyey

- 1: Przcz on ták/ iáko był ná Koronácyej ſwey przy=
 2: ſiągł/ mieczem fwym Krolewskim/ ktory iemu w
 3: ręce z Ołtarzá przez Arcybiskupá dano było/ Ołta=
 4: rzá Swiętego przeciwno kácerftwu Hufyanowe=
 5: mu niebronił. Zył iáko beſtya niema/ zdechl beſ

- 6: potomstwa/ pogrzebion iest iako pies/ potym zalnye
 7: wykopany z ziemi przez kacerze/ hanbiony byl: na=
 8: koniec cialo iego niezczelne wloczyli/ targali/ y w
 9: Muftawę rzekę haniebnie kacerze wrzucili. Niech
 10: ze fye tym przykladem karzą wzylycy ini Krolowie/
 11: ktorzy w Szyfzakach fwych Krolewfkich/ z mieczmi
 12: fwemi Krolewfkimi/ na Stolicach fwych Krolew=
 13: fkich zalneli nieczuią/ iako fye kacerstwa pod Sto=
 14: lice ich Krolewskie podzancowaly/ y prochy zalna=
 15: dzily/ iuz iedno zapalic: co fye z inzfemi Krolestw (marg) Fatą Czelkie na Polkę ida. (-)
 16: dzieie flyszemy/ co fye v nas thez dzieie widzimy.
 17: Strzeż Panie Boze aby braciey/ y Sasiad nalzych
 18: Czechow fatą tez do nas nieprzyzly. Vkaz mi ie=
 19: dne rzecz namnieyfa/ kthora by fye nam wodzil:
 20: a ktoraby nam pewnego vpadku nie obiecowala.
 21: Sprawiedliwosci niemamy/ obrony niemamy/
 22: z Seymow tez nic inego nieodnosimy/ iedno Re=
 23: ces/ a Limitacya. Przewroc Kroyniki wlytykie
 24: Polkie/ nie naydziefz aby za ktorego Krola kiedy
 25: w Polfzce reces byl. A te nalze wielebna Limi=
 26: tacya/ chora ftarosc Krola niebofzcyka vrodzila.
 27: Ale tez nigdy przed tym w Polfzce niebywala.

O sprawa

strona: C3

Polskiej Korony.

- 1: (marg) Seymy Polkie. (-)O sprawach tez inych Seymowych/ forom y mo=
 2: wic iakowe fa: na poczathku Seymu niemoze byc
 3: mardzey/ wymowniey/ y pozyteczniey/ propoficya
 4: Seymowa nam powiedziana. Iako ia powiadac
 5: zwykl Pan Ian Ociefki Kanclerz Koronny/ hnet

- 6: my wyrwiemy też propolicją łwą/ od propolicyey
- 7: Krolewfkiey bårzo rozna/ którą zámiełzamy włzyt=
 8: ko przedłye wzięcie Krolewfkie/ także rzeczami mie=
 9: łzamy/ że nákoniec z Seymu wálnego nic inego nie
 10: bywa/ iedno háńbá v połtronnych ludzi/ á waśń
 11: domowa: rozieđzamy łye/ nágániwłzy Krolá/ á
 12: zháńbiwłzy Rády/ odpowiedáiąc ieden drugiemu/
 13: Ewánielikowie o Papiłtách/ Papiłtowie o Ewán=
 14: ielikoch rádzác/ y káptury ieden drugiemu grożác/
 15: s kąd ten pożytek mamy/ że Koroná koźdemu obce= (marg) Polłká otworem łtoi. (–)
 16: mu otworem łtoi. Połtronni Pánowie ná nię oczy
 17: otworzyli/ y łnadź iuż łye ią teraz niedawno podzieli
 18: li/ y ták iuż opuściła Polłka Koroná ielt/ że wnię w=
 19: iázdy Tátárowie czynią gdy chcą/ Wuchrzy/ Niem=
 20: cy/ Hifzpani/ przechodzą ią gdy chcą/ á iáko chcą.
 21: Máły Człowiek Defzpot/ niewiedzieć s kąd łye (marg) Defzpot przełzedł Rułką ziemię.
 (–)
 22: wzięł/ w máłym potćie ludzi/ przedárł łye przez Za=
 23: rębny Sámborłkie/ połtrzełá lud Krolewłki/ otárł
 24: łye o Hetmánów Koronnych oczy: przełzedł Księ=
 25: łtwo Rułkie do Wołoch/ Hołdowną ziemię Krolá
 26: Polłkiego wzięł/ y všiadł Pánem ná Wołółzech:
 27: Ná koniec koronowác łye dał zbywáiąc hołdownę

Cii

Woiewody

strona: C3v

Rozmowa I.

około Exekucyjey

- 1: Woiewody Wołółkiego/ przeciwko Krolowi Pol=
 2: łkiemu imienia. Widziłz bráćie miły iáko my Po= (marg) Polłká zásłępióná. (–)
 3: lacy [profperamur](#), á iáko Pan Bog ielt známi.

- 4: Effuła eft contentio super nos. Niemożemy do ie=
 5: dności przyść/ zaślepiła nas złość náfza/ ku zgodzie
 6: drogi náleść niemożemy/ áni iey naydziemy/ bo nas
 7: zákłá iáwnie Pan Bog/ prze kácerftwá ty wízete=
 8: czne náfze. Rzuciliſmy iie byli naprzod ná Ołtarz/
 9: to ieft ná ftárożytny ſpoſob Wiáry Świętey: hnet
 10: potym tárgnęliſmy ſye/ ná ſługę Ołtarzá tego/ to
 11: ieft ná Káplaná/ mowiliſmy iáwnie w Wárfzawie
 12: á potym w Piotrkowie/ Niehcemy być pod Księ= (marg) Káplani zelzeni. (-)
 13: żą/ zwierzchności ich niewyznawamy/ niehcemy
 14: wiedzieć o Arcybiskupiech/ áni o Biskupiech/ Mi=
 15: niſtry Duchowne ſwe oſobliwe mamy. Przypátrz
 16: ſye tu (dla Bogá cię proſzę) ſpráviedliwości Bożey/
 17: iáko też iuż mowimy/ iefli Krol do Polſki z Litwy
 18: nie przyedzie/ rádzić o ſobie ſámi będziemy/ Seym
 19: ſobie złożemy/ á kto nań niepoiedzie tego żábijemy:
 20: á nie Sąd że to Boży iáwny nád námi ieft/ á nie
 21: iáwnaž to pomítá Boża nád Krolem y nád Kro=
 22: leſtwem iego: widziſz iákoſmy z Ołtarzá ſpádli/ y
 23: przez Káplaná iuż pierwey/ á potym y przez Krolá
 24: thák ná doł z wyfoká lećimy/ iáko hárdy Dyabeł z
 25: Niebá do Piekłá ná wieczne potępienie ſwe był le=
 26: ciał. A ták bráćcie miły/ iefliže my ná ten Seym
 27: od Piotrkowá z tą myſlą iedziemy/ ábyſmy ná nim

Papieżtwo

strona: C4

Polſkiej Korony.

- 1: Papieżtwo przez Exekucyą precz z Polſki wykorze=
 2: nili/ tedyć tho obiecuię/ że my po vpadek ſwoy do
 3: Piotrkowá ná Seym iedziemy/ nic dobrego tam (marg) Z Seymu/nic niebędzie (-)

- 4: nieśprawnymy. z Seymu też tego nic niebędzie/ y
- 5: będą pewnie *Nouissima nostra, deteriora prioribus.*
- 6: A czemuż milczył? **EVANG.** Strach wielki mię
- 7: zdiął/ bo widzę że Bogá między námi niemá/ da=
- 8: wno mówią/ gdzie Bog tám zgodá: między námi
- 9: ná żadnem Seymie zgody niemá/ pewno też y Bo
- 10: gá między námi niemá: á bes tego trudno przyść
- 11: do czego dobrego. **PAPIEZN.** Nieprzydziemy (*marg*) Czemu ku złemu Polká idzie.
(-)
- 12: (wierz temu) ku niczemu dobremu rychley ku złemu.
- 13: *Iniqui enim sunt coetus nostri,*
- 14: *polluta est mens & con=*
- 15: *scientia nostra* przed Pánem Bogiem/ zaráżeniłmy
- 16: łą wnątrzną nienawiścią/ ieden przeciwko drugie=
- 17: mu/ nietylko w Duchownych ále też y w Swiec= (*marg*) Ewánielikowiece^{mv} wołáią ná
Exekucyą. (-)
- 18: kich łprawách náłzych. Wołamy ná Exekucyą/
- 19: nie żeby oná wżem iednáko pożyteczna w Polźce
- 20: byłá/ ále żeby dobroć/ dzielność/ cnotę/ w ludźioch
- 21: cnotliwych zgásiłá/ żeby łotrą z dobrym zrownáłá.
- 22: A co inego one krzyki náłze łobie mieć chcą/ gdy ták
- 23: wołamy ná Krolá/ Pobierz wżytko Krolu coś ko=
- 24: mu dał/ bes Práwá/ y bes Sądu/ iednem Dekretem
- 25: Seymowym wżytko: niech łye nikt niełzczyći to=
- 26: bie Prywilegiem onym. *Neminem captiuiabimus,*
- 27: *nemini bona adimemus, nisi prius in communi Baro=*
- 28: *num Iudicio fuerit nobis legitime condemnatus.*

Niech

Rozmowa I.

około Exekucyey

- 1: Niech żaden zaślugami ływe łwemi tobie Krolu nie=
2: broni/ niech więźienia/ ani krwie rozłania łwego
3: nikt przed tobą niewłpomina/ niech ran łwych pot=
4: łciwych przed tobą nie vkázuie/ niech zaślugą Oyco=
5: włką Synowi/ álbo Wnukowi niwczym v łiebie
6: pomocna niebędzie: pobierz iednem Dekretem w=
7: łzytko/ zámkni łobie wiecznie rękę/ ábyś ty nic niko=
8: mu nigdy nieđał/ ázeby teź łiebie dobry/ á cnotliwy
9: twoy poddány żaden nigdy nieznał/ łpułtołz/ zuboź
10: Rycerłtwo łwe/ iuzechmy Duchowne chleby wyni=
11: łczyli/ y miedzy łye ie rozebráli: czym vboga Polłká
12: ku połługam łwym/ żywiłá łyny łwe: ielzcie nam
13: tego niedołtaie/ ábyś ty Krolu rękę łwą łam łobie
14: zámknął/ áby tá Koroná twoiá/ bes Duchowney y
15: bes Krolewłkiey pomocy zołtawłzy/ mizerną Ko=
16: roną/ y opułciáłá we włzem Krzełcijánłtwie łá=
17: má zołtáłá: gdyź żadnego w Krzełcijánłtwie Na=
18: rodu nád Polłkę niemáłz nędzniefzgo. Polłká (*marg*) Polłká vboga. (–)
19: żadnego niema złotá/ niema łrzebrá/ ani Winohrá=
20: dow żadnych: tylko chleb Duchowny/ á Krolewłka
21: ręká ołtátecznia ielł pomoc Krolełtwá Polłkiego.
22: Ale my Ewanielikowie/ iuzechmy wyniłczyli Du=
23: chowne chleby/ ielzcie ktemu tobie Krolu rękę zám=
24: kniemy/ áby Synowie Korony krádlı/ á zbijáli/ ál=
25: bo do Turek ná łłuzbę/ żywnołci łzukáiac/ przeciw=
26: ko Koronie twey/ iecháli. A ty łam Krolu ábyś
27: zołtał nienawiłnym/ niełłownym/ y niewdźięcznem

strona: D

Polfkiey Korony.

- 1: Krolem w Kroleftwie twym/ v poddánych two=
 2: ich. Táč wola y tenći vmyfl ieft náfz/ ktorzy nie
 3: rozmyślne ná Exekucyą wołamy/ ábyfmy niezgo=
 4: dzie tey/ ktoráfmy przedfye wzięli/ dofyc vczynili: á
 5: wżytkie rzeczy ták Duchowne/ iáko y Swieckie z=
 6: miefzawfzy/ Koronę wniwecz obroćili/ á tą drogą
 7: ábyfmy fámi nád fobą bluźnierftwá fwego fye po=
 8: mścili: przeto też *tradidit nos Deus in reprobum fen=(marg)* Pomftá Boża. (-)
 9: *fum, vt faciamus ea, que non conueniunt, repleti omni*
 10: *iniquitate, malicia, fornicatione, auaricia, nequitia, ple=*
 11: *ni inuidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate,*
 12: *fufurrones, detractores, Deo odibiles, contumeliosi, fu=*
 13: *perbi, elati, inuentores malorum, Magiftratibus non*
 14: *obedientes, infipientes, incompositi, sine affectione, abfq̃*
 15: *foedere, sine misericordia.* Páwel Apoftól to praw=
 16: dźiwie o nas mowi á nie ia. **EVAN.** Pánu Bogu
 17: zá tho dźiękuię/ żem do tych Zurowic kiedy przyie=
 18: chał/ á żem tu ná cię trefił pierwey á niżlim do tám
 19: tey rády iechał/ gdzie fye teraz o tey Exekucyey rá=
 20: dźić mamy: y powiem to Ewánielikom fwem w=
 21: fzytko/ co tu teraz od ciebie fłyfzę. Ale gdyż ci fye
 22: przedfye náfze wzięćie niepodoba/ powiedzże mi fwe
 23: zdánie iákoby to złe/ ktore iáwne w Polfzce wżyzt=
 24: cy być widzimy/ w lepsze fye obroćić mogło/ ták iá=
 25: koby tá klątew Boża/ ktorą iáwnie czuiemy być nád
 26: námi/ w błogofłáwieńftwo nam fye przemieniłá.
 27: **PAP.** Powiem iáko rozumiem/ nic przed tobą nie

strona: Dv

Rozmowa I.
około Exekucyey

- 1: táiąc/ áni też oto bárzo dbáiąc/ iefliże ty to coć po=
2: wiem miedzy ludźie roznieśiesz/ álbo przy łobie zá=
3: dźierżyłz. **EVANG.** Mów iedno w imię Páńskie
4: śmieie/ thák iákoś záfwe zwykł co rozumiesz/ nic
5: fye nie ogládáiąc ná ludźie/ á wiécy pra=
6: wdźie á niżli ludźiom
7: folguiąc.
8: grafika

9: Dyálog Wtóry.

10: #W tym Dyálogu pokázuie fye **ME**=

11: **THODVS**, to ieft/ Drogá ku praw=

12: dziwey Exekucyey.

13: **PAPIEZNIK, EVANGELIK.**

14: **P****APIEZ.** W kóždyy rzeczy Brácie miły (*marg*) Rzeczpośpolitą ftánowić wielkich
ieft rozumow rzecz. (–)

- 15: łatwie ieft poznác/ y naygłupźemu Człó=
16: wiekowi czego potrzebá/ ále iákoby to/ cze=
17: go ieft potrzebá vczynić/ tego nieumie żaden iedno
18: Miłtrz dobry/ rzeczy oney potrzebney: kto niewie iż
19: mnie trzebá domu ktoryby mię ták od gorącá/ iáko
20: y od źimná bronil: á wźákoż domu nikt inny nie=
21: zbuduie/ iedno Cieślá: tákże też widźimy wźyfcy/ y
22: wźyfcy to mowimy/ że Polfká ku vpadku fye chyli:

ále iá=

strona: D2

Polśkiey Korony.

- 1: ále iákoby ią náciągnąć ku klobie pierwśzey/ trzebá
- 2: by nam ku temu/ onych ftórych Lykurgow/ albo
- 3: Solonow/ álbo też Plátonow Greckich/ albo Sá=
- 4: lomonow Zydowśkich/ ktorzy mądrze Rzeczypośpo=
- 5: lite miedzy ludźmi ftánowiáli/ y rozumnie ie rzą=
- 6: dźili/ y gruntownie o nich piśáli/ ktorem/ w Rze=
- 7: czypośpolitey fwey/ śzacowaniu/ przodkowie náfzy
- 8: bárzo podobni byli: ktorych wyśoki rozum poznay=
- 9: my/ chćieymy ich śládem w tę Exekucyą trefić: kto=
- 10: rzy tho przodkowie náfzy/ wielkicy prośtości fwey/
- 11: tákowá nam Rzeczypośpolitá w Polśzce zbudowáli/ (*marg*) Polacy ftárzy mądrzy byli. (-)
- 12: że przeciwko rzeczy náfzey pośpolitey ine Pańśtwá
- 13: y Kroleśtwá/ tyrannides/ y niewolśtwá iáwne śą:
- 14: o czym bym wiele mogł mowić/ by rzecz dopuści=
- 15: śá od nas przed fye wźięta: ále to iednák ná koniec
- 16: wiedz/ że Kroleśtwá żadnego ná Swiećie niemáľz/
- 17: ktoreby ty dwie rzeczy w śobie miáło/ ktore
- 18: Polśká ma: Pierwśza rzecz ieśt/ że śámo tylko Pol= (*marg*) Polśze żadne pańśtwá wolnościá
- nierowne. (-)
- 19: śkie Kroleśtwo ieśth/ kthoremu fye Krol nierodźi.
- 20: Druga rzecz ieśt/ że w śámej tylko Polśzce Práwo
- 21: ták Krolowi iáko poddánemu rośkázuię: iuź to bes
- 22: śwaru thák miedzy námi niech zośtánie. **EVAN.**
- 23: Táko od wśzytkich ludźi o tym ślycham. **PA.** Ma=
- 24: my thedy Polśká Koronę nie ináczey przez prośtaki
- 25: przodki náfze zbudowána/ iáko Kośćioł Boży przez
- 26: prośtaki zbudowány ieśt: á iáko Kośćioł Boży/ tąż
- 27: prośtotá záchowywa fye/ y wiecznem ieśt: ktorá ieśt

Rozmowa II.

około Exekucyey

- 1: zbudowany: tak też Polka Koroná/ tąż proftotą
- 2: náprawioná/ y zachowaná być może/ którą ieft zbu=
- 3: dowána: á iáko chytróść to ieft kácerftwo Kościoł
- 4: Boży borzy/ tak też przewrotnóść rozumow wżete
- 5: czynych teraz Polkę z gruntu borzy/ podobno ná to
- 6: zwaláf? **EVANG.** Y bárzo zwalam/ bo pomnię
- 7: że tak ieden nápiśáf. **Imperia eisdem actibus retinen=**
- 8: **tur, quibus parantur. PA.** Proftóść tedy oná świę=
- 9: ta przodkow náfzych/ iákowa byłá s tąd znác mo= (*marg*) Polacy ftárzy nieuczeni. (–)
- 10: żemy/ że zá dziádá mego połącínie vmieć Sláchci=
- 11: cowi fromotá w Polfzce byłá/ wżytkę cześć y chwa
- 12: łę fwą z woyny przodkowie náfzy miewáli/ to mnie
- 13: Oćiec moy powieđał. **EVANG.** Tom też y ia od
- 14: fwego fłyżáf. **PA.** W tey tedy wielebney proftóści
- 15: przodkowie náfzy y Krześcijánmi zoftáli/ y Korony
- 16: Krolewfkiej doftáli/ przez zacne dzieie/ y świętobli=
- 17: we życie fwe ná świecie/ Okrzcíł ie Pápież **IOAN**
- 18: **NES XIII**, przez Polfy fwe/ Koronę im potym dał (*marg*) Polká Wiárę y KOronę przyięłá.
(–)
- 19: Ottho Cefarz/ którą Koronowány ieft Bolefław
- 20: Chábry Krol náfz pierwży przez Gándencyufá Ar=
- 21: cybifkupá Gnezneńkiego/ z rofkazánia Benedyktá
- 22: VII Papieżá Rzymkiego. Zakon ich ten był/ który
- 23: w cále do śmierci Krolá Zygmunta w Polfzce przez
- 24: 600 lat trwał y dáley/ Polkę fwą od Krolá Koro=
- 25: nowánego Kroleftwem názwáli/ Krolá do Polki (*marg*) Czemu KROLá POLacy máią. (–)
- 26: z rąk Papiefkich przeto byli przyięli/ áby w fprawie/
- 27: y w obronie Krolewfkiej/ ludzie w Kroleftwie

strona: D3

Polłkiey Korony.

- 1: Polłkim/ íami z íobą zgodliwie miełzkáiąc/ Páná
- 2: Bogá pod zwierzchnością Kápłáńfką/ prawdziwie
- 3: á wiernie chwalili: prze co theż tákowym porząd=
- 4: kiem oni Koronę Polłką byli ípráwili/ aby Kápłan
- 5: Ołtarzowi/ á Krol Kápłanowi flúżył: y nic inego
- 6: niebył v nich Krol/ iedno flugá zbroyny Kápłaná (*marg*) Kíłtał Polłkiey Korony. (–)
- 7: nawyflzłzego: á ná znák tego/ wnet po Koronowá=
- 8: niu íwym/ z poflúżeńftwem do Rzymu koždy Krol
- 9: Polłki fláł/ czyniąc Papieżowi pokłón/ iáko niłzłzy
- 10: wyflzłzemu/ á iáko Syn Oycu íwemu: tákże zá ná=
- 11: flzych przodkow/ Kápłan klękał przed Ołtarzem/ á
- 12: Krol klękał przed kápłanem/ á ty trzy/ iedną rze=
- 13: czą v nich bylá: Ołtarz/ Kápłan/ Krol/ Kápłan ie= (*marg*) Ołtarz/ Kápłan/ Krol/ ie=dno
- ieft. (–)
- 14: dnák ięzykiem lud z Ołtarzem/ to ieft z Bogiem: á
- 15: Krol zálye Mieczem nie dopuflzczał ludziom odflę=
- 16: powác od Ołtarzá/ áni gwałćić Ołtarzá. A gdy
- 17: byś mię ty ípytał co ieft Polłki Krol/ tedybym íi go
- 18: ták wyłóżył/ Krol Polłki ieft flugá Kápłáńłki/ po=
- 19: ítanowiony przeto w Polłzce ręką Kápłáńłką/ áby (*marg*) KRól co ieft. (–)
- 20: Polłkie Kroleftwo naywyflzłzego Kápłaná poflú=
- 21: flzne było/ áżeby żaden nieśmiał przeciwko zwierzch=
- 22: ności Kápłáńłkiey/ hárdego pyłká íwego podnośić.
- 23: **EVANG.** Nie ták náłzy rozumieią Krolá polłkie=
- 24: go/ powiádáią oni być Krolá w Polłzce głową/ ták
- 25: Duchownego iáko y Swieckiego Stanu. O Pa=
- 26: pieżu nic niechcą wiedzieć/ owa dwu Pánów nie=

27: chcą mieć w Polźce. **PAP.** Pewnie theż y Krolá

D iij

rychło

strona: D3v

Rozmowa II.

około Exekucyey

- 1: rychło w Polźce mieć oni niezáchcą/ o czym iużeś
- 2: pierwey słyszal. Ale oni náfzy mili prostacy nie=
- 3: czytáiąc/ bo czytać nieumieli/ ále słucháiąc Kápła=
- 4: (*marg*) Od Bogá każda rzecz porządnie. (-)now słwych/ tego słye od nich byli náuczyl/ cożkol
- 5: wiek od Páná Bogá ielt/ to wśzytko porządnie słprá=
- 6: wione ielt: á gdyż ták Kápłan iáko y Krol od Pá=
- 7: ná Bogá sł ludziom dáni/ niemogá być rowni sobie:
- 8: ále muśi miedzy nimi ieden być wyższym/ á drugi
- 9: niższym/ bo gdzie rząd ielt/ ták muśi być pierwszy/
- 10: muśi też być y wtory/ bo inák rząd trwác niemoże.
- 11: Pan Bog słm Kápłaná pierwey pośtanowił/ á po=
- 12: tym przez Kápłaná/ Krolá ludziom poświecił: o
- 13: czym przykładow w Piśmie małz wiele. **EVAN.**
- 14: Pomnię iż przez Sámuelá Kápłaná/ Saulá/ y Da=
- 15: widá Bog ná Krolestwo stánowił: tákież przez Sá
- 16: dochá y Nátáná Sálomoná ná Krolestwo był po=
- 17: święcił. **PAP.** Dobrze pomniś/ y widziś iáko ci
- 18: Krolowie/ nic inego niebyli w Krolestwie słwym/
- 19: iedno słudzy Kápłáńcy: ktorym Kápłani rofkázo= (*marg*) KRol sługá ielt Kápłáńki. (-)
- 20: wáli/ iáko słynom włáwnym słwym rofkázuią Oyco=
- 21: wie: á sługá z Pánem słwoim iedná rzecz ielt/ nie
- 22: dwie rzeczy/ bo záfwe niższy zámýka słye w wyż=
- 23: szym słwoim/ nie ináczey iáko 2 zámýka słye w 4. ál=
- 24: bo iáko Stároftá zámýka słye w Krolu; á ták Ká=

25: płani z tey przyczyny iáko Krole stawiáli/ ták theż

26: im iáko Przełożeni niższym rofkázowáli. **EVAN.**

27: Bá nie tylko im rofkázowáli/ ále y Krolestwá nie=

poślufzne

strona: D4

Polskiej Korony.

1: poślufzne/ Krole fobie zmiátowáli: co był Sámuel

2: Kápłan/ Saulowi fobie niepoślufznemu Krolowi

3: vczynił. **PA.** Ták tedy w poftánowioney Koronie

4: pátrzayże spráwy proftakow onych náfzych miłych/

5: ábowiem gdy wiedzieli/ że miedzy ludźmi w Kro=

6: leśtwách naywyższe są ty trzy rzeczy/ Ołtarz/ Ká=

7: płan/ Krol/ wżytki Práwá y Prywilegie fwe Ko= (*marg*) Polacy ftárzy kucze^{mv} Práwá fwe ftołowáli. (–)

8: ronne/ ku tym trzem rzeczam ftołowáli/ tákże áni

9: Státutu/ áni Prywileiu w Státucie Polfkim nie

10: naydziefz żadnego/ ktoryby fye nieściągáł/ álbo ku

11: Ołtarzowi/ álbo ku Kápłanowi/ álbo ku Krolowi.

12: **EVANG.** Iużem ná poły ośiwiáł/ á iefzczem tá=

13: kiego roździału Státutu Polfkiego niefłyzáł/ á to=

14: ćiem też bywał wierz mi miedzy Prokuratory prze=

15: dniefszymi. Ale profzę ćię niemáfzli iákicy czwar=

16: tey rzeczy w Polfzce/ ktoraby czwárte mieyfce mie=

17: dzy temi trzemá/ w rzedźie tym miáła. **PAP.** Byś

18: świeczką po wżytkich kątach Polfkich czwartej (*marg*) Polfká ná tym ftoi. (–)

19: rzeczy w tym rzedźie fzucał/ tedy iey nie naydziefz/

20: coć ták pokázuię: Pytam ćię iefli Polfká iefť Krole=

21: ftwem? **EVAN.** Iefť. **PA.** Tedy oná ma Krolá?

22: **EVANG.** Pewnie że ták. **PAP.** Tedy ma Ká=

23: płaná/ ktory koronuje Krolá? **EVANGEL.** Ma

24: **PA.** Tedy też ma Ołtarz/ ktoremu służy Káplán/

25: co sye y pierwey pokázowáło. **EVANGEL.** Coż

26: dáley? **PAP.** Połtęp wyłzey możezli/ ia niemogę/

27: coć sye zda. **EVAN.** Ani pomyslić nyc dáley nie=

mogę.

strona: D4v

Rozmowa II.

około Exekucyey

1: mogę. **PA.** Tedy **hic iubet Plato quiescere.** **EVAN.**

2: Iście ták. **PAP.** Weźmi ludu onego wybranego

3: Zydowskiego Krolestwo w swoie ręce/ rozwiń y z=

4: wártuy go od głowy do nog/ nienaydziefz w nim

5: główney żadney czwartey rzeczy/ hnet tám vřrzyłz

6: Dawidá Krolá/ á Sámuelá Káplána służącego (*marg*) Ktore są w Krolestwie Krześciánłkim główne rzeczy. (–)

7: z Krolew Dawidem Ołtarzowi Świętemu/ y ku

8: thym trzem rzeczam/ wśzytek Moizeszow Zakon/

9: wśzyfcy Prorocy/ wśzytek Płáłterz sye ściąga/ ná

10: koniec/ Ewánielia święta/ ktora Krolestwem Bo=

11: żym iest wezwaná/ tymi trzemi rzeczami wśzytká

12: sye zámyka/ ma Krola Kryśtułá/ ma tegoż Káplá=

13: ná/ ma Ołtarz/ Krzyż Święty/ ták też y Krolestwo

14: Krześciánłkie Polłkie/ ty trzy rzeczy w sobie ma/

15: ku ktorym sye wśzytko ściąga/ ze wśzytkimi Práwy

16: y Prywileymi swemi. Ták że byś thy iednę rzecz

17: z tych trzech rzeczy z Krolestwá Polłkiego wytár=

18: gnął/ nátychmiáłt byś wśzytkę Koronę Polłką itár=

19: gał. **EVANG.** Dżiwne tu rzeczy od ciebie słyłze/

20: y iákom żyw od nikogo thego niełyłzał/ prołze cię

21: powiedz mi s kąd ty to małz? **PAP.** Od dobrych

- 22: Káznodźiey bráćie miły/ ktorých wy niemaćie/ y od
 23: Doktorow świętych/ ktorými wy gárdźicie/ y Phi= (marg) Skąd te Dyálogi są wyięte (-)
 24: lozophowie pogáńscy też do tego nam niezawádzi=
 25: li/ z ktorých wy fye śmieiecie. **EVANG.** Przodko=
 26: wie náfzy iákoż oni w thák fkryste rzeczy bes náuk (marg) Polacy fstarzy czemu byli mądrzy.
 (-)

27: tráfiáli? **PAP.** Káplaná fłucháli. **EVAN.** Tákże

w tym

strona: E

Polfkiey Korony.

- 1: w tym twoim Káplanie/ tákowe fkarby mądrości/
 2: y náuki zámknione są? **PAP.** Iefzczęć ktemu po=
 3: wiem/ ták bes Káplaná ludzie są nie fmáczni/ iáko
 4: mięfo bes foli: ślepi są/ fmrodlivi są wżyfcy bes
 5: Káplaná: bo ták mowi Máláchiás Prorok: **Labia**
 6: **SACerdotis custodiunt scientiam, & legem de ore eius**
 7: **requirunt.** Chcefzli tedy co fkrystego á tobie po=
 8: żytecznego wiedzieć y rozumieć/ pytay y vcz fye od
 9: Káplaná/ á iáko Ruśin mowi/ Popá pythay.
 10: **EVAN.** Owo bes Baytká trudno. **PA.** Pewnie
 11: ták/ przeto theż oni náfzy mili Polanie gdy ná tych
 12: trzech rzeczách/ z náuki Káplánfkiey Polfkę poftá=
 13: nowioną/ od Páná Bogá być wiedzieli/ wżytkie
 14: Prává y Prywilegie fwe/ iákom ci iuż powiádał/
 15: ku tym trzem rzeczam ftołowáli/ ták iákoby te trzy
 16: głowne rzeczy/ w klobie y w mierze fwey porządnie
 17: záfwe w Polfzce ftály/ nic ineg w wftáwách fwych/
 18: iedno Páná Bogá/ á pokoy domowy przed oczymá
 19: máiąc/ á Práwo pośpolite ku miłości Bráterfkiey (marg) W Polfzce Práwo Reguła ieft
 życia. (-)

20: łtołuiąc/ wedle Prává/ po prołtu bes Prokurato=

21: row/ ieden z drugim żywiąć/ y nic inego Práwo v

22: nich niebyło iedno Regułą iáka/ którą dobrzy Mni=

23: chowie żywią w Kłałtorze: ábowiem/ iáko Mnich

24: áby z Zakonu niewyłthąpił/ łpráwuie łye Regułą/

25: Ták też przodkowie náłzy/ áby niwczym **ex isto Tri=**

26: **angul** (marg) **Triangul°** est POLonię forma. (-)niewykraczáli/ łpráwowáli łye Právem

27: połpolitym. **EVAN.** Cożeł mi to námálował zá

E

Klin?

strona: Ev

Rozmowá II.

około Exekucyey

1: Klin? **PA.** Wiedz że Polłká tákowym klinem łtoi/ á

2: odchylili łye oná z tego klinu od kątá ktorego/ vpá=

3: dne pewnie/ ołtać łye żadną miárą ná plácu łwym

4: inák niemoże. Bo niebędzieli tego klina wierzchu

5: dźierzał Ołtarz/ á dołu iego/ ktory doł **Bafim** zową

6: Mátematikowie/ niebędzieli po práwey ręce dźier=

7: żał Káplán/ á po lewey Krol/ áby ták Polłká łtá=

8: nełá:

9: Oł= tarz.

10: Káplán Krol. šíádlá Polłká.

11: Y tego á nie innego przodkowie náłzy łtrzegąc/ ná

12: Práwo w Polłzce prołtym okiem/ iáko ná Morzu

13: żeglarze áby niezblądźili ná woz niebieski/ ktory zo=

14: wą **Polum Arcticum**, pátrzáli: łpíłki y káptury czy= (marg) Czemu POLacy káptury czynili. (-)

15: niąc przeciwko koźdemu Právemu połpolitemu niepo

16: łłufznemu/ to iełt przeciwko temu/ ktoryby łye Ołta

- 17: rzowi/ Kápłanowi/ á Krolowi w Polfzce przeciwił.
- 18: **EVAN.** Iuż teraz widzę co ieft Polfká/ Bog wie
- 19: że ciem iey pierwey nieznał/ á tociem też Polak/ o
- 20: święta proftości Oycow náfznych miłych/ iáko wiel= (marg) POLfka proftota. (–)
- 21: kie fkárby mądrości fye zámýkáią w tobie/ podobno
- 22: że oni proftakowie Prokuratorow nieználi/ ktorzy
- 23: nam tę proftotę wfzytkę z gruntu wyfzpoćili. **PA.**
- 24: Pewnieć oni Prokuratorow nieználi. Pan on mą= (marg) Polacy PRokuratorow nieználi.
(–)
- 25: dry á dzielny Hetman Pan Ian Tarnowfki/ Ká=
- 26: ftellan Krákowfki/ ktory ták rok vmarł/ mnie tho
- 27: powiádał/ że zá Oycá iego Páná Krákowfkiego/

czáfu

strona: E2

Polskiej Korony.

- 1: czáfu Kázimierzá Krolá/ Prokuratorá w Polfzce za=
- 2: dnego niebyło/ ludzie fye po proftu fądzili/ dwiemá
- 3: onymi słowy/ ieft/ ieft: nie ieft/ nie ieft: przyfzła iuż zá
- 4: náfzego złego wieku/ niefłychána przed thym prze=
- 5: wrotność ludzka/ ktora prawdę w fáfz/ á Prawo w
- 6: potwarz obroćilá/ kthora nam náfzynilá Prokura=
- 7: torow/ to ieft/ iáwnych Prává poľpolitego fáfz=
- 8: rzow/ przed ktorými iuż bieda Krol/ bieda Rádá/
- 9: bieda Koroná/ ktorzy miłość wfzytkę miedzy námi
- 10: zgásili/ y przez dziwne fortele/ śmiáłości iednemu
- 11: przeciwko drugiemu nam dodáli/ y drogę nam ku
- 12: cudzemu potwarzá pokazáli/ á zali ták nieieft?
- 13: **EVAN.** Powiemći co mi fye niedawno tráfiło/ rá=
- 14: džíłem fye Prokuratorá iednego/ iákobym mogł Po=
- 15: zwow zniknąć Sąsiádá fwego/ ktoremi mię pozy=

- 16: wał o rány/ tedy mi rádził/ ábym ołowem ná cíele (*marg*) Niecnotá Prokuratorfka. (–)
- 17: rány síne łobie poczynił/ á potym ie Vrzędowi ob=
- 18: wiodł/ á tákież teź o nie pozywał/ ádwerłarzá fweğ.
- 19: **PA.** A vczyniłżeś ták? **EVAN.** Miałemci wołá
- 20: ále cnotá niedopusćilá. **PAP.** Chwałá BOgu/
- 21: ále pátrżayże ty/ iefliże przodkowie náłzy Státut
- 22: o rány tą myślá nam vczynili/ ábyłmi łye Státu=
- 23: tem potwarzáli/ á przysięgå fwą fáłzfu łwego do=
- 24: wodźili. **EVAN.** Boże vchoway co o nich táko=
- 25: wego mowic. **PAP.** Prawdy oni tedy/ á łpráwie=
- 26: dliwości broniąc/ y pokoiá półpolitego łtrzegąc/ á
- 27: Bogá łye boiąc/ pod zwierzchnośćią Kápłáńfká/ á

E ij

Krolew=

strona: E2v

Rozmowa II.

około Exekucyey

- 1: Krolewfká Státuty w Polfcze czynili. **EVAN.**
- 2: Tákiest. **PA.** Tedy oni nic inego przed łobá iedno
- 3: boiaźń Bożá máiąc/ łobie Práwá vftáwiáli/ y ten
- 4: Státut nam nápiłáli/ ktory półtánowili wżytek ná
- 5: prawdzie/ ná wierze/ ná łpráwiedliwości/ ku pokoi=
- 6: wi półpolitemu wżytko łtofuiąc. **EV.** Nic przeciw=
- 7: ko temu mowić niemogę. **PAP.** Tedy mi to po= (*marg*) Krolełtwo Polłkie/ iáko
zbudowano. (–)
- 8: zwaláłz/ że przodkowie náłzy Krolełtwo wżytko
- 9: Polłkie zbudowáli nam/ ná prawdzie/ ná wierze/
- 10: ná łpráwiedliwości/ łtrzegąc pokoiá półpolitego.
- 11: **EVAN.** Táki łye widźi. **PAP.** Powiedz że mi/
- 12: mogli być w Polfcze prawdá bes Bogá/ wiará bes
- 13: Kápłaná/ łpráwiedliwość bes Krolá? **EVANG.**

- 14: Wyłóż mi to iásniey. **PA.** Mowi Pan Kryftus/
 15: **Ego fum veritas**, Páweł theż mowi/ **Quomodo cre=**
 16: **dent absque praedicante.** Tenże potym powiáda/ **REX**
 17: **non frustra portat gladium.** Otoż małz trzy Cnoty/
 18: ná ktorých Koroná Polfka/ s Práwem y s Státu=
 19: tem fwym vsiádłá: Prawdá/ Wiárá/ Spráwie=
 20: dliwość/ á z tych potym Cnot Swiętych/ mnoży
 21: fye miedzy ludźmi pokoy/ ták dułzny iáko y ćielefny:
 22: ktory Ołtarzem/ Káplánem/ Krolem/ ze wśzyftkich
 23: łtron obwárowány iest. **EVANG.** Nieśłyżałem
 24: tego iáko żyw od Komelkiego Prokuratorá nigdy/
 25: co tu teraz śłyżę od ćiebie. **PAP.** Tego ty od Pro=
 26: kuratorow nigdy nieuśłyżysz/ bo Prokuratorowie
 27: potwarzy fye z Státutu vczá á nie łpráwiedliwości

Bożey/

strona: E3

Polfkiey Korony

- 1: Bożey/ ktorým day Pánie Boże vznánie **EVAN.**
 2: Gdyżeś mi iuż Krolestwo Polfkie/ iákoby iáki dom
 3: przed oczymá memi iáwnie klinem poštáwił/ y grun
 4: thy iegoś mi pálcem pokazał: á gdyż then dom ku
 5: vpadku fye náchylił/ muśiał on podobno z miáry
 6: łwey wyftápić/ y od gruntow fye łwych odchylić:
 7: iákoż by go tedy w kreśę łwą pierwśzą przez Exeku=
 8: cyą wftáwić/ ták iáko Polfka Koroná przez Exeku=
 9: cyą w mierze łwey ná tym Seymie/ ták profta kli=
 10: nem łtánęłá/ iáko byłá przez przodki náłze poštáno=
 11: wioná/ niechyląc fye áni ná práwo/
 12: áni ná lewo

14: # Summá Dyálogu tego/ iż wedle

15: Krolewfkiey Przyśięgi Exekucya

16: ma fye począć od Ołtarzá.

17: **PAPIEZNIK. EVANGELIK.**

18: **P**APIEZ. Iuzechwá fye zgodziłá ná to/ że

19: Koroná Polfka wśzytek Státut fwoy złoży= (*marg*) Porządna Exekucya. (—)

20: Iá ku Ołtarzowi/ ku Káplánowi/ ku Krolowi/ w=

21: fzytek względ fwoy máiąc ná prawdę/ ná wiárę/ ná

22: Íprawiedliwość/ ku pokoiowi póspolitemu wśzytek

Eij

Statut

strona: E3v

Rozmowá III.

około Exekucyey

1: Státut wiodąc. A ná ono pomniąc/ co Ezáialz

2: Prorok nápifał: **Cap. XXII. Opus iuftiti#, Pax: opus**

3: **pacis, tranquillitas & securitas in f#culum.** Weźrzy=

4: wáfz w tho wśzytko rázem/ ále porządnie/ nieprze=

5: wracaymi rządu w thych rzeczách Bożego/ á iáko

6: Íprawiedliwość nie ieft pierwśza nád prawdę/ ták

7: niechay theż Wiárá póślednieyfza nád Íprawiedli=

8: wość niebędzie: bo Íprawiedliwość bes prawdy/ á

9: bes wiary/ nic inego nie ieft/ iedno Ízczyra potwarz.

10: Iáko tedy porządkiem ty trzy Cnoty Iá rozfádzone

11: miedzy sobą od Páná Bogá/ ták też wedle tego po=

12: rządku/ nieprzekładaywá nád Ołtarz Kápláná/ áni

13: Krolá nád Kápláná: bo gdy Káplán Ołtarzowi/

14: to ieft Zakonowi rofkázowác chce/ tráci Káplán=

15: Ítwo y odśzczepieńcem przewrotnym zoftawa: ták

16: też Krol/ gdy fye nád Kápláná przekłáda/ okrutnym

- 17: Tyrannem bywa/ ná koniec imię Kápłánfkie fwe/
 18: z Kroleftwem wespółék tráci: á zwałáfz że ty ná to?
 19: **EVAN.** Przeciówko prawdzie rozumu niemáfz/ po=
 20: ftępuy dáley. **PA.** Chce tedy tego prawdziwa E= (*marg*) KROL iáko ma począć exekucyá.
 (–)
 21: xekucya Kroleftwá Polfkiego/ áby Krol wsiáfzfy
 22: ná Stolicy Máieftatu fwego/ ná thym Seymie
 23: Piotrkowfkim/ wziął przed fye Przyśięgę fwą/ y gło
 24: fem iá nam przeczytał/ y potym pytał nas poddáf=
 25: nych fwych/ winienli on nam co więcej w Polfzce
 26: iścić nád to co nam poprzyśięgł/ czyli nie. **EVAN.**
 27: Mniemam iż nam Krol nic więcej nie winien nád

to co

strona: E4

Polskiej Korony.

- 1: to co przyśięgł. **PAP.** Dobrze mniemáfz/ bo iáko
 2: Moizéfz Zydóm/ ponieważ nigdziey w Zakonie im (*marg*) Krolewfka powinność (–)
 3: nieobiecował zbáwienia duźnego/ bo im nigdziey
 4: thák niemowi/ w Zakonie fwym będziefzli chował
 5: Przykazanie Boże/ będziefz zbáwion: ále ták mowi/
 6: będziefzli słuchał/ á miłował Páná Bogá twego/
 7: będziefz pił mleko/ á miód iadł/ przeto też nád miód
 8: á nád mleko niepowinien był Zydóm Moizéfz nic
 9: więcej iścić/ rzeczy ziemfkie ludu onemu obiecował/
 10: ktore też im ziścił w ziemi obiecáney. Tym że też
 11: obyczáiem Krol Polfki/ nieobieceuie nam w Przy=
 12: siędze fwey Mfzey miewać/ álbo Kápłány święćić/
 13: álbo kázác/ álbo Swiátościámi Kościelnymi ízá=
 14: fowác/ ále Przyśięgá nam fwą obiecuie iáko inny
 15: Moizéfz rzeczy ziemfkiey/ to íest Práwá/ wolności/

- 16: Prywileie/ Lifty/ łwobody Duchowne y Swieckie/
 17: Kościelne y Ziemskie/ w całej zachować. Przetho
 18: Krol Polki tylko to powinien nam iścić/ czego fye
 19: w Przyśiędze łwey podiał. A ieliże to nam Krol
 20: pokaże/ że on to co w Przyśiędze łwey obiecał/ w=
 21: łzythko nam ziścić/ włzythkie Prywileie cało nam
 22: chowając: ná tym przełtác mułimy/ á Krolowi zá
 23: wierne iego Krolowanie dziękowác będziemy.
 24: **EVAN.** Tegoć Krol pokázác niemoże/ abyfmy co (*margin*) W Polfzce nic całego niemáfz.

(-)

- 25: całego w Polfzce mieli: nienaydziefz Prywileia zá=
 26: dnego/ z ktoregobychmy niewykroczyli/ y o to teraz
 27: grá idzie/ abyfmy ná tym Seymie do Prywileiow

y do

strona: E4v

Rozmowa III.

około Exekucyey

- 1: y do Praw/ od Krolá poprzyśięganych/ fye wroćili/
 2: á w nich wedle Przyśięgi Krolewłkiey zachowani
 3: byli/ á to my Exekucyą zowiemy **PAP.** I ia inák
 4: nierozumiem/ włzákeśwá fye iuż ná to zwoliłá pier
 5: wey/ że iáko v Cieśle dobrego modłá ieft/ ktora Cie=
 6: śli vkázuie/ prołtoli czyli krzywo dom łtoi: ták też (*margin*) Exekucya prawdziwa. (-)
 7: Przyśięgá Krolewłka Krolowi vkázuie/ prołtholi
 8: Koroná iego łtoi/ czyli fye ná kthorą łthronę chyli.
 9: Przeto Exekucya nic inego nieiełt/ iedno dofyć v=
 10: czynienie Krolewłkie/ Przyśiędze Krolewłkiey.
 11: **EVANG.** Ták ieft/ ále cię prołzę abyś mi powie=
 12: dział/ wedle tego modłá Krolewłkiego/ iákoby ná=
 13: ciągác ku pierwłzey mierze náchylone Krolełthwo

- 14: Polskie/ pierwey á niżli ono z gruntu łwego do koń=
 15: cá vpádnie/ ták iákobyłmy go niemądrze náciągá=
 16: iąc/ ná drugą łtronę wzgorę nogámi nieprzewróćili.
 17: **PAP.** Weyźrzy w Przyśięgę Krolewłką w ktorey
 18: ták łtoi. **Ego SIGISMundus Dei gratia REX Polo=**
 19: **ni#: &c. Iuro, spondeo, promitto ad haec Sancta DEI**
 20: **EVAngelica, quòd omnia Iura, libertates, Priuilegia,**
 21: **Literas, immunitates Regni mei POLoni#, eiusdem'#**
 22: **Praelatis, Principibus, Baronibus, Nobilibus, Ciuibus,**
 23: **Incolis, &c. manu tenebo, seruabo, custodiam, & atten=**
 24: **dam, in omnibus conditionibus at# punctis. Sic me**
 25: **DEVS adiuuet, & haec Sancta DEI EVAngelica.**
 26: **EVAN.** Iáko wielka ták łtráźliwa/ tá obietnicá
 27: Krolewłka iest. **PA.** Widźifz że ty w tey obietnicy

Przyśięgi

strona: F

Polskiej Korony.

- 1: Przyśięgi Krolewłskie/ iáwnie wyrażone/ one trzy
 2: głowne rzeczy/ ná kterych záwiłło Krolełtwo Pol= (*marg*) Przyśięgá Krolewłka/ co ma
 w łobie. (-)
 3: łkie/ ktore łą Ołtarz/ Kápłan/ Krol. **EVAN.** Pro=
 4: łzę pokaź mi to w tey Przyśiędze/ bo ia dobrze thu
 5: tego niebacze. **PA.** Oto ie małz: naprzod Krol/ **ge=**
 6: **neraliter** włpomniawłzy w Przyśiędze łwey Prywi=
 7: leie Duchowne/ y Swieckie/ hnet potym ie **łpecia=**
 8: **liter** dzieli/ ná Kościoły/ ná Práłaty/ á potym ná
 9: Swieckiego Stanu łdźi. A což iest inłzego Ko=
 10: ściół/ iedno nie Ołtarz/ to iest nie zakon Boży/ z
 11: przypadki łwemi? tákże teź Práłaty/ co inłzego łą ie=
 12: dno nie Kápłani/ to iest Duchowny Stan włzytek/

- 13: á **Principes, Barones, Nobiles**, łą członki w Polźce
 14: Krolewłkiego Stanu/ przeto ten Swiecki Stan
 15: Krol w Polźce włpomináiąc/ łam łiebie trzećiego
 16: włpomina/ o czymći dowodnie niżej powiem/ gdy
 17: o Krolewłkiej Ołobie Exekucyey mowić bęđźiewá/
 18: to teraz ták połóżwá/ y ná tym przełtańwá/ że w
 19: tey Przysiędze iáwnie ty rzeczy łą wyrażone/ Krol
 20: ktory przysięga/ Kościoł/ á Kápłan/ ktoremu Krol
 21: przysięga/ á ten lud potym Polłki/ Swiecki/ połpo/
 22: łpolity/ iáko iełt Krolowi przywłafzczony/ áby tym
 23: ludem połpolitym/ tym mężniey Ołtarzá Swięte=
 24: go Krol bronil/ y Kápłanowi wierniey w Polźce
 25: łłuzyl/ to łye potym ná dole pokaże. **EVAN.** Iuż
 26: widzę w tey Przysiędze/ iáko we źwierćiedle włzy=
 27: tek łpołob/ y prawdźiwą twarz Korony Polłkiew.

F

podźwáłz

strona: Fv

Rozmowá III.

około Exekucyey

- 1: podźwáłz dáley/ á iáko Krol náłz ma tę Przysięgę (*marg*) Od Ołtarzá Exekucyą począc. (-)
 2: łwą nam iłćić/ powieday. **PAP.** Naprzod Krol
 3: Polski pocźnie Exekucyą łwą od Ołtarzá/ bo y **Pòé=**
 4: **ta** on wyborny łpiewa/ **A'IOue principium Muł#**,
 5: **IOVis omnia plena.** A Pan Kryłtus teź ták przy=
 6: kázuie: **Qu#rite primum Regnum Dei, & omnia adijci=**
 7: **entur vobis.** Gdy ten dom Ciełłá budowác miał/
 8: naypierwey myłłil o dáchu/ potym o łćíanách/ ná
 9: ktorych by ten dách łtánął/ ná koniec o podwálinie
 10: ná ktoreyby łćíaný budowál. Agdy zálfe dom ten
 11: budowál/ pierwey poczał od fundámentu/ á potym

- 12: budowanie wżytko przywiodł ku dáchu. *Ecce quòd*
 13: *primum fuit in fpeculatione Architecti nempe tectum,*
 14: *vltimum eft in opere eiusdem. Et quòd vltimum fuit*
 15: *in fpeculatione Architecti nempe fundamentū, primum*
 16: *eft in opere eiusdem. Et ifta vocaturÀ váλυσς,oc eft*
 17: *refolutio, quando refoluitur caufatum in fuas caufas.*
 18: Tákież też/ chcemyli zbudować Kroleftwo Polłkie/
 19: mieymyż Krolá: á chcemyli mieć w Polłzce Krolá/
 20: mieymyż Káplaná Koronathorá iego: Ná koniec/
 21: mieymy Ołtarz/ kthoremu ten Káplán fłużyć ma.
 22: Poczniemyż budować Polłkę/ iáko od fundamentu
 23: muśimy począć budowanie to od Ołtarzá/ to ták
 24: być muśi/ á nie inák. Weyźrzeć tedy muśi naprzod
 25: Krol Polłki w on Ołtarz/ z ktorego Koronę/ Miecz/
 26: y Sceptrum wziął: y íam íye ośądzi/ ieśliże on te=
 27: mu Ołtarzowi winien ieft w czym álbo nie/ potym

też niech

strona: F2

Polłkiey Korony

- 1: też niech on pátrzy ná Káplaná onego/ kthory go
 2: pośądził ná Stolicy Krolewfkiey/ ieśliże iemu nie=
 3: wiął tego/ álbo wiąć niedopuszczał z Práwá włafne=
 4: go iego: ná koniec niech íam w íye Krol weyźrzy/
 5: pomniąc ná ono/ **Noſce te ipfum.** Ieśliże on táko=
 6: wym ieft w Polłzce Krolew/ iákowym íye być pod
 7: Przyśięgą íwą obiecował/ czáfu Koronácyey íwey.
 8: A gdy ty trzy rzeczy dobrze ogláda/ y íam íiebie po=
 9: zna/ y w tę Exekucyą łatwie tráfi. **EVAN.** Pánie
 10: BOże dayże mu Duchá Swiętego/ á rácz vpor á
 11: złá rádę od niego odiać/ ktorą rádę poſpolicie názy=

- 12: waią Komorną Rádą/ dayże tho nam miły Pánie/ (*marg*) Komorna Rádá szkodliwa. (-)
- 13: áby Koronna Przyśięgła Rádá/ v Krolá náfzego
- 14: ná tym Seymie ważna byłá/ á tá Komorna/ ná
- 15: którą fye ludzie bárzo fkárzą/ áby Krolowi náfzemu
- 16: omierzlá/ ták iákoby nam ná tym Seymie v niego
- 17: nic niefszkodziłá/ boć iuż oftátek w śiedmi iáko ono
- 18: mowią. **PAP.** Záprawdę trzebá Bogá o to prośić/
- 19: w ktorego rękách ferce Krolewfskie ieft/ ktorym Pan
- 20: Bog włada/ y ku złemu y ku dobremu náfzemu/ nic
- 21: ći infszego ludziom w Krolestwach bráćie miły nie
- 22: fszkodzi/ iedno **Viri mendaces, in quorum ore habitat**
- 23: **Spiritus mendax, ad decipiendos REGES incautos, à**
- 24: **DOMino datus.** O czym czytay **Libros Regū,** gdzie
- 25: naydziefz iáko Komorna Rádá ku vpadku Krole y
- 26: Krolestwá ich przywodziłá. Iáko y Roboám Krol
- 27: Zydowfski/ gdy **derelicto Confilio Senum, adh#rebat**

F ij

Confilio

strona: F2v

Rozmowá III.

około Exekucyey

- 1: **Confilio luenum, & se ipsum et Regnum suum afflixit.**
- 2: **EVANG.** Bym był Arcybiskupem/ rofkazał bym
- 3: po wfzytkiey Prowincyey Polfskiey/ poft y Letánie/
- 4: áby máły y wielki/ ftáry y młody/ w Polfsce Czło=
- 5: wiek wołał ták/ ku Pánu Bogu z Iohelem Proro=
- 6: kiem **Parce DOMine, parce populo tuo, & ne des h#=**
- 7: **reditatem tuam in obprobrium, ne dominantur nobis**
- 8: **Haeretic# nationes.** Boć záprawdę niebędzili ofo=
- 9: bliwey łáfski Bożey/ **& si perseuerauerimus in malicia,**
- 10: **& nos, & REX nofter pariter peribimus.** Ták iáko

- 11: Sámuel o Krolu Saulu mowi do Zydow/ ále plá=
 12: cu temu daymy pokoy/ podźmy iuż w imię Boże do
 13: Ołtarzá/ iákoż Krol wedle Práwá/ á Prywileiow
 14: Koronnych/ pocznie Exekucyą fwoię od Ołtarzá.
 15: **PA.** Krol z Rádámi fwemi (iakom pierwey rzekł) (*marg*) Ceremonia Koronácyey/ Náuczny
 KRołá czym on ieft/ y co theż powinien. (–)
 16: vsiadłzy ná Máieftácie fwym/ przecedłzy Przysię
 17: gę fwą/ poftánowiwfzy też to/ y pokazawłzy/ że on
 18: nam nic niewinien więcey nád to/ co nam w Przy=
 19: siędze fwey Krolewłkiey obiecał/ weźmie przed fye
 20: włythkę Ceremonią Koronácyey fwey/ ktora mu
 21: przywiedźie ná pámięć dwie rzeczy: iednę/ vkaże mu
 22: co zá vrząd ieft Krol: drugą rzecz mu powie/ cze=
 23: mu on Krolem w Polźce zołtał/ á máiąc to przed
 24: obą/ prawą nogą (dáli Pan BOG) wedle Przysię=
 25: gi fwey w Exekucyą wftąpi: gdy tho on naprzod
 26: wiedzieć będzie/ że then ieft Krolewłkiego vrzędu
 27: przodek y koniec/ áby Krol w Krolełthwie fwym

Kościół

strona: F3

Polłkiey Korony.

- 1: Kościół Swięthy Krześcijáńłki/ Mieczem fwym
 2: Krolewłkim/ w mierze á w pokoju záchował.
 3: **EVAN.** Dobrze mowifz/ Krześcijáńłki á nie Pa=
 4: piełki/ o co też y my prośimi. **PAP.** Kościółá Pa=
 5: piełkiego (Bráćie miły) niemáłz ná świećie żadne=
 6: go/ my wyznawamy być iednę Swiętą powłzech= (*marg*) Pod Papięzem/ Kościół
 prawdziwy. (–)
 7: ná y Apoftołłką Cerkiew/ ktora ma w łobie Papię=
 8: zá/ to ieft/ naywyfłżzego ná tym świećie Páłterzá/

9: ktoremu łamemu z Duchowieństwem iego/ polecił
 10: Pan Kryftus Owieczki/ kthorych Owieczek Pána
 11: Kryfthułowych/ nigdziey indzie niemáľz/ iedno w
 12: łpráwie Papielkiew. **EVAN.** Náľzy niechcá mieć
 13: PApieżá/ y Antykryftem go zowá. **PAP.** Wierz
 14: temu/ że rychło y Krolá Tyránnem zwác będą/ y
 15: mieć go Krolém w Polńce niezehcá/ co Niemcy/
 16: Anglikowie/ y Fráncuzowie/ niedawno vczynili/
 17: ktorzy niepierwey Krolmi łwemi o ziemię vderzyli/
 18: áż zwierzchność Papielká byli wzgárdźili: ále ábyś
 19: wiedziaľ/ iż KRol Polńki żadnego innego Kościo=
 20: łá bronić łye niepodiaľ/ iedno tego kthory PApieżá (*marg*) Ktorego Kościołá KRol bronić
 powinien. (–)

21: Rzymńkiego/ Páľterzem łwym prawdziwym być
 22: wyznawa. Pytam cię od kogo Koronowány Krol
 23: náľz Polńki ielť? od wáľzychli Synińtrow/ chćiałem
 24: rzec Minińtrow/ czyli od Papielżá Rzymńkiego/ rę=
 25: ká Arcybiskupá Gnezneńkiego? **EVAN.** Pewnie
 26: od Papielżá. PA. Tedy Krol żadnego inego Ko=
 27: ściołá bronić ná KORonácyey łwey nieprzyśiaľ/

F iij

iedno

strona: F3v

Rozmowa III.

około Exekucyey

1: iedno tego/ w ktorym po Pánie Kryfťuśie Papielż
 2: Rzymńki naywyśźłym Páľterzem ielť/ bo pomázu=
 3: iac Papielż Krolá Oleiem Święthym/ Koronę ná
 4: iego głowę kładac/ Miecz/ y Sceptrum iemu dá=
 5: iac/ ná koniec/ ná Stolec Krolewńki onego łado=
 6: wiac/ niemowiľ mu ták: **SIGISMunde AVGVľte**

- 7: Krolu PolŃki/ tym Mieczem ktoryć dáię w ręce/ w=
 8: źiąwŃzy go z Ołtarzá/ broń tego Kościoła w kto=
 9: rym Luter/ álbo Kálwin/ álbo Sztánkár/ álbo Li=
 10: Ímánin/ zwodzác lud vczyni. Ale mu ták mowił:
 11: Tego ty Krolu Kościoła tym Mieczem broń/ w
 12: ktorym ia ieltem PáŃterzem/ od Páná Bogá wŃze=
 13: mu KrześcijánŃstwu dány: ták mu podobno mowił/
 14: czyli inák? **EVAN.** Rozumiem temu/ iż Ńye ná tym
 15: nie omylił. **PAP.** A podiáł że Ńye tego Krol náŃz
 16: PolŃki? **EVAN.** O coć Ńye niepodiał/ nie pierwey
 17: nań wálz PapieŃ Koronę wloŃzył/ áz mu tho Krol
 18: poprzyŃiágl. **PAP.** Thedy Krol winien pod Ńwá
 19: PrzyŃięgá/ bronić tego Kościoła w ktorym PapieŃ
 20: rofkázuie/ á nie tych pokátnych kościołow wálznych/
 21: wktorych wálzy MiniŃtrowie róŃliczne błędy Ńieią.
 22: **EVANG.** Tymi fortelmi zwiedliŃcie wy Krole.
 23: **PAP.** Niemálz tám fortelá Ńadnego/ gdzie Ńye iá=
 24: wnie rzeczy dŃieią: **Clara pacta, faciunt claros amicos.**
 25: mowiá dawno. Pytał PapieŃ tymi Ńłowy náŃzego
 26: Krolá/ chceŃz być poŃytecznym Krolem Kościoło=
 27: wi BoŃemu/ mnie od Bogá poleconemu: chceŃz go

przećiwko

strona: F4

PolŃkiej Korony.

- 1: przećiwko przećiwnikom iego bronić: Ná co odpo=
 2: wiedział Krol/ chceŃ: y ná to potym przyŃiágl. Po
 3: PrzyŃiędze pothym/ Koronę/ Miecz/ Sceptrum/
 4: Stolec KrolewŃki/ z rąk PapieŃkich wŃiáł. Tu w
 5: tym fortelá Ńadnego niemálz. **EVAN.** A coŃ z te=
 6: go bęđzie/ gdy Krol wálzego PapieŃá y Wiáry ie=

- 7: go bronić niebędzie. **PAP.** Krzywoprzyśięcą zo=
 8: ftanie/ Koronę/ Miecz/ Sceptum/ y Stolec Kro=
 9: lewłki/ wrocić Papieżowi **de lure** musi/ bo to tak
 10: **in contractibus** bywa/ **Facio vt facias, do vt des, aliter**
 11: **quod do mihi reddes. EVANG.** Trudno z wami.
 12: **PAP.** Nie łatwie/ bo nie ná ledzie ále ná fkále sie=
 13: dżimy/ nie vczynicie nam nic/ álbo Krole potráci=
 14: cie/ álbo nam pokoy dác muście. **EVANG.** Wo=
 15: limy zgodą z wami. **PAP.** Y rádząc daycie temu
 16: Papieżowi pokoy/ ná wyfokiey fkále on siedzi/ głę=
 17: boko sye fádowi/ nie dośiągniecie go/ áni podkopa=
 18: cie sye podeń: o tę fkálę łby łobie potłuczećie/ łztur=
 19: muiąc nań: tak iáko wśzytkie kácerśtwá/ o tę fkálę
 20: potłukły sye były. **EVAN.** Tedy Krolow indzie
 21: niemáľz iedno w Papieśtwie? **PAPIE.** Tak iáko
 22: pierwey prawdziwych Krolow nie było nigdzie ie=
 23: dno w Zydofłwie. **EVAN.** Owa Exekucya ná=
 24: łzá począc sye musi od Papieżá/ mamyli mieć Kro=
 25: lá w Polśzce. **PAP.** Nicem iefzcie niemowił o Pa=
 26: pieżu/ mowię teraz o Ołtarzu/ tho iefł o Kośćiele
 27: Świętym/ y powiádam/ iż to napřednieyľza rzecz

ieft/ á=

strona: F4v

Rozmowa III.
około Exekucyey

- 1: iefł/ áby Ołtarz w Kroleśtwie Polłkim/ to iefł Za=
 2: kon Święty Krześcijáńłki cáło zołtał/ wedle obo=
 3: wiáľku y Przyśięgi Krolewłkiey: bo iefłi tego nie=
 4: będzie/ wśzytko Kroleśtwo zginie. **EVAN.** A łąż
 5: iákie o tym Prywileie Koronne? **PAPIE.** Iefł ich

- 6: bárzo wiele/ ále zwłafzczá ieft Iágełłow Prywiley
- 7: w Státucie nápińány/ ktory fye ták poczyna.
- 8: Władiflaus DEI gratia REX POLonię, &c̄. Signifi=
- 9: camus tenore praesentium, &c̄. Quod cum difsimula=(*marg*) Przywileie przeciwko kácerzom. (-)
- 10: tione pręterire non debemus &c̄. Datum in Vieluń,
- 11: die Dominica, Iudica me Deus, Anno Domini 1424.
- 12: Ieft też **Confoederatio Principum Regni Polonie, qu#**
- 13: **Legis habet vigorem:** ktora fye ták poczyna w Stá=
- 14: tućie/ **Nos Principes Spirituales & Seculares, &c̄. Da=**
- 15: **tum in Korczyn, Anno Domini, 1438.**
- 16: **EVANG.** Náľzy Minińtrowie ty Prywileie y ty
- 17: Káptury ná czoło przybijáią wáľzemu Papięńtwu/
- 18: powiádáiąc że Papięńtwo ieft ílne kácerńtwo.
- 19: **PA.** Tákci kácerzowie vmieią/ háńbę íwá włafną
- 20: ná Kátoliki wkłádáią/ ále to łatwie my złóžemy z
- 21: íiebie. Páńtrzay ná czás kiedy Iágełło on Święty
- 22: Krol/ then frogi Prywiley w Polńzce wydał/ álbo
- 23: kiedy ty Konfederácyje przodkowie náľzy ípifowáli
- 24: w Korczynie/ naydziefz iż w ten czás gdy Jan Zyż= (*marg*) JAN Hus. (-)
- 25: ká z Hufem Arcykácerzem/ Czeńkie Kroleńthwo o=
- 26: gniem y Mieczem woiwali: ktore kácerńtwo Cze=
- 27: íkie/ áby kiedy do Polńki nie przyńżło/ on Święthy

Krol

strona: G

Polńkiey Korony.

- 1: Krol Prywileymi/ á przodkowie náľzy Kápturmi/
- 2: ná wieczne czáľy kácerńtwu onemu zábiegáli. A
- 3: gdyńcie wy one Czeńkie kácerńtwá z wielkimi przy=
- 4: datki do Polńki íwowlonie przyieli/ wńzytki ty Pry=

- 5: wileie/ y thy káptury maćie ná fye w they Exeku=
 6: cyey gotowe. Abowiem they Wiary Jágełło (*marg*) Ktorey wiárj był Jágełło. (-)
 7: Krol/ y przodkowie náfzy/ przeciwko kácerftwu Cze=
 8: fkiemu ná on czás bronili: którą Wiárę wy theraz
 9: borzyćie. Nie infzegoć był Kościoła Jágełło Krol
 10: Bodzęćie Arcybifkupowi Gnezneńskiemu ná koro=
 11: nácyey fwey bronić przyśiągł/ iedno tego: ktorego
 12: bronić fye pod Przyśięgą fwą dżiśieyfzy Krol náfz/
 13: Práwnuk iego podiął/ Ianowi Lafkiemu/ Arcybi=
 14: f kupowi Gnezneńskiemu/ ná koronácyey fwey: tak
 15: że wżyfcy ci/ poddáni fą Prywileiowi támthemu/
 16: kthorzyżkolwiek przeciwną wiárę dżierzą wierze o=
 17: ney/ którą Jágełło Krol zá wieku fwego dżierzał:
 18: A czytałeś támten Prywiley. **EVANG.** Więcby
 19: ták furowy Prywiley miał być exekwowány? **PA.**
 20: A iákoż inák? my ná Exekucyą wołamy/ **Non in**(*marg*) Exekucya ma być in toto. (-)
 21: **parte, fed in toto:** áby ią Krol dżiáłał: Krol ią czy=
 22: nić powinien/ od Zakonu począć muśi/ przeciwko
 23: przeciwnikom Zakonu/ y nieprzyiaćielom Ołtarzá
 24: tego/ wedle Przyśięgi fwey/ rad nie rad bronić bę=
 25: dzie/ y tego Prywileiá/ y kápturá: ná koniec przy Oł=
 26: tarzu ftoiąć/ przeciwko tym Lizmáninom/ Sztán=
 27: károwi/ Krowickiemu/ Grzegorzom/ y przeciwko

G

innym

strona: Gv

Rozmowa III.

około Exekucyey

- 1: innym nieprzyiaćielom Kościoła Krześcijánfkiego
 2: wżyc będzie muśiał: álbo on tey Exekucyey dáć po=
 3: koy muśi. A zaż niewidziłz iáko obrażony iest ten (*marg*) Ołtarz obrażony w Polfzce (-)

4: Ołtarz w Kroleŝtwie Polŝkim/ odárty/ złupili go ci
 5: kácerze ze wŝytkiej zacnoŝci y z poczcíwoŝci iego/
 6: niepomiánc nic ná czeŝć Krolá Polŝkiego/ ktorá on
 7: z tego Ołtarzá wŝytkę wíziá: wzgárdzili Mieczem
 8: iego/ ktory z Ołtarzá Krolowi w ręce dano: wzgár=
 9: dzono Sceptrum/ y Stolec iego Krolewŝki: ludzie
 10: bezecni/ y zinąd wygnáni/ do nas do Polŝki przyŝzli/
 11: nieboiánc fye Krolá/ áni Práwá Polŝkiego/ nábudu=
 12: wáli nam w Polŝce nowych y rozlicznych Ołtha=
 13: rzow/ przeciwnych Ołtarzowi onemu ŝtárodawne=
 14: mu/ od poczátku przez wŝytkie Polŝkie Krole áz do
 15: dŝiŝieyŝzego Krolá ná Swiętá Ewánieliá poprzy=
 16: ŝięzonemu: mamy w Polŝce Ołtarze Arryáńskie/
 17: mamy Ołtharze Neŝthoryáńskie/ mamy ná koniec
 18: Máchometáńskie Ołtarze: kthorych iesli Krol nie=
 19: wykorzeni ná thym Seymie Piotrkowŝkim/ przez
 20: Exekucyá z Polŝki/ vpadkiem ŝwoim/ y Kroleŝtwá
 21: ŝwego Bogu pláćić to on będzie. Czytay ŝobie przy=
 22: kłády Sárego Zakonu/ w Kŝięgách Krolewŝkich/ (*marg*) BOG fye mŝcił zázwdy krzywdy
 Ołtarzá ŝwego. (-)

23: thám naydŝieŝ/ iáko frogá pomŝtá Bog fye mŝcił
 24: krzywdy ŝwey/ y ludu ŝwego nád Krolmi nierząd=
 25: nymi/ kthorzy dopuŝzczáli budowác Ołtarze nowe
 26: kácerzom/ przeciwko Ołtharzowi od Bogá zbudo=
 27: wánemu/ y Zakonem vprzywileiowánemu w Kro=

leŝtwie

strona: G2

Polŝkiej Korony.

1: leŝtwie ŝwym: Ieroboam Krol Zydowŝki/ gdy był

2: nábudowál Ołtarzow przeciwnych Ołtarzowi Bo

- 3: żemu Hierozolimskiemu/ tak pismo mowi: **iiij Reg.**
- 4: **13. Facta# est res ifta in peccatum domus Ieroboam,**
- 5: **vt extirparet & deleret eum Deus à superficie terr#.**
- 6: Coż też potykało y inne Krole od Bogá/ ále co kte=
- 7: mu potrzebá písmá/ ná oko widzimy co fye Grekom
- 8: ftáło/ y co fye thez y dżiś łąsiadom náłzym dzieie/
- 9: ktorzy z tych Ołtarzow kácerłkich nowych łzyie so=
- 10: bie połamáli/ y z gruntu vpádli pośpołu z Práwy y
- 11: z Krolmi łwemi. **EVAN.** Wierę ia tym błędom
- 12: dam pokoy? **PAP.** I rádząc/ bo iefliże nie Krolá/
- 13: tedy boy fye Bogá: ktory thy kácerłtwá frogo nád
- 14: Krolem náłzym y nád námi kárác będzie: y niemo=
- 15: gę zámilczec/ co wstáwicznie brzmi w fercu moim/
- 16: do tego Seymu przyślęgo Piotrkowłkiego/ ćierpiá
- 17: nam Bog bluźnierłtwá wielkie/ folguiác nam/ y po=
- 18: mykaiác czáfu vznániu náłzemu: ále tho wiedz pe=
- 19: wnie/ iefliże ná tym Seymie fye nieuznamy/ á tych
- 20: Ołtarzow nowych z Polłki niewykorzenimy/ że po
- 21: Seymie rychłó pomsthá Boża nád námi fye okaże
- 22: zńáczna/ álbo ogień z niebá nas požrze/ álbo miecz
- 23: domowy nas zwoiuię/ álbo postronny nieprzyacięł
- 24: nas w niewolá weźmie/ niemoże tho inák być/ nie=
- 25: ćierpi tego łpráwiedliwość Boża/ áby fye nam tho (*marg*) Klemens Mnich Prorok. (–)
- 26: bluźnierłtwo hániebne fucho odárłó. Był Kázno=
- 27: dzieiá w Przeworłku nieiáki Klemens Rámułth/

G ij

dobry

strona: G2v

Rozmowá III.

około Exekucyey

- 1: dobry Zakonnik/ y świętobliwego życia Człowiek/

2: ten był w Zakonie Bernardińskim przez pięćdziesiąt
 3: lat/ Káznodzieię był około lat czterdzieści: nieznał=
 4: żeś go? **EVAN**. Znałem bárzo dobrze/ był Czło=
 5: wiek łtanem wyfoki/ twarzą poważny/ głósem krzy=
 6: kliwy/ á tuć fye niedáleko od Zurowic rodził w Za=
 7: błoycách/ Rámułty przodki iego zwano. **PA**. Tenći
 8: ieft/ był tho ośobliwy Człowiek/ który tego roku v=
 9: mářł w Sámborze łkoro dokończywłzy Kazánia:
 10: ten gdy fye ná kazánium głósem rozwiodł/ iáko łłowik
 11: inny/ w zápaleniu/ co mówił nie záwždy łam czuł/
 12: y w zápaleniu obiecowáł rzeczy przyśłze/ kthore fye
 13: pełniły. Przed tym niź Przeworłko do gruntu ták (*marg*) Przeworłko zgorzáło. (–)
 14: trzy látá było wygorzáło/ gromił lud ná Kazánium
 15: prze łwoweńłtwo/ y prze zbytki: y ktemu to przy=
 16: dáł/ Ieśliże fye Przeworłko káiác niebędziefz/ wedwie
 17: Niedzieli pewnie zgorefz/ y thák fye łtáło/ włzytko
 18: Przeworłko ná dzień od niego obiecány/ zgorzáło:
 19: niezofłáło ná plácu nic więcey/ iedno Fára á Kla=
 20: łztor. **EVAN**. Słýżałem ia teź o tym/ y zwáli go
 21: ludzie przeto Prorokiem: ále což ten Mních dobrego
 22: vczyńił? **PA**. Prołto Duchem Świętym zápalony
 23: przeciwo błuźnierzom náświęłżego Sákrámentu
 24: ná dzień Bożego ciáłá/ oplákował vpadek Korony
 25: Polłkiej/ y odmianę iey po Zygmuntá Krolá śmier=
 26: ci/ płáczliwie włpominał: ná koniec/ ták do ludzi w
 27: záburzeniu wielkim mówił/ ieft tu kto/ który z Kro=

lem Pol=

strona: G3

Polłkiej Korony.

1: lem Polłkim mawia/ áłbo v tych bywa ktorzy z Kro

- 2: lem Polłkim mawiáią/ Powiedz to Krolowi/ álbo
- 3: Pánom iego/ niechay fam Krol w bitwie niebywa/
- 4: bo pewnie Woyłko łtráci/ á fam więźniem będzie/ á (*margin*) Sławá łtrázliwa. (–)
- 5: tym on bluźnierłtwo to/ ktorego w Polłzce dopu=
- 6: łzcza/ Bogu płácić będzie. Toć on mowił/ tom
- 7: ia ná Kazániu w Przeworłku od niego łłyłzał.
- 8: **EVAN.** Pánie Boże tego vchoway. **PAP.** Pro=
- 9: łmy oto włzyłcy Páná Bogá/ ále łye przytym od=
- 10: mieńmy/ á thy zbiegi kácerłkie z połrzodku łwego/
- 11: iáko gniew boży wyrzućmy pierwey z Polłki/ ániźli
- 12: Bog łam Exekucyá/ nie wedle Státutu Polłkiego/
- 13: ále wedle łpráwiedliwołci łrogiy/ łwey czynić po=
- 14: cznie. **EVAN.** Pánie Boże day ábyłmy łye włzytcy
- 15: vználi/ á vprzedźili gniew Boży łpowiedźiá złołci
- 16: łwey przed Ołtarzem iego Świętym. **PA.** Amen.
- 17: **EVAN.** Iuź widzę iakowa ma być Exekucya/ á
- 18: iáko łye oná od Ołtarzá poczáć ma/ ná ktorá bárzo
- 19: zwalam/ Káplán podobno zá Ołtarzem w tey E=
- 20: xekucyey iuź idźie/ bołł ták roździelił: powiedz mi iá=
- 21: ko tego Káplaná w tey Exekucyey odpráwi=
- 22: my/ ná ktorego bárzo Polłká
- 23: bieda? [grafika](#)

G iij

Dyálog

strona: G4

1:

Dyálog Czwarty.

2: # Exekucya około Stanu Ducho=

3: wnego/ iákowa być ma.

4: **PAPIEZNIK. EVANGELIK.**

- 5: **P**APIEZ. Iż Polšká ná Káplaná bieda/
 6: Ią wielkie przyczyny biedania tego: iedne Ią(marg) Przyrodzona nieprzyiaźń między Księdzem á ludem. (-)
 7: przyczyny do tego przyrodzone/ á drugie Ią nábyte.
 8: **EVAN.** Wiem że łobie łami nábywamy ieden v
 9: drugiego przyiaźni/ ále áby ieden drugiemu przyro=
 10: dzonym nieprzyaścielem być miał/ thego niewiem.
 11: **PAP.** Wglądni iedno w náturę rzeczy wżytkich/
 12: naydzieř wielką wrodzoną między rzeczami nieprzy
 13: iaźń/ oto piřmo mowi/ że Pan Bog położył między
 14: Wężem á Niewiałtą/ y między plemieniem wężo=
 15: wym á plemieniem niewieścim nienawiść: Wilk
 16: owcy/ iářtrżáb kokořzy/ pies zaiącowi/ izali przyro=
 17: dzonym nieprzyaścielem nie iest? Pomy do ludzi/
 18: Iakob y Ezau bliźniętá záleb (iż ták rzekę) chodźili
 19: w żywoćie mátki řwey będąc: niehcę wiele mowić/
 20: ná tym miey dořyc com powiedział/ s kąd znác mo=
 21: źelz/ iż Ią nieprzyiaźni przyrodzone w rzeczách řtwo=
 22: rzone. Tákże teź Káplánřki řtan/ naywyżřřza rzecz
 23: po Pánu Bogu ná świećie/ muřiał mieć przyrodzo=
 24: ná nieprzyiaźń/ przeciwną łobie między ludźmi/ do

ktorych

strona: G4v

Polskiej Korony.

- 1: ktorych był pořłány/ ku řtárćiu y zborzeniu wężá o=
 2: nego w ludźioch/ ktory záwřze walczy z plemieniem
 3: niewieścim/ to iest z Pánem Kryřtuřem/ y z wierny=
 4: mi řługámi iego: Przeco Pan Kryřtus ták ku řwym
 5: Káplanom mowi: **Ecce ego mitto vos, ficut oues in**

- 6: **medio luporum.** A ná drugim mieyfcu/ **Et fi me per=**
- 7: **fecuti sunt, & vos perfequentur.** A przeto nie dziw
- 8: iefliże Kápłany nienawidzą ludźie/ gdyż nienawi=
- 9: dzieli byli onego naywyśfzszego Kápłaná Kryftá Pá=
- 10: ná/ w ktorego wściech zdrády żadney nigdy niebyło.
- 11: **EVAN.** Co zá przyczyná tego ieft? **PAP.** Dwie
- 12: rzeczy fą przy Kápłáńftwie ludźiom nieznośne/ ie=
- 13: dná rzecz iefth/ że Kápłan fądzi wśzytek Swiecki (*marg*) Przyczyny nieprzyiáźni, (-)
- 14: ftan/ á od Swieckiego ftanu fądzony być niechce.
- 15: Druga rzecz ieft/ iż Kápłáńfki ftan bogátym z przy=
- 16: rodzenia ieft/ czego mu Swiecki ftan bárzo zayźrzy.
- 17: **EVANG.** Więc Krolowie nie fądzą Kápłanow?
- 18: **PAP.** Zadną miárą fądzić ich niemogą: **Quia pri=**
- 19: **mam Sedem nemo ludicat.** á Kápłáńfki ftan/ **eft pri=**
- 20: **ma Sedes** ná świećie: y pierwey fye da zábić dobry
- 21: Kápłan/ á niźli on fye da fądzić Krolowi w rzeczách
- 22: Duchownych fwych/ nic thu nie mowię o rzeczách
- 23: Swieckich/ o ktore Kápłani drugdy odpowiedáią
- 24: przed Krolmi nie iáko Kápłani/ ále iáko Ziemiánie/
- 25: to ieft dzierzawcy imienia Ziemfkiego: ále co fye ty=
- 26: cze rzeczy Duchowney/ tám Kápłan fądzi wśzytkie
- 27: Cefárze/ j Krole/ niepoślufznym piekło/ á poślufznym

fobie

strona: G4v

Rozmowa IIII.

około Exekucyey

- 1: fobie niebo otwieráiąc/ kluczmi od Páná Kryftufá
- 2: Stanowi Kápłáńfkiemu dánymi/ gárdłem fwym
- 3: tych kluczow broniąc. Y mnimałz ty áby dla czego
- 4: innego zábił Kaym Tyran Ablá Kápłaná/ iedno że

- 5: on śądził złośliwego Kaymá. Y mniemałz áby prze
- 6: co innego zá wieku łtárego/ zábijáni byli Święći (*margin*) Czemu Święći pobići. (–)
- 7: Prorocy/ iedno że oni śądźili Krole/ á śądzić fye Kro=
- 8: lom niedáli: y nie przeco innego też łą zábici z Pá=
- 9: nem Kryšťufem połpołu Apołtołowie święći/ iedno
- 10: że oni podbijáli pod nogi wrzędu łwego Kápłán=
- 11: łkiego/ włytek łtan Swiecki/ krwią łwą/ Iuris=
- 12: dicyą łwą Kápłánłką okupuiąc. **EVANG.** Tákże
- 13: ten łtan Kápłánłki wyłoki iełt nád łtan Krolewłki/ (*margin*) Kápłan nád Krolá wyłłzy. (–)
- 14: że Cefárzowie/ Krolowie/ y włyfcy Pánowie świá=
- 15: tá tego łą podnoźkiem łtanu Kápłánłkiego. **PAP.**
- 16: Ták iełt/ y do tegoć to przyłłdam/ iáko Bog nád
- 17: Kápłanem wyłłzym iełt/ ták Kápłan nád Krolom
- 18: iełt wyłłzym: páłterz Kápłan/ á owcá Krol: owcá
- 19: párfzywa Krol iełt koźdy bes Kápłaná. Przeto też
- 20: y dźis Papięź/ gdy Młzą łam śpiewa/ ná Orle łta=
- 21: wa: co też y Grekowie czynią: y tu v nas w Prze=
- 22: myłłu Władyká/ to iełt Biskup Ruski/ we Młzą
- 23: ná Orle łtoi/ ná znák zwierzchnoći Kápłánłkiej/
- 24: nád włytkie Cefárze y Krole. **EVANGEL.** Po=
- 25: wiedz mi o co ćię łpytam? **PAPI.** Powiem bęđeli
- 26: wiedział. **EVANG.** Dáiąc iáki Iurgelt Kłięźa?
- 27: **PAP.** Coź to k rzeczy. **EV.** Nie iełt we włyfłtkim

Papiełtwie

strona: H

Pólłkiey Korony

- 1: Papiełtwie żaden/ áni łam Papięź/ áby on o łobie
- 2: ták hárdźie kazał/ iáko ty o nim kazełz. **PAP.** Wie=
- 3: rę niewiem co Papięź łam o łobie dźierzy/ ále ia tu
- 4: teraz z tobą o tym mowie/ co dołremu Krzełćijá=

- 5: ninowi o thym łtanie wyfokiem dźierzeń przyłtoi:
 6: ktory łtan/ w Pánie Kryłtuśie ták vwielbiony iełt/
 7: że krzywdę łtanu tego/ krzywdą łwą włafną Pan
 8: Kryłtus być poczyta: kthory do Kápłanow łwych
 9: ták mowi/ **Qui vos łpernit, me łpernit: qui vos recipit,**
 10: **me recipit.** A do Páwłá mowi z niebá: **Saule, Saule,**
 11: **cur me perfequeris.** Z tey przyczyny ia ten łtan wiel=
 12: bię/ nie prze łurgelty ktorych niechcę/ ále prze dułzne
 13: zbáwienie łwe/ ktorego prágnę. **EVAN.** Wierzę
 14: ia temu mnie miły Bráćie/ bo cię znam że ná łwym
 15: przełtawáł/ á teź nie widzę ábyś łye około tey Księ
 16: żey parał/ álbo iey zábiegał/ domá ná wśi miełzkał:
 17: iáko o Krolu/ ták teź o Kápłanie nic dáley niewiełz/
 18: nád powinowáctwo łwe Ziemiáńłke: áleć y ia z to=
 19: bą zwalam ná tho/ że Kápłan s tąd ma wielką ná
 20: łwiećie od łudźi nienawić/ że on łądźi łudźi/ á łą=
 21: dzony być od łudźi niechce/ á to gotowa iełt nieprzy
 22: iaźń. Powiedz że mi ono drugie co im teź wielką (*marg*) Stan Kápłáńłki bogáty. (-)
 23: nieprzyiaźń czyni/ że then Kápłáńłki łtan z przyro=
 24: dzenia bogaty iełt/ przeto że im (iáko ono mowiá)
 25: y z żywych y z martwych idzie? **PA.** Czytay włzyt=
 26: kę Poetryá/ Hiłtoryá/ Zakon/ y Ewánieliá/ od po=
 27: czátku łwiátá thego/ nie naydźiełz/ áby Kápłáńłki

H

łtan vbo=

strona: Hv

Rozmowa III.

około Exekucyey

- 1: łtan vbogim miedzy łudźmi kiedy był. Y zali Poe=
 2: towie niewyłławiáią bogáctwá Chryzego/ Kápłá=
 3: ná Apolinowego? Y zali v Rzymiánow niebyli

4: **Pontifices Maximi**, pierwszy w Rzymie Pánowie?
 5: W Itárym też Zakonie/ y zali Pan Bog nieuboga=
 6: cíł Kápłanow nád Itan Swiecki/ gdy koźdemu po=
 7: koleniu Zydowfkiemu przykazał dzieśiąty Inop dá=
 8: wác Kápłanowi/ oftháwiwfzy domá koźdemu po
 9: dziewięći Inopow/ iedennaście Inopow tu łam w=
 10: źiął Kápłan/ á ktemu ofiáry wielkie/ y dáníe od lu=
 11: du wielkie mewáli. Tákże też w nowym Zakonie/
 12: widźifz/ iákie Pánfłtwá Kápłan dźierzy: ták że ná
 13: koniec Rzym głowá święta wfzyckiego/ pod nogá=
 14: mi dźiśia Kápłánfkiemi iefł/ ktory przed tym páno=
 15: wał światu wfzytkiemu. **EVAN.** Ale Pan Kry=
 16: łtus nie ták/ áni Apoštołowie iego. **PAP.** Byłá te=
 17: go wielka á fłkryta potrzebá/ áby Pan Kryftus w (*marg*) Kryftus czemu vbogi był. (–)
 18: vbogiej á w chudey fłkorze do nas przyfzedł był. Bo
 19: o ták wzgárdzonym przyśćiu iego/ Prorocy zdawná
 20: powiedali. Apoštoły też profte/ y chude rybitwy
 21: ná świat do nas był pośłał/ áby żaden nie rzekł/ áby
 22: on mocá albo świecká fłprawá iáką/ Kośćioł fwoy
 23: zbudował: ále iednák miał Pan Kryftus Podfłkár=
 24: biego Iudaźzá/ y worki fwe/ ktoremi znaczyć raczył
 25: nádánia fług Kośćiołá fwego. Ma tedy Kośćioł (*marg*) Kośćielne nádánia. (–)
 26: nádánia fwe/ ma też y podfłkárbie fwe/ tylko tego
 27: potrzebá/ áżeby ci podfłkárbiowie náfzy Iudaźzmi

niebyli/

strona: H2

Półskiey Korony.

1: niebyli/ á ná ono pomnieli: **Hic autem queritur inter**
 2: **dispensatores, vtrum quis fidelis reperitur. EVAN.**
 3: O dofyć ci dźiś miedzy Kśiędzmi Iudaźzow iefłh:

- 4: ktorzy iedno że nie pożrą Ołtarzá połpołu z ofiárą/ (*marg*) Księże Ląkomstwo. (-)
- 5: ktorzy z Ołtarzá báráná ofiárowánego Bogu bio=
- 6: rą/ á Ołtarz pokádźiwłzy/ dymem Bogá odprawiá=
- 7: ią/ nic Bogu/ to iest vbogiemu z dochodow łwych
- 8: nieudzieláią: rzadko tho dziś naydzielz/ áby kthory
- 9: Książdz vbogą dzieweczkę zá muž wydał/ áby Rze=
- 10: mieśniká záłożył/ áby młodzieńcá ná náukę poślął/
- 11: áby żołnierzá wípomogł/ álbo więźniá wykupował:
- 12: tylko oni domá ná fkárbiech łwych iáko Smoko=
- 13: wie leżą/ ktore pothym po nich Pan **primus** bierze.
- 14: **PA.** Tác iest oná Brácie miły nábyta nieprzyziáźń
- 15: ktoramci powiedział/ że Księża nádánim łwym źle
- 16: łzáfuią/ y ktorych pieniądze są podobne iągodom o=
- 17: nym/ álbo iábłkom ktore łye rodzą ná wyłokich łká=
- 18: łách/ ktorych gdy ludzie doleść niemogą/ łzpacy á
- 19: krucy ie zobią. Ták też dziśieyłzych náłzych mi=
- 20: łych Práłatow/ rychley máłpá iáka álbo zwodnicá
- 21: vżywie z fryierzmi łwemi/ á niżli iáka vboga mał=
- 22: żonká z vbogim małżonkiem/ y z nędznymi dźiatká=
- 23: mi łwemi. Przeto też widźiłz co łye dzieie/ w iáką
- 24: wzgárdę Księża przyłzli. Y mniemáłz áby kácerze
- 25: prawdą iaką Kápłáński łtan borzyli/ niemáią káce=
- 26: rze przeciwko Kápłanom prawdy tylko coby w oko
- 27: włożyć/ złym żywotem/ hániebnym życim/ łąkom=

H ij

łtwem/

strona: H2v

Rozmowa III.

około Exekucyey

- 1: łtwem/ fryierłtwem/ świętokupłtwem/ łtan Ká=
- 2: płáńki kácerzowie woiią: czytay łobie księgi Lu=

3: terowe/ Melánchtonowe/ Bucerowe/ Kálwinowe/
 4: y inych kácerzow: then naygruntownieýlýzy fundá=
 5: ment w księgách ich być naydzielz/ iż Książdz łotru=
 6: ie/ y tym łoterńkim Księżem/ ták pośpolitemu Człó=
 7: wiekowi obrzydźili Księżą/ że też y dobre á święte
 8: Kápłany/ y te rzeczy ktorymi Kápłani łzáfuią/ prze
 9: nienawiść złych Kápłanow ludzie wzgárdźili/ á ná (*marg*) Co ludzie gorfzy. (-)
 10: złość złey Księżey/ inny łobie zakon vczynili/ nie=
 11: **cchąc** [!] nic ná poły mieć z Księżą łobie mierźioną.
 12: **EVAN.** Pod Bożą przysięgą y mnieć żadna rzecz
 13: była Ewánielikiem nieuczyniá/ iedno hániebny á
 14: łprońny żywot Księżey. Miałem Plebaná we wśi
 15: łwey/ nieuká wielkiego/ niepowiádał mi nic ná ka=
 16: záníu iedno Legendę/ Kátechizmu żadnego/ áni ia/
 17: áni żoná/ áni dzieći/ áni kmiotkowie moi/ nigdy od
 18: niego niełtycháli: po Mízy ciął pod wiechą z chłó=
 19: py kozereę/ zálby z chłopy okołó kuflá/ á kołó máłpy
 20: łwey pod wieczor chadzał/ przez pułnocy pijał/ ná=
 21: záiutrz potym zálýe Mízą ráno miewał/ w Plebá=
 22: niey bękárćiat pełno/ gon częłto bywał od żon cu=
 23: dzych/ chłopi iáko pía wściekłego po wśi gonili: cię=
 24: łzko mi to bárzo było/ wkłádałem tho ná Biskupá
 25: niebołzчыká Dźiádułkiego/ śmiał łye z tego Biskup
 26: mowiąc/ Też ci y on Człowiek iáko y inny. dałem
 27: pokoy. Potym trafiło łye że przyłzłá ná Mízą iego

kuchárká.

strona: H3

Polskiej Korony.

1: kuchárká/ y tudziełz podle żony y podle dziewczki
 2: moiey w iedney ławce pokłękłá/ tey háńby ścierpie=

- 3: ciem niemogł/ porwałem fye z ławki/ kazałem Pá=
 4: nią czeládzi z Kościoła wziąć/ y kazałem ią kiymi
 5: bić: Książdz wołał gwałtu ná mię/ iam Kościół
 6: zámknął/ łotrám z máłpą z Plebániey y ze wśi wy=
 7: gnał/ Plebaná ze wżytkim Papieftwem Dyablóm
 8: dał: y od Ewánielikow Miniłtrám łobie wziął.
 9: **PAP.** A dobrzeżes to vczynił? **EVANG.** Wieręc
 10: niewiem/ ále Człowieczeńftwo wycierpieć niemo=
 11: gło dáley/ y teraz ci to powiadam/ mamli ia táko=
 12: we Plebany mieć/ tedy iuż mię klnicie iáko chcecie/
 13: ia bes Plebaná zołtác wołę. **PAP.** Nie idzieć to o
 14: Plebaná/ ále idzie o dużę twą/ otoś błądliwa ow=
 15: cá/ páłterzá niemałz/ boy fye áby cię nieziađł wilk
 16: z lálá/ gdy włámopás łam chodźisz bes łtrożá.
 17: **EVAN.** A coż mi rádźisz? **PAP.** Toć rádżę/ ábyś
 18: połpołu z Połty Ziemłkimi/ przed Máiełtatem Kro=
 19: lewłkim ná Seymie háńbę y krzywdę łwą/ żony y
 20: dziełek łwych/ y imienia łwego przełóżył/ á Krolá
 21: prołił/ áby Krol z Biłkupy połpołu o to rádźił ná
 22: Seymie/ iákoby tá hániebna á łmrodliwa Sodo=
 23: má w Polłzce przez Exekucyá wólálá: ktorey Sodo=
 24: my y Gomorry wycierpieć Polłki pocżciwy narod
 25: żadną miárą niemoże. **EVAN.** A małz Exekucyá (*marg*) Małżeńftwo Kápłáńłkie. (–)
 26: w tym mieyłce? **PAP.** Y bárzo ma: ábowiem **pudi**=
 27: **citia, iuftitia, pietas, łunt fundamenta rerum publicarū.**

H iij

Loterłftwo

strona: H3v

Rozmowá IIII.

około Exekucyey

- 1: Loterłftwo nie Krolełftwo tám ielt/ gdzie ludzie Bo=

- 2: gá nieznáią/ poczciwie nie żywią/ á ná fwym nie
- 3: przeláią. A ták gdyż Księża/ nie mowię o wlyt=
- 4: kich/ ále po wielkicy częsci/ márnicy á nieuczciwie bes
- 5: Małżeńtwá w Polfzce żywią/ gwałcá przedniy=
- 6: fzy grunt Korony Polfkiey/ s kąd roftryk y rozruch
- 7: wielki w Kroleſtwie Polfkim/ między ftanem Du=
- 8: chownym á Swieckim iefth/ o czym Krol rádźić
- 9: muſi/ ponieważ on iefth/ **Cleri & plebis mediator:** bo
- 10: on ták iefth w Koronácyey fwey názwany/ y toć iá=
- 11: wnie powiádam/ Poki thá zoná wielebna/ ktora
- 12: Swiát zburzyłá Káplanom niebędźie przez Concy=
- 13: lium wroconá/ niechay fye dzieie co chce/ niechay też
- 14: Concyliá wftáwicznicy będą/ przedfye Księża w tym
- 15: bezżeńſtwicy fwym wzgárdzonymi v wfzech ludźi bę
- 16: dą/ nieſcierpią tey háńby ludźie/ by też im z gruntu
- 17: zgináć: żáłoſna iefth záprawdę rzecz/ y ku wycierpie=
- 18: niu trudna ludźiom ćierpieć tę háńbę między łobá:
- 19: ktemu też żalu pobudza ludźie/ boleſć oná żáłoſna/
- 20: iż nádánie ták wielkicy przodkow náſzych ták hánie=
- 21: bnicie á ſproſnicie fye obraca: gdyż ták mowicy Práwo:
- 22: **Interest Reipub. ne quis re ſua male vtatur.** A Pan
- 23: Kryſtus też mowicy: **Non eſt bonum, ſumere panem**
- 24: **filiorum, & mittere canibus ad manducandum.** Nie=
- 25: może być ſzpátნიეſza rzecz nád tę/ iż on chleb ſwie=
- 26: ty ku żywnoſci vbogich ludźi/ Káplanom nádány/
- 27: mimo poczciwicie á vbogicy Małzonki/ y dźiatki ich

ná płoćę

strona: H4

Polfkiey Korony.

- 1: ná płoćę fye po wielkicy częsci obraca. Ale iá podo=

- 2: bno dáleko odftąpił od rzeczy. **EVAN.** Y owfzem
- 3: ku rzeczy bárzo przyftąpił/ boś powiedział przyczy=
 4: nę waśni nábythey ftanu Swieckiego/ przeciwko
 5: ftanu Duchownemu/ którą waśń Krol iako **media**=
 6: **tor Cleri & plebis**, moderować ná tym Seymie przez
 7: Exekucyą fwą powinien ieft y ktemu ma rzecz przy=
 8: wieść/ mali v nas być dobrze/ áby tá zwierzchność
 9: Księża którą widzę/ iż **ex ordinatione duina** między
 10: ludźmi być muśi/ coby nalekfza á naznośnieyfza lu=
 11: dziom byłá: żywot ich nam przykry ieft/ fądy ich też (*marg*) Sądy Duchowne. (–)
 12: fą nam bárzo ciężkie/ wywoływáią nas z ziemie/ czci
 13: nas odftadzáią/ imioná Krolowi przyftadzáią: tákież
 14: bogáctwo ich/ iáko nam ieft pożyteczne iuż fye pier=
 15: wey powiedziáło. **PA.** Wfzytko to Exekucya ná=
 16: práwić ma/ gdy KRol Małżeńftwem żywot Ká=
 17: płańki/ zá przyczyną fwą/ **autoritate praesentis Con**=
 18: **cilij** nápráwi/ y fądy Duchowne Státutem onym
 19: Koronnym vsmierzy/ ktory Státut fye ták poczyna:
 20: **Differentias Iudiciorum inter Spirituales & Seculares**
 21: **perfonas, fic in praesentibus Comitijs, cum Confiliarijs**
 22: **nostris vtrius# ftatus, & Terrarum Nuncijs confitui**=
 23: **mus, ne amplius alteri alteros ad Ius incompetens euo**=
 24: **cent: &c.** Czytay fobie dáley/ naydziefz tám opifá=
 25: ne Artykuły z fądu Duchownego/ w tym Státucie
 26: niemáfz tám aby oni kogo o cześć fądzić mieli/ álbo
 27: z ziemie ofądzzone ludźi wywoływáć. **EVAN.** Ale

w tym

strona: H4v

Rozmowa IIII.

około Exekucyey
<http://rcin.org.pl>

- 1: w tym Státucie łtoi/ iż Duchowni łdzą **Hęrefes**
- 2: & **fchifmata** á ty rzeczy infámia pachną. **PA.** Pra=
- 3: wdá iest: Ale Biskupowi nieprzyłtoi **irrogare infa=**
- 4: **miam in H#refi conuicto** tylko iemu należy **definire,**
- 5: iż to iest **H#refis,** á potym onego Práwem przepár=
- 6: tego/ iestliżeby fye káiác niechciał/ ząkląc: á gdzieby
- 7: y ná klątwe niedbał/ Krolowi oznaymić/ áby Krol
- 8: ono kácerłtwo z vrzędu łwego Krolewłkiego karał/
- 9: wedle Práwá łwego Krolewłkiego. Mamy tego
- 10: przykład w Stárym Zakonie/ około Łępry o ktorey
- 11: nikt niełdźił/ iedno Kápłan/ ále ołdzonego ini byli
- 12: ktorzy wymiátowáli z połrzodku ludu Bożego: ták
- 13: też y teraz tho ma być/ niema nic innego wiedźieć
- 14: Kápłan w łrogości łwey nád klátew. Czytay Pá=
- 15: włá łwiętego/ ktory Alexándrá y inne kácerze Dya=
- 16: błu tylko oddawał/ to iest ząklinał ie/ á nic dáley im
- 17: nieczynił. **EVAN.** A czemuż Ian Dźiádułki Bi=
- 18: łkup Przemyłki/ oto thu tego Gołpodarzá náłzego/ (*marg*) Orzechowłki wywołány. (-)
- 19: nietylko był ząklął prze poięcie Zony/ ále y z źemie
- 20: był go wygnał/ á imienie iego był Krolowi przyłá=
- 21: dźił. **PAP.** Był ci Człowiek on dobry Kápłan/ ále
- 22: nikczemnym w połtepkách łwych Biskupich/ ktorego
- 23: ładowne połteпки przeciwko Stániłławowi Orze=
- 24: chowłkiem/ Dekretem Synodu Wárłzáwłkiego
- 25: włzyłtek łkázony iest. A przeto brácie miły co ieden
- 26: głupie Sędzia vczyini/ niema to być drugiemu Sę=
- 27: dźiemu zá głupłtwo poczytano o to. Zołtał po nim

Wálenty

- 1: Wálenty Herbort Biskupem Przemyłkim/ ácz mło= (*marg*) Wálentj Herbort Biskup. (–)
- 2: dy ále cnotliwy y vczony Człowiek/ oglądajże iego
- 3: poštěpek około kácerftwá/ z zacnemi y z wielkimi lu=
- 4: dźmi w Sanockiej źiemi z Pány Bálmy vczyniony:
- 5: Niczego w támtym Proceście nienaydziełz/ nieprzy=
- 6: Ńtoynego Sądowni Biskupiemu: pozwał ie vłtmie/ á
- 7: gdy oni przy swoich opiniach zořtáli/ opinią ich Są=
- 8: downie názwał kácerftwem/ zakłłł ie/ y tu Ńtánł.
- 9: **EVAN.** Mam przepifány ten Proces/ y záprawdę
- 10: będziemy to mieć Biskupá z głowá y z cnotá/ dali
- 11: mu Pan Bog ośiwieć. **PAP.** Dali Bog będzie/
- 12: ále widzifzli ty to iż Sąđ Duchowny/ nietylko we=
- 13: dle Státutu Polřkiego/ ále y wedle Zákonu nálezego
- 14: znośny ludźiom iest/ gdy on nie wykroczy z řwego
- 15: kryřu. **EVAN.** Dobrze to baczę y pomnię że prze
- 16: tę przyczynę Duchowne Práwo klátwę Sądu řwe=
- 17: go názywa **Medicinalem Excommunicationem**, á kto
- 18: kogo **prořcribit, infamat, confifcat**, nie leczy go/ ále go
- 19: morzy. **PA.** Gdy tedy Księźa ná Sąđziech řwych/
- 20: nieruřzáiá řtanu/ áni ořoby/ áni máiętności nálezey/
- 21: vrzędnie nam opinie kácerřkie gánić bęđá/ niewiem
- 22: czemu by Sądem řwym/ nam nieznośne być miály/
- 23: ktory Sąđ oni máiá od řámego Bogá dány/ y od
- 24: Krolow Vprywileiowány. A co řye tycze bogác= (*marg*) Duchowne dochody iáko dzielić (–)
- 25: twá Księźego/ będziemy go mieć z nimi nápoły/
- 26: iefliże oni wedle Dekretow Duchownych/ ná trzy
- 27: części dzielić bęđá dochody řwe: iednę część obracá=

Rozmowa IIII.

około Exekucyey

- 1: iąc ná potrzeby fwe/ drugą ná Kościoł/ trzecią część
- 2: ná vbogie: iáko záprawdę (bes pochlebftwá to mo=
- 3: wię) Książdz Andrzej Nofkowlki Bifkup Płocki czy (*marg*) Bifkup Andrzej Nofkowlki. (-)
- 4: ni/ z ktorego nádania Kolegia w Krákwie zacne/
- 5: y Szkoły Pułtowfkie widzimy być nádáne. Ian
- 6: też Lowczowlki Opát Tyniecki/ zda mi fye że dofyc
- 7: fwemu czyni/ Szkołę ná Tyńcu chowáiąc/ y wiele (*marg*) Opát I. Lowczowlki. (-)
- 8: vbogiej Szláchty około siebie żywiąc. **EVANG.**
- 9: Byłem przytym w Tarnowie ná Pogrzebie Pána
- 10: Krákwfkiego/ gdy wiele Sláchty bráciey nálzey
- 11: vbogiej iemu zá dobrodziefstwá dziękowáli. **PAP.**
- 12: Pánie Boże mnoż tę fczodrobliwość tych dobrych
- 13: Prálatow/ á day to áby przykádem oni drugim by=
- 14: li/ ktorzy iáko Smokowie leżą ná fkárbiech fwych/
- 15: nic z nich nieuzyczáiąc nágiemu/ áni łącznacemu.
- 16: **EVAN.** Day to Pánie Boże/ ále gdyżeś mi iuż po=
- 17: wiedział/ iáko zwierzchność Duchowna może nam
- 18: przez tę Exekucyą lekfza być niż przed tym była/ po=
- 19: wiedzże mi w czym: á iáko Krol Polfki Kápláńfkie=
- 20: mu ftanowi wfprawiedliwić fye ma/ przez Exekucyą (*marg*) Kro iáko ma około ftanu
Duchownę exekucyą czynić. (-)
- 21: fwą. **PAP.** Głębokofwá zábrnęłá/ y będziewáli
- 22: hárdzie kázác/ á ná fwych opiniách przeftáwác/ pe=
- 23: wnie nam thu fpłynąc. Ale ieflize my ná proftość
- 24: przodkow nálzych pátrząc/ ich brodem w tey Exe=
- 25: kucyey poydziemy/ befpiecznie do brzegu przebrnie=
- 26: my: bo w wielkich rzeczách *Elephas* hardy *natitat*
- 27: & *humilis Agnus peditat*: tho ieft/ hárdego myśl w

strona: 12

Polskiej Korony.

- 1: rzeczách wielkich vnoši/ á pokornego prawdá do do=
 2: brego końcá przywodzi. **EVAN.** Podoba mi fye
 3: to/ y wedle tey prośtości świętey przodkow náleznych
 4: poštěpuy/ á vkázuy mi w czym fye w Polfzce vbli=
 5: żyło Księżey przeciwko Przyśiędze Krolewfkiey.
 6: **PA.** We wšytkich rzeczách. **EVAN.** W ktorých:
 7: **PAP.** Powiem nie oglądáiąc fye ninákogo. Ma
 8: to Arcybifkup Gnezneńki z Bifkupy fwemi w Pol=
 9: fzce: naprzod áby on przednieyfze mieyfce w Rádzie
 10: Krolewfkiey miał/ y opifáne fą mieyfćá Bifkupie/
 11: ná ktorých y dziś ťiedzą/ ále zelżywie bárzo. **EVAN**
 12: Iáko to? **PA.** Táko/ naprzod ná kilku Seymiech/
 13: háńbieni fą przy Krolu: y byłem ia przytym/ gdy to (*marg*) Bifkupi w Polfzce zháńbieni.
 (—)
 14: Księżey Polłowie mawiáli/ że my was Księża nie
 15: znamy/ áni was zá to nie mamy/ czym fye wy być
 16: piťzećie? **EVAN.** A byłoż to przy Krolu? **PA.** Bá
 17: tuż Krol ťiedział. **EVANG.** A Księża co ná to?
 18: **PAP.** Niemi byli/ *non erant in ore eorum redargu*
 19: *tiones.* A ia przytym będąc/ fchyliwťzy fye do nie=
 20: boťczyká Pána Krákwfkiego/ bom zá nim ftał/
 21: tákom do niego rzekł: *Hodie facta est ruina domus hu=*
 22: *ius magna.* A Pan Krákwfki do mnie/ Niedziwuy
 23: fye themu/ wzięli ci ludzie Duchá Świętego/ lu=
 24: dźiom á nie ťobie ku pożytku/ vžyć go ku fwey włá=
 25: fney obronie niemogą. Zywą prawdę Pan on mą=
 26: dry mowił: Bo y Káyphałz miał Duchá Święte= (*marg*) Káyphałz miał Duchá S. (—)

27: go/ nie sobie ále ludziom ku pożytku/ wedle ktorego

I ij

on pra=

strona: l2v

Rozmowa III.

około Exekucyey

- 1: on prawdę mówił onę: *Expedit vobis*, nie rzekł *nobis*,
- 2: *vt vnus moriatur homo pro populo*: Był tho łotr
- 3: wielki/ Biskupstwo był kupił/ przez pieniądze y przez
- 4: praktyki/ ná Biskupstwo był wszedł. O czym Za=
- 5: cny Histryk Iosephus piŕze. Przeto teŕ tę prawdę
- 6: z Vrędu ŕwego/ nie ku ŕwemu/ ále ku ludzkiemu/
- 7: zbáwieniu mówił. Ták teŕ náŕzy wielebni Bisku=
- 8: pi/ gdyŕ przez ámbicyę/ y przez dziwne praktyki/ ná
- 9: Biskupstwá w chodzą/ widzisz iákiego Duchá má=
- 10: iá: źlebyś ty pánie Pośle to był mówił przed Kro=
- 11: lem Polkim/ przy onych łtórych Woyciechách/ álbo
- 12: Stániŕławoch/ wierębyś był od nich sobie ono Pá=
- 13: włowe vŕŕyŕzał: *O fili Diaboli inimici omnis verita*
- 14: *tis, non definis subuertere vias Domini bonas*: áleś trá=
- 15: fił Pośle ná niemoty/ á práwie ná pŕy nieme: ktore
- 16: Ezáialz ták gromi/ *Canes impudentissimi, nefcientes*
- 17: *latrare, nefcientes faturitatem. EVAN.* Więć tego
- 18: Księŕa ścierpieli? **P.** Bá iefzcieć więćŕzą powiem.
- 19: **EVANG.** Iákoby to byłá máła? **PAP.** Támŕe
- 20: mówili Poŕłowie/ iż my Kápłanow Rzymŕkich od
- 21: Biskupow mieć niehcemy/ mamy my Seniory ŕwe/
- 22: od ktorych Miniŕtry ŕwe mamy. **EVANG.** Coŕ (*marg*) Senior nowy w Polŕŕce. (–)
- 23: powiedaŕz? **PAP.** To co ŕŕyŕyŕz. **EVAN.** A coŕ
- 24: ná tho Księŕa? **PAP.** Słowa iednego. **EVAN.**
- 25: A nie ruŕzyłoz tho Krolá? **PAP.** Niewiem/ áleć

26: iego Máieftatu Krolewkiego bárzo to dotykało/

27: ábowiem naprzod mu lzono przednieyřą rádę iego/

potym

strona: 13

PolŃkiej Korony.

1: potym opowiedano Krolowi/ iż łą iącyř w Kro=

2: leŃtwie PolŃkim Seniorowie y Vrządnicy nowi/ o

3: ktorych Práwo PolŃkie niewie: bo kořdy w PolŃzce

4: Vrząd/ álbo ieŃt Duchowny/ álbo Swiecki: Ducho=

5: wny kořdy idźie z Rzymu od Papieřá: Swiecki teř

6: ták wielki iáko y máły Vrząd/ idźie w PolŃzce od

7: Krolá. Otoř fye vrodził v nas w PolŃzce iakiř

8: Senior trzeći od Krolá/ y od Papieřá rozny/ ktory

9: Miniftry fwe włafne ma: Vítáwy czyni/ Synody

10: Ńkláda/ Kořcioły nářze wywraca/ nákoniec władzey

11: Ńwey vřywa iáko chce/ nic niedbáiąc áni ná klátw

12: BiŃkupiá/ áni ná Mándaty Krolewkie/ y wierz te=

13: mu ořtoili fye w PolŃzce ten nowy Senior/ że iemu

14: niezwiřz kiedy Kapłan z Krolęm Ńtárzy PolŃzcy Se

15: niorowie/ pořpołu tyłu podádzą. A zař nieřłyřyř

16: iáko ten Senior teraz Krolá FráncuŃkiego trapi/

17: y Franckie Kroleřtwo woiuie? **EVANG.** Pánie

18: Bože bądź z námi/ coř nád námi wiři złęgo. **PAP.**

19: Coř mowiř wiři? bá iuřći ieŃt *intus equus Troianus*,

20: ná ktorego pátrząc nářzy mili BiŃkupi/ *obřtupuerūt*:

21: áni piŃnąć przeciwo iemu nieřmieią. Ale ieřzce

22: Ńłuchay co dáley ná przeřłým Seymie w Piotrko=

23: wie nářzy mili vdźiałáli Práłáci/ Naprzod záwie= (*marg*) Křyęřa záwiesili Iurisdictią Ńwą.

(-)

24: řili Iurisdictią Ńwą do przyřłęgo Seymu: A po=

25: tym Krolowi Polfkiemu Przysięgáli. **EVANG.**

26: A gánifz że to? **PAP.** Bárzo gánię/ á zaż by ty to

27: chwalił/ gdy by Stároftá Przemylki ząwiešiwłzy

I iij

Iurisdi=

strona: 13v

Rozmowa IIII.

około Exekucyey

1: Iurisdictionią fwą do czterech lat/ dał tak po Przemyl=

2: skiej ziemi wywołać/ że on nád żadnym złodzieiem

3: áni zboycą/ Iurisdictioniey fwey Stárošciey po Prze=

4: mylkiej ziemi ściąć niebędzie do czterech lat?

5: **EVAN.** Iściebym tego niechwalił/ bo by fye w ten

6: czas tak wielkie złodzieyftwá w Przemylskiej ziemi

7: rozmnożyły/ żeby potym nie ledá woýfká przeciwko

8: złodzieyftwu Stárošcie *Przemylskie^{mv}* byłá potrzebá.

9: **PAP.** Tákże też náfz Arcybifkup/ z Bifkupy fwemi

10: vczynił/ Iurisdictionią fwą do czterech lat ząwiešił/

11: kácerzom fwobodę dał: ktore Pan Kryftus *fures et*

12: *latrones* názywa/ ktorzy przez te czterzy látá iáko fye

13: w Polfzce rozmnożyli/ y zmocnili widzišz. Niechay

14: że iedno teraz Kšiadz Arcybifkup co przeciwko im

15: pocznie/ oglądafz co będzie. Ná koniec iam to w

16: Piotrkowie slyfzał/ gdy Pan Ian Mielecki Már=

17: szálek Koronny/ do niektorych z Pošłow imieniem

18: Krolewfkim słał/ áby tym Kazániam domowym

19: dáli pokoy. Odpowiedzieli oni iáwnie/ w thym

20: Krolá slychác niebędziemy. **EVANG.** Surowa

21: odpowiedź. **PAP.** Hey dawnoć powiádaią/ *quod*

22: *es esse velis.* Iefliš Arcybifkupem álbó Krolem/ bądź

23: że im ząwłze/ nietylko Tytułem/ ále y władzą: nie=

24: zawięzay iey ná kołku nigdy/ boć ią złodzieie vkrá=

25: dną poćichu/ iefliże ią ná piądz odehydziefz. Sły=

26: fzałem to od ftarych ludzi/ ktorzy też od fwych ftár=

27: fzych fłucháną rzecz nam młodym powiádáli: Iz

czáfu

strona: 14

Polfkiey Korony.

1: czáfu iednego Zacne z Rákus Książę/ Gościem do (*marg*) Iágełło práwy Krol. (-)

2: Krolá Władysłáwá/ prádziádá dżisieyízego Páná

3: nálezgo było przyecháło: był mu Krol rad/ bywály

4: krotofile ná Zamku w Krákwie vtciwe/ y Krole=

5: wfkie. Ná koniec Książę młode/ y názbyt bieśiá=

6: dne/ prośił Krolá/ áby Krol ná dole w Mieście po=

7: mógł bieśiády iemu: A gdyż iuz noc byłá/ prośił

8: áby z nim Krol fzedł ná doł/ ná towarzyfką bieśiá=

9: dę/ zawięsiwży ná Zamku Krolestwo ná kołku.

10: Krol tym porużony z Rułká ie^{mv} ták odpowiedział:

11: *Knyafche wyd/ ya koly pietuch den/*

12: *y noć poiet wfchechda Korol.*

13: Przyftoyny głos wielkiemu Krolowi ten iefth/ y

14: przykádny/ ták Krolom/ iáko y Bifkupom: áby oni

15: tákże we dnie y w nocy byli tym czym fá/ *vt femper*

16: *vigilent, & custodiant vigiliis noctis super gregem fuū*

17: A zálniefzli ty Bifkupie/ álbo ty Krolu/ vpuściłz

18: władzę fwą z rąk fwych/ nie zwiefz kiedy rozdrápiąc

19: wilcy owczárnią/ y owfzem owce odmięniąc fye w

20: wilki: á iefli iefzcie rzeczełz ktemu/ życie/ y wierz=

21: cie do czterech lat iáko chcecie/ śiadłes Książę mi=

22: ły ná piąty rok wierz temu nic po tobie niebędzie.

23: Dobrzeć on nápił Wierfzykiem onym;

24: Principijs obfta: Sero medicina paratur:

25: Et neglecta folent incendia fumere vires.

26: Wiele złego przez thy náfze Prálaty w Polfzce fye

ftáło/

strona: 14v

Rozmowa III.

około Exekucyey

- 1: ftáło/ y wie Bog będzieli to złe z Polfki wykorzenio=
 2: no kiedy/ bo iuż wkorzeniło fye to kácerftwo między
 3: ludźmi niektórymi w Polfzce bárzo/ ktorzy przy tych
 4: błędziech mocnie ftoią. Wfzákem cí też y pierwey
 5: powiádał/ że z tey Exekucyey nic niebędzie: á będzieli
 6: co z niey Gomon: Przeto w Polfzce pewnie będzie/
 7: w czym nam Bifkupi fą bárzo winni/ ktorzy Dekre=
 8: tem Seymowym fwą Iurisdictioniá záfwiefili/ nie=
 9: będąc oni w tey mierze poddáni Seymowi: bo Bi=
 10: fkuپی nie od Krolá/ áni od Seymu Piotrkowfkieǵ/
 11: ále od Papieżá/ y od Stolicy Apoftolfskiej Iurisd=
 12: ctiá fwą máią: y niemogli oni bez dozwołenia Pa=
 13: piefskiego tego vczynić. **EVAN.** Chybili Kfízeża
 14: brodn. **PA.** Bárzo/ y nierychło w brod tráfią wierz
 15: mi: ále iefzcze fłuchay drugiego/ com cí był poczał
 16: (*marg*) Kfýżeża Krolowi Przyfięgali. (-)powiádać: Przyfięgáli w Rádę Krolowi/ to iefł/
 17: pod nogi vpádli Krolewfkie/ bo nieprzyfięga żaden/
 18: iedno álbo rowny rownemu/ iáko Krolowie fobie
 19: w przymierzu przyfięgáć zwykli: álbo niżfzy wyfz=
 20: fzemu/ iáko poddáni przyfięgáią Krolowi: ále wyfz=
 21: fzy niżfzemu nigdy nieprzyfięga. **EVA.** Wfzák też
 22: Krol poddánym fwym przyfięga wyfzłzym będąc.
 23: **PAP.** Prawdá iefł/ ále [Vniuerfítas Regni maior efl](http://rcin.org.pl)

24: REGE: Bo Krol dla Krolestwa/ á nie Krolestwo

25: dla Krola iest: przeto Káplán/ tho iest Arcybiskup

26: z Biskupy swemi/ wyłzłym nád Krolá w Polzce

27: będąc/ co fye iuz pierwey doftátheicznie pokazáło/

vczynił

strona: K

Polskiej Korony.

1: vczynił przeciwko doftoienftwu swemu/ że fye przez

2: Przysięę swą podnożkiem stał Krolewskim/ niepo=

3: mniąc ná Przysięę onę którą iemu był Krol vczy=

4: nił/ czálu Koronácyey swey iáko wyłzłzemu swemu:

5: y nigdy tego w Polzce przed tym fłychác niebyło/ á=

6: by kiedy Arcybiskup przysięgał Krolowi/ áni ty w

7: Státucie naydziefz przysięgi Biskupiey. **EVAN.**

8: Włzák iest opifáne **Iuramentum** w Státucie **Confi=**

9: **liariorum Regni?****PAP.** Prawdá iest: ále Arcybi=

10: škup z Biskupy w Polzce nietylko iest **Confiliarius,**

11: ále ktemu iest y **Pater REGni:**y ták mu piłze Krol:

12: **Reuerendissimo in CHristo patri, Domino IACOBO(marg)** Tytuł Arcybiskupi zacny. (-)

13: **Vchański, Archiepiscopo Gnesnenfi, ac Regni POŁo=**

14: **nię Primati.** Wielki Tytuł tu Krol Arcybiskupowi

15: dáie/ ktorego Krol od Arcybiskupa nigdy niemiewa:

16: á niemoże być ná świecie Arcybiskup więtfzym ie=

17: dno **Pater,** iedno **Dominus,** iedno **Primas:** Iesli tedy

18: Arcybiskup **Pater,** pewnie Krol **filius:** iesli ten **DO=**

19: **minus,** pewnie ten drugi **feruus.** A czemuż tedy ten

20: Oćiec Synowi/ á ten Káplán Miniłtrántowi swe=

21: mu przysięgał/ będąc nierowno wyłzłzym ná deń?

22: **EVANG.** Wierę ia niewiem. **PAP.** Wiem ia:

23: Iáko oni ná Biskupstwą wchodza/ ták też ná nich

24: łye łpráwuia: Weyźrzy ná ich Podpiły/ naydziełz

25: tám nietylko do Krolá/ ále y do Niewiałt táki Pod=

26: pis ich: *Deuota Creatura veřtrę Maieřtatis.* **EVAN.**

27: Zápprawdě nieprzyłtoyny Arcybifkupowi Podpis.

K

Pap.

strona: Kv

Rozmowa III.

około Exekucyey

1: **PA.** Nieprzyłtoyny/ á zwłázczá temu ktorego zowá (*marg*) **Primas.** (–)

2: **Primas Regni:** & hoc nomen, eft nomen ampliřsimae

3: dignitatis, longę Regio nomine maius: nam qui Primas

4: in Regno eft, Primas ante omnes eft: połt quem alij o=

5: mnes nullo excepto, funt řecundi, propter quam caufam

6: hic Primas Iure optimo, & Pater, & Dominus, à Rege

7: Polono appellatur. **EVANG.** Dźiwnie tą Księżá

8: łzermuieřz. **PAP.** Nic niemowień nád Státut/ á

9: nád zwycyay. Ale pátrzayże/ iáko ten łtan Ducho=

10: wny náruřzony w Polřzce/ y zháńbiony iełt ná Sey=

11: miech: Seniorá ma w Polřzce przeciwnego łobie/

12: Iurisdictioniá łwá záwieřł: z Máieřtatu łwego pod (*marg*) Stan Duchowny vpáđły. (–)

13: nogi łtanu Swieckiego vpáđł/ przez nierządńá przy=

14: sięęę łwá: Práwo łwe vtrácił/ nádania mu pobra=

15: no/ Káplány iego wygnano/ Iurisdictioniá wřzytká

16: wzgárdzono/ żadney mu rzeczy cáley niezostáwio=

17: no: Nákoniec/ z imieniá Kápláńřkiego onego odár=

18: to: Iuż nie Arcybifkupá Arcybifkupem/ áni Bifku=

19: pá Bifkupem/ ále Antykryřtem y Báłwochwálcá go

20: zowá: Owa onego łtanu Duchownego/ ktory w

21: Przyřiędze Krolewřkiej wyráżony iáłnemi łłowy

22: iełt/ w Polřzce niemáłz. **EVAN.** Myřłę łobie cie=

23: bie pilno słuchając/ iako my o Rzeczypospolitey mo=

24: wimy albo iako o niey rządźimy/ ktorey żadney nie= (marg) Rzeczypospolita vpádła. (-)

25: mamy. Oto śtan Duchowny ginie/ albo iuż zgi=

26: nął: tylko śtan ieden Świecki zośtanie/ ktory y

27: Świeckim śtanem zwány być niemoże/ gdyż niema

przeciwko

strona: K2

Polfkiey Korony

1: przeciwko łobie śtanu Duchownego/ przeciwko kto=

2: remu śtanem Świeckim wezwány ieśt/ bo Ducho=

3: wny á Świecki śtan *correlatiua funt, & in relatiuis*

4: *sublato vno relatiuo, tolitur & alterum correlatiuū eius.*

5: **PA.** Bárzo to dobrze mowisz/ wśzákem ći to y pier=

6: wey powiedział/ że bes śtanu Duchownego/ śtan

7: Świecki/ ośtać łye ná plácu żadną miárą w Polźce (marg) Bes śtanu Duchowneĝ Świecki śtan śtać niemoże. (-)

8: niemoże: w iedney przyśiędze Krolewfkiey obádwá

9: ty śtany zámknione łą/ ná iedney łkorze Prywileiow

10: Koronnych pośpołu z łobą śiedzą/ iedną wolnośćią

11: łye wefełą/ iednego łtrożá tey wolnośći máią/ po=

12: łpołu łą pod obroną Krolewfką/ pośpołu vpádną

13: ieśliże iednego z nich Krol zániedba. **EVAN.** Te=

14: razći dopiro wiem/ co Kśiádz w Polźce v nas ieśt:

15: záprawde miałem go przed tym zá fráźkę/ ále widzę

16: że zdrowie y żywot Korony Polfkiey Kśiádz ieśth:

17: iákoż by go tedy Krol vpádnego dźwignąć przez tę

18: Exekucyą miał/ powiedz nam? **PAP.** Łatwie ie=

19: śliże chce. **EVAN** A iáko? **PAP.** Weźmie przed

20: łye Krol naprzod Státutá Koronne/ iáko ieśt Stá=

21: tut Kázimierzow/ ktory fye ták poczyna: *Si quis tur=(marg)* Stan Duchowny iáko nápráwić. (–)

22: *pia verba &c.* skąd Krol to obaczy/ iefli Práwo Pol=

23: fkie broni przed Arcybifkupem plugáwie mowić/ á

24: což Arcybifkupá háńbić/ á iego bálwochwálcą ná=

25: zwáć/ álbo cześć iemu bráć/ y zá to go niemiec zá co

26: go Rzeczpořpolita Polfka ma/ czym fye obraża per=

27: foná Krolewfka: gdyż *honor Regis non in Coronato*

K ij

Rege,

strona: K2v

Rozmowa III.

około Exekucyey

1: *Rege, sed in Coronante Archiepifcopo confitit. Nam*

2: *teste Arift. i. Ethicorę: Honor, non in honorato sed in*

3: *honorante confitit: actio enim agentis, est affectio pařsi:*

4: *vt idem dicit iij lib. Phific.* Czyřta to będzie Krolew=

5: fka chwałá/ iefli go Antykryřt koronował/ á iefliže

6: bálwochwálcą Polakom Krolá dał: pewnieć we=

7: dle tego *qualis pater, talis filius* będzie/ & *qualis Coro=*

8: *nator, talis & Coronatus:* to iefth/ iefli Arcybifkup

9: Antykryřt/ Krol teź koronowány od niego iefť An=

10: tykryřt: iefli on bálwochwálcą/ tedy y ten ktory od

11: niego idzie Krol/ bálwochwálcą iefť. *Ergo* Krol

12: nie iefť Krolew/ gdyż bálwochwálcą w Kroleřtwie

13: Páná Kryřtuřowym/ żaden być niemoże Krolew.

14: A ták mali co dobrego tá Exekucya nam przynieść/

15: tedy/ *hoc turpiloquium contra DOMinum Archiepi=*

16: *fcopum Statuto, inprimis est còercendum.* Bo to *tur=*

17: *piloquium* háńbi Krolá y Máieřtat iego lży.

18: **EVANG.** Bárzo fye nam ty ięzyki dźis w Polřzce

19: rozbiegály/ á tež dżíz nie wlylyzylz nic innego prze=

20: ćiwko Przełożonym/ iedno złodzieie á zdrayce.

21: **PAP.** Tegoć nas náuczyłá tá Ewánielia nowa/ (*marg*) Ewánielia nowá czeğ vczy (–)

22: ktora nic nieuczy/ iedno láiać á háńbić ltany Prze=

23: łożone. Aleć wiele drog ma Krol przeciwko fwey

24: woli tey/ ábowiem nád te Státutá ktorem przypo=

25: mniał/ ma tež Prywileie Koronne/ ktoremi ieft ob=

26: wárowány Máieftat Arcybifkupi/ y władza iego/ á

27: zwłafzczá Prywiley prádziádá fwego/ ktory fye ták

poczyna:

strona: K3

Polfkiey Korony.

1: poczyna: In nomine Domini Amen, Wladiflaus DEI

2: gratia REX POLonię, &c. Ad perpetuam rei memo=(*marg*) Prywilej głowny Duchownego ftanu. (–)

3: riam, et fi fubditorum noftrorum Secularium cōmodis,

4: benignitate Regia libenter intendimus: &c. Multo ma=

5: gis tamen Regis pacifici Dominatoris vniuerforum ex=

6: emplo, per quem REges regnant, & Principes domi=

7: nantur: Ecclefiam fuam Sanctam & perfonas Spiritua=

8: les & Seculares fibi fubiectas, in Iuribus & libertatibus

9: ac Statutis, à fanctis patribus ęditis, conferuare, & tueri

10: conuenit, & ipfas ab omni imprefione incurfus praefer=

11: uare. Nofcát hoc igitur tam praeiens aetas, quám pofte=

12: ritas futurorum. &c. Actum Cracouię fabbato pro=

13: ximo ante feftum Purificationis Marię virginis: Anno

14: 1432. A tenże Prywilej záfye potym był potwier=

15: dzony przez Kázimierzá Krolá/ in Conuentione ge=

16: nerali Petricouię wigefima fexta menfis Aprilis: Anno

17: 1458. Dżiwuię fye nietylko zakonowi/ ále wiel=

- 18: kiey mądrości/ y w zaiemney miłości onycb świę=
 19: tych proftakow przodkow náfzych/ ktorzy iáko oká
 20: we łbie fwym/ ták ftrzegli Kápłaná w Koronie Pol=
 21: fkiey. Abyś ty fpytał Włádyfláwá Krolá/ czemu on
 22: więcey ftrzegł Duchownego ftanu/ á niżli Swiec=
 23: kiego w Kroleftwie fwym: pewnieć by odpowie=
 24: dział/ przeto iże ftan Swiecki wżytek wiśi z ftanu
 25: Duchownego: áni ia Krolem/ áni Polfka Krole=
 26: ftwem bez Kápłaná być może. Ták by on odpo=
 27: wiedział. Y dżiśieyfy Krol náfz/ ták też mowić

K iij

muśi

strona: K3v

Rozmowa III.

około Exekucyey

- 1: muśi iefli krolowác w Polfzce/ y całym Krolem w
 2: Kroleftwie fwym być chce/ y wedle tego pradziadá
 3: fwego Prywileiá záchowác ftan Duchowny on mu=
 4: śi: á gdy to vczyni/ dofyć fye od Krolá Polfkiego
 5: ftanu Duchownemu ftanie. **EVAN.** Czyftychem
 6: fye tu teraz rzeczy náfłuchał/ iuż teraz baczę co nam
 7: należy ná Kápłanie/ á ktorą drogą może od Krolá
 8: ten ftan być nápráwiony. Ale gdyżeś mi iuż wedle
 9: myśli moiey Exekucyą odpráwił Kápłáńfką/ podż=
 10: wałz do fámege Krolá: áleć tu fęk/ rad vyźrzę
 11: iáko tu twoiá śiekierá w ten
 12: fęk tráfi.
 13:

Dyálog Piąty.

14: # Co zá Krol w Polfzce/ álbo co zá

15: vrząd Krolá Polfkiego ieft.

16: **PAPIEZNIK. GOSPODARZ.**

17: **EVANGELIK.**

18: **P**APIEZ. Sękow ktorymi groźisz/ niebę=

19: dziewá mieć w mowie náfzey żadnego: w ká=

20: cerfkich mowách łękow pełno ieft/ bo w nich praw=

21: dy niemáfz żadney/ nápełnione łą błędow/ y wśze=

22: łákich fáłżow/ o czym ci powiem/ áleć mi łye to ni=

23: kczemne y ták długie Gołpodárkcie niepodoba mil=

czenie

strona: K4

Polłkiey Korony.

1: czenie/ omieniałci práwie iáko iny pień śiedzi/ y nie=

2: wiem milczenim łwym twáli moięli łtronę chwali.

3: **GOSPOD.** Bárzom was rad łłuchał/ y wmieto=

4: wáciem łye wam w rzeczy niechciał/ gdyż łye zga=

5: dzatá wewłzem/ á wmiátác łye w mowę zgodliwą

6: á łwá przeciwną wtáczać/ nic inego ieft/ iedno w

7: táńcu komu nogę podmiátác/ áby łye potknął be=

8: śpiecznie táńcuiąc. A kto przeciwko temu mowić

9: co może/ álbo kto tego niewidzi/ iż Krolełtwo Pol=

10: łkie wśzytko z Ołtarzá/ iáko z łkrynice [!] iákiey wypły=

11: nęło: á iż Religio mátká Korony Polłkiey ieft/ ták iż

12: dáleko inákłza po przyięćiu wiáry teraz Polłka ieft/

13: á niźli przed tym była w pogáńłstwie żywiąc. Przy=

14: łzliłmy byli z Lechem/ á z Czechem z Kárwath do (*marg*) Skąd Polłká. (-)

15: tych kráiów połnocnych: rozmnożył nas tu około

16: Wiłły Lech w pułtych kráinách/ lud ták hruby/ że

17: Hiłtorykowie łáćinłcy ták piłżą/ iż przodkowie ná=

18: łzy byli ták okrutni łudzie/ że oni pokiá nieználi/ y

- 19: zá złą rzecz pokoy być łobie poczytáli: przeco też iá=
 20: ko Tátárzy drapieftwem żyli/ wżytkę okolicę fwą
 21: woyną trápili/ Niemce przeszli/ Włochy zwoio=
 22: wáli/ Rzym zborzyli: nakoniec w Affryce woiiąc
 23: Swiát vsiedli. O czym Blondus y infzy piáli.
 24: Ci drudzy Polacy/ ktorzy domá zoftáli byli/ ktore ná
 25: on czás Wándality zwano/ od Wiłły ktorą łáciná
 26: zowie **VANDalus**. iákiedy náture ludźie álbo iákich (*marg*) Wiłła. (-)
 27: obyczáiw byli/ wolę że o tym czytáyćie wielkiego

Hiſtoryká

strona: K4v

Rozmowá V.

około Exekucyey

- 1: Hiſtoryká Polſkiego/ Ianá Długofzá/ á niźli to ode=
 2: mnie ſłychác maćie/ ále to was oſtrzegam/ ábyſćie (*marg*) Długofz Hiſtorik. (-)
 3: Długofzá czytáiąc zá dobre przyięli co tám v niego
 4: naydziećie. **EVANG**. Co to tákowego ieſt/ bom
 5: ia Długofzá niewidział/ y żáłowałem tego záwłze
 6: bárzo/ iż ten Polſki ták zacny Hiſtoryk/ na Swiát
 7: ludźiom wydány nie ieſth/ á iż ſye on po kąćiech v
 8: Pánow tylko walca. **GOSP**. Niemałz czego ża=
 9: łowác/ nálaźbyſ tám zmázy wielkie narodu Pol=
 10: ſkiego/ á zwáłzczą domow niektorych zacnych Pol=
 11: ſkich: czemu ludźie folguiąc Długofzowi/ ná ſwiát
 12: do tychmiałt niedáli. **EVAN**. Wźdyć mi go kiedy
 13: da Bog widzieć/ ále ná ten czás powiedz mi co zá
 14: náture on Polſką być powiáda? **GOSP**. Powiem
 15: ále ſye nań niegnieway. **EVANGEL**. Y coź ſye
 16: mam gniewác ná trupá zdechłego/ nád ktorym ſye
 17: pomſćić niemge/ by mi też był naywinnieſzy.

- 18: (marg) Náturá Polfka. (-) **GOSPOD.** Chwałęc nas powieda że náturá ná=
 19: lżá Polfka ieft drapieżna á złodzieyfka y krwie prá=
 20: gnąca. **EVANG.** Boday zábit nas ták chwalił.
 21: **GOSPOD.** Niełay mu/ niemogł nas lepiey chwa=
 22: lić/ bo kto tákowym nie ieft/ ná woynę fye niegodzi. (marg) Waleczna náturá iákowa
 ieft. (-)
 23: **EVANG.** Owo kto złodzieiem á morderzem nie
 24: ieft/ w iárdę nie ieżdż. **GOSPOD.** Prawdá ieft.
 25: **EVANG.** Tedy tho męłtwem ty zowież krásć/
 26: zbijác/ á krwie prágnąc? **GOSPO.** Zle to łądżifz/
 27: podobnoś fye dawno łpowiedał? **EV.** Niepomnię

iuż kie=

strona: L

Polfkiey Korony.

- 1: iuż kiedy/ ále co to ku temu. **GOSPOD.** Ná łpo=
 2: wiedzi Kápłani vczą/ że locus, tempus, perfona, faci=
 3: unt peccatum. Sąsiádá zábić á Tátáryzná iedná=
 4: kowa śmierć/ áie nie iednákowa rzecz ieft: zábijefzli
 5: łásiádá/ winę pokupifz: zábijefzli Tátáryzná/ chwa=
 6: łę mieć będziefz: á czemu? bo owo brát/ á owo nie=
 7: przyaciél Koronny. Gdy też kto łwemu krádnie/
 8: łzybienicą to płáci: kto nieprzyacielowi Koronne=
 9: mu/ ten chwalon bywá: łwemu kto krádnie złodziey
 10: ieft: kto nieprzyacielowi/ dobrym kozakiem zwan
 11: bywa. Widżifz tedy w rzeczy rowney propter cir=
 12: cumfántias rei, iáká roznoś ieft: o czym czytay Xe=
 13: nophontá/ in primo libro de institucióne Cyri REgis
 14: Perfarum: tám on mądry Hiłtoryk vkázuie to że za=
 15: dna ina náturá iedno złodzieyfka á mordowna go=
 16: dná ku boiowaniu nie ieft. **EVANG.** Iednák ty

- 17: tego w kárczmie przed náfzými Láchy niemów.
- 18: **GOSPOD.** Iście niebędę/ wziąłbym pewnie peł=
- 19: ną w łeb: ále iednák s tąd znác możemy/ iáko hrubi
- 20: oni stárzy Polacy byli przed przyięcim Wiáry/ ále (*marg*) Wiára POLńkę wyćwiczyłá. (-)
- 21: fkoró fye pokrzćili/ wielka odmiáná w narodzie ná=
- 22: fzym fye stáá: naprzod złóđzieystwo ieft ták frego
- 23: od nas fkarano/ że prze wierdunk złóđziey v nas wi=
- 24: sí: morderftwá teź *non exilio*, iáko v Rzymiánow
- 25: byłó/ ále *fundo turris*, do roku y do fześci niedziel ieft
- 26: fkarano/ s kąd by żaden morderz niewyftedł/ by w
- 27: Polfzce Práwo Práwem byłó. O cnotách teź ná=

L

rodu

strona: Lv

Rozmowa V.

około Exekucyey

- 1: rodu náfzego/ ktore wiára Krześcijánfka w Polfzce
- 2: vrodziłá/ wieleby powiedác: áleć to iednák ná krot=
- 3: ce powiedam/ nienaydźiefz ná świecie ludu żadne=
- 4: go/ v ktorego by to fłowo Cnotá wáźnieyfze byłó/
- 5: nád Polaká: fkoró ty iedno Polakowi czćią zágro=
- 6: źifz/ iuż go wiefz kędy chcefz/ rofkaż mu co chcefz/
- 7: przypuść go ná co chcefz: álbowiem to co v innych
- 8: ludzi fzkodá/ łáncuch/ kłóda/ śmierć/ to v nas Po=
- 9: lakow cześć wfzytko wáży/ y dáleko więcey nád to
- 10: wfzytko/ á tho w nas wiára fpráwuie/ ktoráchmy
- 11: wzięli od naywyftfzego Kápláná z Rzymu/ ktory
- 12: Káplán y wiaré prawdźiwą nam dał/ y ftrozá tey
- 13: wiáry Krolá w Polfzce nam poświecił: y toć po=
- 14: wiádam/ poki tey wiáry pilnie Krol ftrzedz bęđzie/
- 15: thá cnotá Polfka w náfzym narodzie trwác muśi:

- 16: Itrǎcili Krol wiǎrę tę ktorǎ raz Polkǎ wzięłǎ/ Itrǎ= (*marg*) Krol w Polźce Wiǎrǎ Itoj. (-)
- 17: ċi teź y cnotę the wyfokǎ przeciwko łobie Polkiego
- 18: narodu/ y łam Krol nǎ koniec zginie: iǎkořtǎ teraz
- 19: międy łobǎ gadǎłǎ/ ku czemu ǎby nieprzyźłǎ/ w
- 20: Pǎnie Bodze ǎ w tey Exekucyey nadzieiǎ iest/ co fye
- 21: pokaże z powinowǎtořci Krolewřkiew/ o ktorey iuź
- 22: mowić maćie: ǎleć ia niedopuźzczę wam łłowǎ rzec
- 23: ǎź mi iednę rzeczwolićie. **EVAN.** Co to zaccz iest?
- 24: **GOSPOD.** Abyřcie tu dźiř v mnie zořtǎli/ y wy=
- 25: przǎdż kazǎli/ mam prze was wino dobre/ y geř tłu=
- 26: łtǎ/ ǎ teź nǎ dzień Swiętego Marćinǎ lepřza geř/
- 27: niźli źwierzynǎ. **EWAN.** Zořtǎniewǎ/ iź ċi teź y ǎ

tego

strona: L2

Polskiej Korony.

- 1: tego drugiego odpowiem: wyprzęgay. **PAP.** Gdyź
- 2: tǎk hoynie obiecuiefz o mnie/ mnie niepytǎiǎc/ ǎ go=
- 3: łpodarż teź potemu iest/ niechcę ċię zǎwieřć/ zořta=
- 4: wǎm z tobǎ/ y thu podobno dźiř nam przyydzie w
- 5: Zurowicǎch połozyc głowę. **GOSP.** A iǎkoź inǎk?
- 6: łłuchay Katonǎ/ *De mane carpe viator iter.* Nǎ ten
- 7: czǎs poki fye tǎ geř nǎłzǎ dopieka/ łłuchaymy Pǎnǎ
- 8: Papięznikǎ co nam o Krolu powie/ ǎ iǎko on w po=
- 9: wieřci fwey łękw żadnych fye nieboi/ bo to powie=
- 10: dzieć obiecał. **PA.** Niedźierźǎc was długo nǎ łło=
- 11: wie/ ǎby fye nam tǎ geř nieprzepieklǎ/ powiem krot=
- 12: ko: ǎ pocznę od tǎd com teź w Szkołǎch łłuchał od
- 13: Aweroełłǎ Arǎbǎ Philozophǎ wielkiego w Anǎli= (*marg*) O Krolu porządna mowǎ. (-)
- 14: tykoch iego/ *Sermo difinitiuus, aptus, natus est foluere*
- 15: *omnes difficultates, incidentes circa subiectum.* Mamy

- 16: mowić o Krolu/ pierwey powiemy o iákim Krolu
- 17: mowiemy/ potym powiemy co zaczn iefth ten Krol
- 18: Polfki: ná koniec co zá vrząd tego Krolá Polfkie=
- 19: go iefth. Naprzod tedy mowimy o Krolu Krze=
- 20: ścijánfkim/ nie o Pogánfkim/ á ktemu mowimy o
- 21: Krolu Polfkim/ nie o Rzymfkim/ áni o Czeskim/
- 22: áni o iákim innym. **EVAN.** Powiedz mi przyczynę
- 23: tego fwego rozdziału? **PA.** Wiedzcie że tá roznicá
- 24: między Krolem Pogánfkim/ á Krześcijánfkim iefth: (*margin*) Między Krolmi roznicá, (–)
- 25: v pogan Krolowie *summa summarū* wŕzytkiego fą/ v
- 26: ktorých poddáni fą iáko fzkápy/ álbo iáko wołowie/
- 27: ieżdżą ná nich/ orzą imi iáko chcą/ owo v pogánow

L ij

finis

strona: L2v

Rozmowa V.

około Exekucyey

- 1: *finis rerum REX in Regno, id iustum quod Regi vtile.*
- 2: ále v Krześcijan *summa summarum Reipub. est, Rex*
- 3: *feruus Reipub. id iustum in Regno/ quod Reipub. vtile.*
- 4: Owo *finis in Regno Christiano*, pożytek poŕpolity
- 5: iefth. Otoż maćie roznicę Krześcijánfkiego Krole=
- 6: ftwá od Krolefów pogánfkiego. **EVAN.** Zwa=
- 7: lam ná to/ bo y Pan Kryftus ták mowi/ *Qui maior*
- 8: *est inter vos, fiat sicut minor.* á to nie tylko o Kápła=
- 9: niech/ ále y o Krolach Krześcijánfkich iefth rzeczono
- 10: (*margin*) KROL POLfki iáki iefth. (–)Rzekłeś teź/ że mi maľz powiedzieć/ o Krolu Pol=
- 11: fkim/ á nie o Krolu Czeskim álbo Rzymfkim: álbo
- 12: rozni támći Krolowie od Krolá Polfkiego fą?
- 13: **PAP.** Wiedz to że áni w Czeskim Práwie/ áni w
- 14: Rzymfkim thego nienaydzieľz/ áby Krol zápowie=

- 15: dźiał łłuchąc łam łiebie/ gdy by co komu przeciwo
 16: Práwu rołkazał. Nienaydziełz teź tego áby Krol
 17: wltáwiác czego niemogł/ bes zwolenia Rad y Ry=
 18: cerftwá łwego. Ná koniec nigdzie nienaydziełz/ áby
 19: Krol ná gárdle álbo ná łtátku żadnego poddánego
 20: łwego kárác niemogł/ *nifi prius fuerit in Baronū Iu=*
 21: *dicio Iure conuictus*: A iż tych rzeczy nigdzie indzie
 22: iedno w Polłzce niemáłz/ łatwi dowod: Weźmi Cze=
 23: chy Brácią łwą ná przykład: pytay Czechow/ czemu
 24: ie Ferdynánd łcinał: powiedząc iż przeto/ źechmy
 25: niechćieli z Ferdynándem ná Kurfirftá ciągnąc/
 26: przeciwo Prywileiom łwym. Pytay teź Czechow
 27: iáko łą od Ferdynándá Krolá łwego ná gárdło łą=

dzeni/

strona: L3

Polłkiey Korony.

- 1: dzeni/ powiedząc że ná Sądzie nie łiedziáły Rády
 2: Koronne: ále łiedziáł tylko łam Ferdynánd z Mau=
 3: rycem Kłiężćiem Sáłkim/ á z iednym Synem
 4: łwym. Pytay teź ich iefli dánie álbo pobory one
 5: wielkie y wltáwiczne/ zá zwolenim Korony Czełkiey
 6: łye dzieię w Czechach/ czyli tylko zá rołkazánim/ á
 7: zá zniewoleniem Krolewłkim: odpowiedząc Cze=
 8: chowie/ że ná Czełkich wálnych Seymiech/ táka pro=
 9: połitia Ferdynándowa bywa: Páni mili/ Ie=
 10: ho Kralewłka miłoft/ pirwey profi/ á po=
 11: tym to ták mieć chce. Podobno tá tákowa
 12: łpráwá Czełka/ zgadza łye z Práwy y z obyczáymi
 13: Czełkimi: ktore obyczáie y Práwá/ od náłzych Praw
 14: y obyczáiw Polłkich łą bárzo rozne; bo Práwo ná=

15: fze Polłkie/ ná równości wżytko záwiłło: nic inne= (marg) Práwo Polłkie rofkázuie wżytkim. (-)

16: go przed sobą niema Rzeczpołpolita náłzá Polłka/

17: iedno to/ áby wżyfcy/ vbogi/ bogáty/ Krol/ poddá=

18: ny/ pod Práwem iednoftáynie żywiąc/ Práwem fo=

19: bie wżyfcy między sobą równi byli. A ták niegá=

20: niąc Czechow/ áni Práwá Czeskiego/ áni poštěpkow

21: Krolełtwá oneg/ zoftáńmy przy Práwie fwym Pol=

22: łkim/ dziękiuiąc zá to Pánu Bogu/ iżechmy fye w tá=

23: kiej Rzeczypołpolitey porodźili/ w ktorey Práwo ro

24: łkázuie ták Krolowi iáko poddánemu Krolewłkie=

25: mu. Przeto nieboymy fye tego nigdy/ áby nas ten

26: Orzeł náłz Polłki/ páłcy ołtrymi fwymi kiedy po=

L iij

drápał:

strona: L3v

Rozmowá V.

około Exekucyey

1: drápał: ták iáko indźie Lwowie y Orłowie podrá=

2: páli poddáne fwe. **EVANG.** W petlicách v nas

3: Orzeł Polłki siedźi/ áby nam niebuiął po Polłzce

4: iákoby chciał: ktore petlice one łą w Polłzce dułze/(marg) KRol Práwem obowiázány. (-)

5: Krolu niekaź mi nic przeciwko Práwu/ niewinie=

6: nemći więcey nic iedno Podymne/ woynę/ á Tytuł

7: ná Pozwie: y niekarzy mię áni łądz o cześć/ áni o

8: gárdło moie/ iedno z Rádami Koronnemi Vrzę=

9: dne: nie wítáwiay ná mię nowego nic/ áni poboru/

10: áni Státutu/ bez zwolenia mego: coźkolwiek prze=

11: ćiwko temu **motu proprio** vczyniłz **id irritum est &**

12: **inane.** O święta Polłko náłzá/ o wielebna wolno=

13: ści gardł y łtátkow náłzych. **GOSPO.** Záprawde

- 14: ieft co wielbić/ y w czym fye kochać/ y zá co Pánu
 15: Bogu dziękować. Gdym był w Niemcoch á po=
 16: tym we Włofzech/ przypátrzywałem fye niewoli lu=
 17: dži onych/ nie rádži fye tám zwierzchni Pan poddá=
 18: nego fwego/ mali mu poddány co dác/ álbo gdzie
 19: iechać/ álbo co ma czynić/ niepozywa cię też tám á=
 20: bys ftánął/ y odpowiedział przed Pánem/ ále nie=
 21: zwiesz kiedy cię wezmą/ y pierwey twoię głowę vy=
 22: źrzę ná plácu/ **pro criminali**, á niżlim wiedziál ieflis
 23: thy był kiedy ná świecie. **EVANG.** Boday tedy
 24: Krolá nálezgo głowá niebolála/ á boday nam dłu=
 25: go pánował/ ktory ták dobrotliwym Krolem ieft/ (*marg*) Dobroć KRołá Polskieĝ (–)
 26: że fye nam łáfką á dobrocią fwą wielką przykrzy/ y
 27: nas rofpuftnymi czyni. **GOSPOD.** By wżyfcy

Krolowie

strona: L4

Polskiej Korony.

- 1: Krolowie ftánęli/ ktorzy fą džiś ná świecie/ nienay=
 2: dziefz między nimi Krolá żadnego/ ktoryby **facilitate**
 3: & **clementia** z Krolem nálezym przeciwko poddánym
 4: fwym rownány być mogł. Widziałeś ná wefelu
 5: Krolewfkim Arcykfyżę Ferdynándá/ niemowił z
 6: nim żaden z iego Dworzan/ iedno pokłękńawfzy/ y
 7: przyftęp trudny do niego/ weyźrzenie furowe/ od=
 8: práwá fmutna/ odpowiedź hárda/ á coż bys ty rzekł
 9: gdybys widziál Oycá iego/ w ktorego rádziej Páno=
 10: wie naywyfłfzy niefiedzą/ ále ziąwłzy bierety fwe
 11: ftoią/ iáko przed iákiem Bogiem. Ten wielki Má=
 12: ieftat/ ácz podobno dobry y przyftoyny ieft wyfokie=
 13: mu Stolcowi Cefárfskiemu/ y zacnemu Rákufkie=

- 14: mu narodowi: á wízakoż nie iest rzecz słuźna nam
 15: Polakom/ przykłády obcych Pánow chwalić/ czym
 16: by sye fklonność KRolow nálznych przeciwko nam
 17: nieznośną hárdość podnieść mogła. Dobrzeć to
 18: że my z swym Krolem mowimy wolnie iáko z czło=
 19: wiekiem/ że Rádam Koronnym wolno KRolá v
 20: nas gánić/ wolno też ták iemu mowić/ Nie będzieć
 21: to Krolu/ w tym cię słućać niebędziemy/ musić to
 22: być inak: otworem nam stoi pokoy Krolewki/ prá=
 23: wuiemy sye przed Krolem swym wolnie/ płaczemy
 24: przed nim wolnie/ swórzymy sye theż czáfem przed
 25: nim wolnie/ **pro criminali** pozywáią/ sładzą nas: de=
 26: **fenfam Iuris** dáią/ sładzą mię nie obce Książętá iákie
 27: z Krolem/ ále bráćia moi stárzy/ Rády Koronne

przysięgłe

strona: L4v

Rozmowa V.

około Exekucyey

- 1: przysięgłe. Ták podoba mi sye tá roznicá twoiá
 2: Papišto miły/ iż Krolá Polłkiego oddzielałz ták od
 3: pogánłkich/ iáko też y od Krześćijánłkich Krolow
 4: innych/ Práwy y postępkí nálzemi Polłkiemi: álem
 5: ia podobno zgrzełzył/ zem ci mowę przerwał?
 6: **PAP.** Nie zgrzełzyłeś nic/ y owłzem odpušt zářtu=
 7: żyłeś/ prawdziwie wyřławiáiąc chwálebnego Kro=
 8: lá nálzego/ dobrego Człowieká/ y Szłáchetnego Pá=
 9: ná/ y dodałeś mi dowćipu/ ábym ci vmiął powie=
 10: dzieć ono/ co było wtore w obietnicy moiey/ to iest
 11: co Krol Polłki iest. **GOSPOD.** Tego pilnie słu=
 12: chác będę. **PAP.** Krol Polłki/ mem zdániem/ nic

- 13: inego nie iest/ iedno łtroż Prywileiow Koronnych/ (*marg*) Krol POLfki co iest. (-)
- 14: ięzyk Praw poľpolitych/ od Pána Bogá przeto ręką
- 15: Kápłáńską POLfzce dány/ áby ludzie w Polfzce w
- 16: mierze á w pokoiu/ łłużąc Pánu BOgu łpokoynie
- 17: między łobą żyli. **GOSPOD.** Piękny á przyłtoyny
- 18: Krolowi Kreścijáńłkiemu wykłád/ y ma w łobie tá
- 19: *diffinitio diffinitiu* włzytko to/ czym łye może oddác
- 20: ná włzelákie łęki kácerłkie/ bo tákowego Krolá nie=
- 21: máią pogáni/ ktorzy iáko Bogá pewnego/ ták teź
- 22: Prywileiá niemáią v łiebie żadnego: niemáią theź
- 23: tákiego Krolá infze Kreścijáńłkie Páńłtwá/ w kto=
- 24: rych Krol nie ięzykiem Práwá poľpolitego/ ále Pá=
- 25: nem iest wedle onego/ *Quicquid Principi placuit, le=*
- 26: *gis habet vigorem.* A táć iest oná pierwłza Regulá
- 27: Práwá Cefárlkiego/ dla kthorey łámey brzydzą łye

Polacy

strona: M

Polłkiey Korony.

- 1: Polacy Práwem Cefárlkim/ że między tyłsiácem/ le=
- 2: dwie łye ieden Polak/ y to nędznik iáki obierze/ kto=
- 3: ryby łye *Ius Ciuile* vczył. Táć z przyrodzenia nátu=
- 4: rá Polłka niczego niewolnego przypułć do łiebie
- 5: y przyiáć niemoże. Ale g rzeczy mowiáć/ tákowe=
- 6: go teź Krolá/ iákiegom teraz Polłkiego być łłyłzał/
- 7: kácerzowie niemáią/ ktorzy łą bes Kápłaná/ bes kto=
- 8: rego Krol/ Krolem prawdłiwym żadná miárá być
- 9: niemoże/ iákołcie o tym pierwey między łobą do=
- 10: łtátecznie mowili. Ale gdyżeł nam iuź KROLá
- 11: Polłkiego wylóżył/ powiedz nam ono trzećie cół o=

12: biegał/ co za koniec rzędu Krolá Polkiego iest/ co (*marg*) Koniec Rzędu Krolá Polkiego (-)

13: od niego/ álbo od rzędu iego Krolewskiego Polká

14: oczekáwac ma: owa co za powinność Krolewka

15: w Polfzce iest? **PAP.** Pomnię iż Plato/ y Aryfto=

16: teles/ y Xenophon Socratykus/ *in libris de Repub.*

17: ktore piáli/ powiedáią iż ten rząd Krolewki iest/

18: dożierac tego/ áby koždy w Rzeczypospolitey rzę=

19: du fwego był pilen/ á to czynił/ co mu czynić álbo

20: íprawowac przyftoi. A przeto też *Regiam autori*

21: tatem oni *Ἀρχιτεκτονιθθμ* názwáli/ *quòd omnes artes cae=*

22: *terę, omnis doctrina atq̄ scientia/ omnes artifices omni=*

23: *um artium subferuiant, & subalternentur arti & Maie=*

24: *ítati Regię.* Także Krol/ iest Mistrzem nád Mi=

25: ítrzymi/ y Cechmistrzem náde wżemi Cechmistrzymi

26: w Krolestwie fwym: iego Krolewskiej zwierzchno=

27: ści poddane są/ y iemu służą wżytke náuki/ y mále

M

y wiel=

strona: Mv

Rozmowa V.

około Exekucyey

1: y wielkie Rzemieślá w Krolestwie iego/ ktore áby

2: porządnie fwego pilni byli/ Krolewka zwierzchno=

3: ność tego dogláda. Oto Krolewki rząd sam we=

4: dle onych Philozophow ieden tylko iest. **GOSPO.**

5: A coż ci fye ten wykład tych Philozophow podoba?

6: **PAP.** Nie zły iest/ ále dáleko od náfzego Krolá/ bo

7: takim Krolew y Hośpodar może być ziemie Moł=

8: dáwkiej/ y Cefarz Turecki/ y koždy Pan przełożony

9: w ziemi fwey. Nád to iefzcze takowy wykład nie

- 10: może być Krolowi nálezemu przywłażczony/ bo on
- 11: nie ieft/ áni może być dożieraczem w Polfzce/ **Ge=**
- 12: **neraliter** áby kożdy vrzędowi fwemu dofyć vczynił:
- 13: Niemoże on dożierác tego/ áby Papież Arcybiskupá
- 14: święcił/ álbo Arcybiskup Biskupá/ álbo Biskup Ká=
- 15: płaná: owo krotko mowiąc/ Krol żadney zwierz=
- 16: chności nád Kápłanem nie ma. A ták też Kápłáńki
- 17: łtan **non feruit Regi, neq̄ subalternatur illi.** O Swiec=
- 18: kiem łtanie nic niemowię/ w ktorým dożiera Krol
- 19: kożdego/ áby kożdy vrzędowi fwemu dofyć czynił:
- 20: Ale gdy to Krol vczyni/ nie hnet iuż tym on vrząd
- 21: łwoy Krolewłki wypełni/ coś więtfzego Krol przed
- 22: łobą ma/ ku czemu y łam łiebie/ y włzyłtheł vrząd
- 23: łwoy Krolewłki łtofuie/ o czym oni wielcy Philozo=
- 24: phowie niewiedźieli/ bo oni BOgá prawđziwego (*marg*) Philozophowie niewiedźieli co
- KRrol ieft. (–)
- 25: nieználi/ **per quem REges regnant, & PRincipes iuſta**
- 26: **decernunt.** A ták gdyż **Deffinitio debet eſſe vniuerſalis,**
- 27: **iſta Regis deffinitio Philoſophica cū ſit particularis,**

reijcienda

strona: M2

Polfkiey Korony

- 1: **reijcienda eft. GOSPOD.** Prawdę mowifz: bo y
- 2: Dawid ták łpiewa/ **Notus in Iudaę Deus, & in Iſrael**
- 3: **magnum nomen eius:** A gdyż wedle twego wywo=
- 4: du/ gdzie o Bogu ludzie niewiedzą/ tám y o Kápłá=
- 5: nie oni niewiedzą/ á gdzie niemáłz Kápłaná/ tám
- 6: też ludzie ani Krolá znáią. Plato/ y Aryłtoteles/ y
- 7: Xenophon/ będąc **extra Iudęam terram,** to ieft **extra**
- 8: **Eccleſiam,** niemogli nic doſtátecznie o Krolewłkim

- 9: łtanie áni mowić áni pić. Bo Krolá prawdziwe=
 10: go niemáľz iáko y Káplaná/ iedno w Krześciján=
 11: łkim Kościele. Daymyľz tedy ná ten czás tym Pla=
 12: tonikom pokoy/ podźmyľz my do Auguľtyná/ y do
 13: Chryzoľtomá/ ktorzy w Kościele Bozym o łtanie
 14: Krolewľkiem doľtátecznie ták pićáli: Krol dobry/ (marg) Przeco łą Krolowie w kościele.

(-)

- 15: wľzytkie vrzędzy łwe Krolewľkie/ wľzytkie łpráwy/
 16: y wľzytkę moc łwą/ ktemu iednemu łtoľowáć ma/
 17: iákoby on doľtátecznie wiáry łwiętey Krześciján=
 18: łkiey bronil/ przeciľwko wľzelkiemu odľzczepieńťwu/
 19: kácerńťwu/ y pogáńťwu. **PAP.** Pátrzayże iáko z
 20: tymi wielebnyymi Doktory/ zgodźili łye oni proľta=
 21: cy Oycowie náľzy mili/ ktorzy przed kilká łet lath/
 22: nápićáli w Práwách łwych/ tákowá przyśięgę/ by iá
 23: teź łam miał Auguľtyn z Chryzoľtomem łkłádáć/ s
 24: kąd łye znáczy że teź y przodkowie náľzy baczyl Krol
 25: lewľki vrząd ten iedyny być/ bronil wiáry łwiętey
 26: przeciľwko przeciľwnikom iey. A przeto wedle vľtá= (marg) Przyśięgá Krolewľka. (-)
 27: wy ich/ Naprzod Krol POLńki przyśięga BOgu

M ij

wľzechmo=

strona: M2v

Rozmowá V.

około Exekucyey

- 1: wľzechmogácemu/ iákiego Bogá pogáni niemáią:
 2: bo y Aryľtoteles tego dowodźi/ viij Phificorľ, Pri=
 3: mum monens, non poteľt mouere mobile primum, ni=
 4: ľi finito tempore: Otoź wedle tego v pogánow De=
 5: us non eľt omnipotens. Przyśięga teź Krol ná łwię=
 6: tą Ewánieliá/ y ná łwięty Krzyź/ poľlubuiáć wiá=

7: rę Krolewfką fwą Pánu Bogu/ Ewánieliey świę=
 8: tey/ y Krzyżowi świętemu: obiecuiąc bronić Páń=
 9: ftwá fwego/ y mnożyć go wedle przysięgi fwey/ to
 10: ieft wedle Bogá/ wedle Ewánieliey/ y wedle Krzy=
 11: zá świętego/ wewfzem cále chowáiąc Prywileie fta=
 12: nu Duchownemu naprzod/ potym Swieckiemu.
 13: A zaż tu niewidźiż iáwnie w tey świętey proftocie/
 14: Duchá Świętego? **EVAN.** Ieftci fye czemu dzi=
 15: wować/ że Pan Bog onym hrubym żołnierzom tá=
 16: ki dowćip dawał. **PAP.** A wżdy twoi Ewánie=
 17: likowie potępiáią ie/ y Dyabłu oddáią: o źli ludzie/
 18: gorfzy nád pogány. SOLon on mądry/ ále iednák
 19: pogánin/ vftáwiáiąc Práwá w Athenach/ wielką (*marg*) SOLon vmárle^{mv} zákazał láíiác. (-)
 20: winą zákázował zlorzeczyć vmárłemu/ ták w Prá=
 21: wie piżąc/ Niecnotliwy Człowiek ieft ten/ ktory v/
 22: márłego hańbi/ gdyż on iuż sam zá fye odmowić ie=
 23: mu niemoże: tákowy też ieft fzalony Człowiek/ kto=
 24: ry odkrywa wyftępki zmárłych przodkow fwoich/
 25: ktore by/ też dobrze iákie były/ tedy potomkowi ie zá=
 26: krywác przyftoi. To pogánin Solon Práwem fro=
 27: go obwárował. A my licząc fye Krześcijanmi háń=

bimy

strona: M3

Polskiej Korony.

1: bimy Oyce fwe/ ludzie obmyte krwią Báránká nie=
 2: winnego. Niedármoć Mfzą żálobną Kápłan o=
 3: nim zámyka/ *Requiescat in pace*, iákoby przykázuiąc
 4: rzekł/ niechay ten vmárły odpoczywa w pokoiu/ to
 5: ieft/ niech żaden niegwałći pámiąthki iego zlorze=
 6: czeńftwem żadnym: Ná co odpowiadáią Kápłano=

- 7: wi ludzie: AMEN: to iest/ ták będzie/ álbo ták v=
 8: czynimy. **EVAN.** Iuż ci fye nam y fámym bárzo
 9: Íprzykrzyły bluźnierstwá tych káznodziey náfzych/ y
 10: podobno damy łobie rychło pokoy. **GOSP.** Nie=
 11: tylkoć wáfzy háńbią vmárłe ludzi/ ále y przeciwko (*marg*) Kácerze wołaią ná woynę. (-)
 12: żywym ná woynę bárzo wołaią. Gdym teraz nie=
 13: dáwno był w Krákwie ná pogrzebie zacnego mę=
 14: zá Páná Micháá Podphilipkiego Szwagrá fwe=
 15: go/ kazał nieiáki Grzegorz Apoftátá w ogrodzie Pá=
 16: ná Ianá Bonárá Rządźce wielkiego/ y ná kazaniu
 17: ták mowił: Nielza brácia/ iedno fye nam tą krwią
 18: Papięką niezłáchetną wždy kiedy w Polźce pokro
 19: pić. Mowiłem o tym z niektórymi Przełożonymi
 20: Miáftá onego/ czemu by oni tey fwey woley wpier
 21: wżym Mieysćie Koronnym ludziom wżetecznym
 22: dopuźczáli: Odpowiedzieli mi ná to/ iż Krolem fye
 23: to dzieie. **PAP.** Prawdęc mowili/ ábowiem prze=
 24: ciwko tey fwey woley/ dał Pan Bog ręką Kápłán=
 25: łką w ręce Krolowi miecz/ á Rzeczpóspolita dáła
 26: mu moc/ áby Krol Polłki chciał/ vmiał/ y mógł
 27: bronić od bluźnierstwá KORony POLłkiey fwey/

M iij

y kte=

strona: M3v

Rozmowa V.

około Exekucyey

- 1: y ktemu wżyftká Polłká iest wżykwána/ áby oná
 2: przeciwko kácerstwu/ odśczepieństwu/ j pogánstwu/ (*marg*) Szyk Korony Polłkiey. (-)
 3: prze cześć á chwałę Krześcijánłkiey wiary/ zówże
 4: w łzyku gotowa łtała. Iest w Polźce Krol nay=
 5: wyfłzy Hetman: ma pod łobą Woiewody/ to iest

- 6: polne fwe Hetmány: ma Kálztellany/ Rotmiłtrze/
 7: ma Podkomorze/ ma Chorąże/ ma Woyłkie/ y Stá=
 8: rołty/ koždy z tych ma vrząd Wojenny fwoy. A
 9: Szłáchtá co iełt inego/ iedno Rycerłtwo Krolá
 10: Polłkiego/ z ktorym by Krol Polłki walczyl przeci=
 11: wko koždyemu nieprzyiacielowi Krzyża Świętego.
 12: Y ná znák tego przed koždyá bitwą/ Bogá rodzicę (*marg*) Bogárodźicá (–)
 13: przodkowie náłzy śpiewawáli: gdy Ewánieliey w
 14: Kościele łłucháli/ z nożeń mieczá do połowice do=
 15: bywáli/ ná znák gotowóści fwey przeciwko nieprzy=
 16: iacielom Ewánieliey świętey. Koždyá łpráwę łwą
 17: od Młzey poczynáli: Młza ták v nich wáżna
 18: byłá/ że też Krol on Święty Włádyłław/ gdy iuż (*marg*) Iágełło KROL Święty. (–)
 19: woyłká z obu łtron ku podkaniu gotowe łtały/ nie=
 20: chćiał ná fuki Witułtá brátá łwego/ bitwy pierwey
 21: począć/ áleżby był Młzey poczętey w námiećie dołłu=
 22: chał: á pogáńłkich że to łudzi rzeczy były/ czyli świę=
 23: tych Krześcijáńłkich? **EVAN.** Bogiem świadczę że
 24: ćie z płáczem łłucham/ włpomináiąc też ná przodki
 25: łwe. Widziałem dźiádá łwego bárzo łtárego/ w
 26: dźiećinłtwie łwym/ pomnię co on o támtęy wojnie
 27: ná ktorey młodźieńcem był/ powiadał/ y około oby=

czáiw

strona: M4

Polskiej Korony.

- 1: czáiw Krolá onego świętego/ y Rycerłtwá iego/
 2: ktore iáko świętoblive było/ baczyćiem to mogł z
 3: dźiádá łwego: rzadko tho trefić łye miáło/ áby on
 4: kiedy opułnocy ná pácierze niewłtawał/ áby godzin (*marg*) Stárych polákw nabożeńłtwo.
 (–)

5: męki Pánfkiey przed Bożą męką ktora łała pośrod=
6: ku wśi/ klęcząc płacźliwie nieobchodźił: chadzał ła=
7: ruźek miły/ do oney Bożey męki zgárbiony/ podpie=
8: ráiąc łye kořtorem/ pies tudźiefz przed nim/ paćierze
9: kościáne wielkie v páła/ ná ktorych pod liczbą pa=
10: ćierze mawiał po polřku/ bo po łáćinie łłowá iedne=
11: go nierozumiał. Ale te paćierze on mawiał liczbą
12: wedle dni onych/ ktorych Pan Kryřtus leżał w ży=
13: woćie Pánieńłkim/ ktore paćierze zową Koronką:
14: w piątki chleb pokropiony popiołem iadał/ á wodę
15: pijał: Adwent/ Pořt wielki/ y wigilię od Kościoła
16: wzięte/ pilnie trzymał: mnie w siedmi lećiech z na=
17: białem iádác w piątki niedopuřzczał: Boże vcho=
18: way co było we święto ktore robić nie raz on Oy=
19: cá mego zfukał/ á máthkę moię/ iáko corkę włáfną
20: łwá łáskáwie karał/ gdy co w zákonie przestępowá=
21: li. Owa z niego znam to/ że inákszemi Krzećciján=
22: mi dźiádowie y prádźiádowie náłzy w Polřce byli/
23: á niźli my iestefmy: wyrodźiliřmy łye ze wřzyłtkich
24: cnot ich/ niezofáło przy nas co by ich włáfnego by=
25: ło iedno to ćiało: ále bogoboyność/ vtćiwość/ wřtyd
26: ich wřzyłtek zgálnął w nas/ niemamy go w łobie ni
27: prachty. **PAP.** Gdyż to baczyłz mnie miły bráćie/

czemużeř

strona: M4v

1: czemużeř ich odłtąpił? y przyřtałeř ku tym ludziom
2: potępionym/ ktorzy Dyabłu oddawaią dźiádá twe=
3: go/ ze wřzyłtkimi przodki twemi? Czemuż łye teź
4: Ewánielikiem zowieřz/ á nie Krzećcijáninem/ iáko
5: zwano dźiádá y prádźiádá twego? Czemu inřzey

- 6: wiary ty sobie szukasz nad tę/ którą tobie odumarli
 7: dziadowie y pradziadowie święci twoi? Czemu za
 8: tą wiarą idziesz/ którą przeklinali na Huście przod=
 9: kowie twoi/ przeciwko ktorej wierze kaptury wzy=
 10: te nam zostawili po sobie przodkowie naszymi mili.
 11: Krolowie też naszymi Polscy/ przeciwko tej wierze
 12: którą ty trzymałeś/ zostawili nam Prawa y Prywi=
 13: leie/ wedle ktorych każdy kacerz/ ktoryby przeciwko
 14: stározytnej wierze Krolestwa Polskiego/ inakszą
 15: wiarę przyjmował y trzymał/ y ją fołdrował/ aby
 16: thakowy każdy z potomstwem swoim/ na wieczne
 17: czasy bezecnym człowiekiem był: czemu syc tego nie
 18: lękałeś/ czemu syc na koniec Anyoła swego nie wsty=
 19: dałeś/ przed ktorym oto nago stoisz, odarty y złupio=
 20: ny przez kacerze/ ze wlyztkiego odzienia wiary pot=
 21: ciwey. Otoś ieś wyrzuczony z domu Bożego/ y
 22: Dyabłu do piekła na wieczne potępienie oddany/
 23: ieśliże syc w czas nieuznałeś/ a w obcowanie Świę=
 24: tych do zboru świętego syc niewroćisz. **EVANG.**
 25: Dali Bog syc wrocę/ y iuz teraz syc wracam/ nie=
 26: wąpiąc w Panie Bodze/ y w miłosierdziu iego/
 27: że mi bluźnierstwo moje odpuści/ boćiem był zwie=

dziony/

strona: N

Polskiej Korony

- 1: dziony/ od tych złych ludzi/ prze niebaczność swą:
 2: wracam syc tedy z obcey krajiny do domu oycá swego=
 3: go/ iako marnotrawcá inny/ wołaiąc ku Panu Bo=
 4: gu/ *Pater peccati in coelum coram te.* **PAP.** Chwa=
 5: łá Bogu żeś syc vznał/ iemu łamemu za to dziękuy/

- 6: á nie komu innemu: wáruyże łye ná potym gadek
- 7: włzetecznych/ pomniąc ná ono/ **Corrumpunt bonos**
- 8: **mores colloquia praua. GOSPOD.** Mam to łobie
- 9: zá ofobliwe łzczęście then dzień dźiśieyfzy/ ktorego
- 10: dniań ták wielkie y ták zacne rzeczy/ tu v mnie w Zu=
- 11: rowicách mowią łye/ y dźieią. **Confirma hoc DEus**
- 12: **quod operatus es in nobis:** A ty też Święty Mar=
- 13: ćinie/ wielebny Biskupie/ y mężny przeciwko káce=
- 14: rzom/ wiernych Ludźi Pátronie/ rácz nas dźiś w=
- 15: łpomnieć przed Pánem Bogiem. Ale gdyżeś ty iuż
- 16: pánie Pápišto wypráwił nam one trzy rzeczy/ kto=
- 17: reś był obiecał: bo wiemy iuż od ćiebie/ co zá rozni=
- 18: cá iest od innych Krolow Krolá Polkiego: wiemy
- 19: też co Krol Polki iest: Vrząd też iego iákowy iest/
- 20: widzimy. Powiedz że też nam/ czego ielźcze niedo=
- 21: łtaie/ iáko Krol Polki ták wielkiemu vrzęd=
- 22: wi łwemu dofyć vczynić może:
- 23: Ná czym włzyftká
- 24: Exekucya
- 25: iest? [grafika](#)

Dyálog

strona: Nv

1:

Dyálog Szofty.

- 2: # W tym Dyálogu około łzczodro=
- 3: bliwości Krolewskiej/ y godności poddá=
- 4: nych iego: á iáko tá godność ma być łą=
- 5: dzoná/ doftáteczna rospráwá iest.
- 6: **PAPIEZNIK. EVANGELIK.**
- 7: **GOSPODARZ.**

- 8: **P**APIEZN. Trzy rzeczy zwolilifmy być
- 9: główne w Kroleŝtwie Polŝkim: ktore ŝa/ Oł=
- 10: tarz/ Káplán/ Krol. Káplán z Krolem obádwá Oł= (*marg*) Káplán y KRol Ołtárzowi ŝlúżá. (-)
- 11: tarzowi ŝlúżá. Ale ták iż ŝlúzbá Káplánŝka/ w nę=
- 12: dzy y w niedoŝtátku/ znáczna być y pożyteczna Oł=
- 13: tarzowi może. Ale Krol w nędzy á w niedoŝtátku/
- 14: pożytecznym Krolem Ołtárzowi żadná miárá być
- 15: niemoże: Bo Káplán Ołtárzowi ięzykiem ŝlúży/
- 16: ktorym ták w bogáctwie iáko y w vboŝtwie wládc
- 17: może: ále Krol gdyż mieczem Ołtárzowi ŝlúży/ nie=
- 18: może im wládc bes wielkiego doŝtátku/ y bes po=
- 19: mocy wielkiej. O czym *Ariŝtoteles X Etic.* ták mo=
- 20: wi/ *Impoŝŝibile eŝt egentem bene operari.* Aby thedy
- 21: Krol Kroleŝtwu ŝwemu pożytecznym Krolem/ bro=
- 22: niác Ołtárzá ŝwiętego był: trzebá mu doŝtátku/ y
- 23: bogactwá wielkiego Krolewŝkiego. **EVAN.** Po=

wiedz mi

strona: N2

Polfiej Korony

- 1: wiedz mi czemuŝ przydał to ŝlówo Krolewŝkiego/
- 2: álbo inŝe ieŝt bogáctwo poŝpolite/ á inŝe Krolew=
- 3: ŝkie? **PAP.** Iáko Krol od poŝpolitego człowieká
- 4: rozny ieŝt/ ták teŝ y bogáctwo iego od bogáctwá
- 5: poŝpolitego rozne być ma: ábowiem żydowŝkie y teŝ
- 6: kupieckie bogáctwo/ ná pieniádzách wŝiádló wŝyt=
- 7: ko: Krolewŝkie ná ludziach/ y zowiem Krolá bogá=
- 8: tym y możnym Krolem tego/ ktory Kroleŝtwá ŝwe=
- 9: go obronić może ludem ŝwym wláfnym/ przeciwo

- 10: nieprzyjacielowi kożdemu łwemu. A to mniemam
- 11: ia być bogáctwo Krolewłkie prawdziwe/ y takim
- 12: łłyłzał/ że Krol náŝ Polłki/ włzytkie Krole Krzełci=
- 13: iáńłkie takowym bogáctwem przechodzi/ y w tym (*margin*) KROL POLłki bogáty. (-)
- 14: iemu żaden (iáko łłyłżę) Krol rowny nie iełt. Niebo=
- 15: łzczyk Pan Krákwłki ná Tarnowie Hrábiá/ po=
- 16: wiedáł mi/ że Krol Polłki może mieć dwa kroć łto
- 17: tyłłięcy wyborneho boiowego ludu dárho/ niedaw=
- 18: łzy ná to (iáko ono mowią) złamánego kwartniká.
- 19: Pátrzyayże iákie to bogáctwo Krolá Polłkiego iełt.
- 20: **GOSPOD.** Gdym był w Wenecyey miałem Mi=
- 21: łtrzá IOAnnem Baptiłtam Egnatium, Oratorá y Hi= (*margin*) EGNácyus. (-)
- 22: łtoryká wielkiego/ ten wychwałáiąc Wenecká moc/
- 23: powiádał o wielkich dochodziach miáłtá onego: gdy
- 24: záłye włpominał wojny á walki Weneckie/ przeci=
- 25: wko Krolowi Fránckiemu/ zá dżiw ieden powie=
- 26: dał: że ná támtęy wojnie czterdzięłci tyłłięcy We=
- 27: netowie ludu mieli/ naymitow przeciwo Franckie=

N ij

mu Kro=

strona: N2v

Rozmowá VI.

około Exekucyey

- 1: mu Krolowi: pytałem go ia/ iełli by to woylko było
- 2: wychowane łkárbelem Weneckim/ odpowiedział/ że
- 3: tak był támtá wojná wynędzony łkarb Wenecki/
- 4: że mułiał łye kożdy Wenet łwego włáfnego ná tám
- 5: tę wojnę przykłádać. Widziłz że ty iáko bogáctwo
- 6: pieniężne vbogie iełt v tych Krolow/ ktorým ná lu=
- 7: dżiách łchodzi. Támtęe theż w Wenecyey v tegoż
- 8: Egnácyułá/ widziałem popiáne dochody kożdego

- 9: Krolá: ná koniec y Cefárzá Tureckiego. A gdy ná
- 10: Krolá Polfkiego przyfzło było/ ták w onym fpišku
- 11: napifano: *Pauper Rex, & modicus, cuius census ad cen=*
- 12: *tum millia florenorum non peruenit.* **PAP.** A boday
- 13: żeć nieprawdą. **GOSPOD.** Odpowiedziałem ia
- 14: iemu ná to/ żem ia nie ieft áni Podfkárbim/ áni Po=
- 15: borcą żadnym Krolá fwego: wiele Krol Polfki do=
- 16: chodow ma/ tego ia niewiem/ tylko to wiem/ że Pol=
- 17: fká Krolá fwego bogátego niechce mieć pieniádzmi/ (*marg*) KROL POLfki czym ieft bogáty. (-)
- 18: ále ludźmi: przeto też oná iemu dochody náznáczy=
- 19: fák ku wychowániu tylko iego/ á nie ku wojnie: á=
- 20: bowiem ná wojnie Polfká Krolowi fwemu fłuży/
- 21: gárdły z máiętnościami fwemi dármo/ *proprijs fti=*
- 22: *pendijs REgi fuo militans:* Oto ia Krolowi fwemu
- 23: dłužen ieftem ná fwym koniu wojnę fłużyć/ wedle
- 24: máiętności fwey dármo/ bes wżelákich pieniędzy.
- 25: Spytał mię potym Egnácycus/ wieleby tákich fłu=
- 26: żebných ná wojnie mogł mieć Polfki Krol: Odpo=
- 27: wiedziałem ia potym że przez dwa kroć fto tyfięcy:

zdumiáło

strona: N3

Polfkiey Korony.

- 1: zdumiáło fye było Włofzyfko/ y rzekł obrociwfzy fye
- 2: do fwych Wenetow/ muśieliby Wenetowie y We=
- 3: necyą fwą ná koniec záftáwić/ pierwey á niźliby oni
- 4: ták wielki lud mieć ná wojnie mogli: y wżiáwfzy
- 5: pioro/ hnet ták pod Krolew Polfkim nápiśał/ *Di=*
- 6: *tiſsimus Regum, non auro, fed populo.* Tákże nákoniec
- 7: przełóżył Krolá Polfkiego ná de wżytkimi Krolmi/

- 8: gdy żadnego Krolá niemálsz/ któryby ruńzenim po=
 9: ípolitym Kroleftwá fwego walczył/ mimo Krolá
 10: Polfkiego/ ták wielkim ludem. A ták pozwalam íi
 11: tego/ y z tobą poľpoľu mowię/ iż Krolewfkie bogác=
 12: two ludzie fá/ nie pieniądze. **PAP.** Gdyż tedy zna=
 13: my być Krolá Polfkiego bogáctwo/ lud Rycerski (*marg*) Száfunk KRolewfki. (–)
 14: Kroleftwá iego/ nic więcey Krolowi nászemu nie=
 15: przyłtoi/ iedno vmieć tym bogáctwem fwym száfo=
 16: wác/ á ten lud fwoy chćiwem á gotowem/ ku poľfu=
 17: dze fwey Krolewfkiej záfwsze mieć. Aleć trudno w
 18: niedoľtátku być gotowym/ álbo wnieľáfce chćiwym:
 19: ieľli Krol chce mieć mię ku fľużbam fwym gotowym
 20: niechayże ľáfkę iego znam: co gdy będzie/ ná gotowá
 21: śmierć przy Krolu fwym oślep poydę: niebędzie mi
 22: żaden zamek ták wyfoki/ áni gorá tak przykra/ ná
 23: którąbym fkokiem niebieżaľ/ wzbudzony ľzczodrobli=
 24: wością Krolewfką. Tymći Krolowie Polfzcy wo= (*marg*) Krolowie Polfzcy czym walczyli.
 (–)
 25: iowáli Niemce/ poráżili Moľkwę/ podbili Woľo=
 26: chy/ Turki y Tátary bijáli. Weyźrzy w łtare Pry=
 27: wileie Korenne/ naydzieľz w nich dzieki KRolow

N iij

łtarych

strona: N3v

Rozmowá VI.
 około Exekucyey

- 1: łtarych/ z wielkim wyľfáwiánim poľľug fľawnych
 2: przodkow náfzych/ prze ktore/ wolności y nádania
 3: przodkowie náfzy v Krolow fwych łobie y nam po=
 4: tomkom fwym wyľľużyli/ z ktorých y my dzieś ponich
 5: w Polfzce łye weľelimy. Aleć nietrzebá dľugo Stá=

- 6: tutaj Prywileiow Koronnych szukając wartować/
 7: weyżrzy koždy w Prywiley fwoy domowy/ za kto=
 8: rym wieś fwą dzierżyfz/ naydziefz w nim że ta wieś
 9: za chutliwe służby przodkowi twemu od Krola była
 10: daná. A iakoż fye było przy nich niebić/ albo niegár=
 11: dłować dla nich: á zębami bym fye ia o takowego
 12: Krola z nieprzyacielem iego kasał/ nie tylko że bym
 13: dla niego drzewo fwe ná hárcu o nieprzyacieła iego
 14: łamał. **GOSPOD.** Prawdę mowifz/ wiele fzczo=
 15: drobliwość Krolewka może: [nam gratis poenitet effe\(marg\)](#) Wiele może Krolewka
 fzczodrobliwość. (–)
 16: [probum](#): Czytay Hiftoryki stáre o wielkich á wale=
 17: cznych Krolach/ naydziefz to v nich że oni niczym
 18: innym iedno fzczodrobliwością fwą wielkimi woio=
 19: wnikami byli. Gdy Alexánder wielki/ do Perfyey ná
 20: Dáryufa ciągnął/ wśzytkie skárby fwe między Ry=
 21: cerftwo fwe był rofypał: á gdy Perdyká Hetman
 22: iego Alexándra pytał/ [Quid tibi ipfi relinquis, o' Ale](#)=
 23: [xander? Respondit, fsem o' Perdica fsem.](#) Przyftoyny (*marg*) Perdyká. (–)
 24: głos wielkiemu Pánu. Potym tenże gdy przez pu=
 25: ftynie beswodne ciągnął/ woysko/ y on sam prágne=
 26: nim vmierał: ieden z drabow tak długo tu y owdzie
 27: kopając/ ledwie fye dokopał był wody/ ktorey przy=
 nioł przył=

strona: N4

Polskiej Korony.

- 1: nioł przyłbicę pełną Alexándrowi/ ktory wziąwfzy
 2: one wodę/ podawał iá Hetmánom fwym/ będąc iuż
 3: sam ná poły martwym: ząkrzyknęło wśzytko woy=
 4: fko/ piy zdrow sam o Alexánder/ będziefzli thy żyw

- 5: zbierzefz łatwie takie drugie wojsko łobie/ jeśliże ty
 6: vmrzełz/ my takiego Krola drugiego mieć nigdy nie
 7: będziemy. Patrzałże tu za takąową chucią/ dziw=
 8: li iest że Alexander wielkie wojsko Daryusowe był
 9: porażił/ matkę y z żoną iego poimał/ y wżytkę Per=
 10: syą pod syę podbił. **EVANG.** Dżiwowałbym sye
 11: więcey temu/ by był sye Daryus przeciwko tak dziel=
 12: nemu y szczodrobliwemu Krolowi na placu ostał.
 13: Pytałem cząfu iednego wielkiego Hetmána/ y za=
 14: cnego v nas męża Pána Mikołaiá Sieniáwskieǵ/
 15: Woiewody nášego Ruskiego/ czegoby naywięcey (*marg*) Czego potrzebá Hetmánowi.

(—)

- 16: Hetmánowi byłá potrzebá: odpowiedział/ chlebá: á
 17: záprawdec tak iest/ ácz ci ferce y rozum v dzielnych
 18: ludzi przodkuia/ ále bes chlebá nieduży Hetmáno=
 19: wie są. A zaż niewidżimy co sye v nas w Ruśi
 20: dzieie/ fluzebnego żadnego tu iuż dawno v nas nie=
 21: mamy: sam Pan BOg nas Woiewody Ruskiego
 22: chlebem broni. Także też Pána Iana Stárzechow=
 23: kiego Woiewody Podolskiego/ niesłychaną vtrá=
 24: tą iáko tako tu w Ruśi przeciwko Tátárom/ y nie=
 25: przyiacielom innym stoimy. A jeśliże tych Woie=
 26: wodow szczodrobliwosc thák nas zápala/ że za ich
 27: bębny wżyfcy oslep z wielką chucią/ na potrzebę

biegamy:

strona: N4v

Rozmowa VI.

około Exekucyey

- 1: biegamy: á což dla Krola swego/ y dla szczodrobliv=
 2: wości iego pobudzeni/ czegobyfmy nieuczynili?

- 3: **PAPIE.** Czyście łye o to łtáramy/ ábyłmy Krolá
- 4: łzczodrobliwego mieli/ ná ktorego wołamy áby nie
- 5: dawał/ ále brał/ á rękę łobie wiecznie zámknął/ áby
- 6: od niego nikt niczego nieczekał: to iełt/ aby włzytká
- 7: chuc y gotowość/ przeciwko Krolowi náłzá w nas
- 8: zgáłłá: y wiedziemy do tego Krolá Alexándrowym
- 9: Státutem/ ktory łye tak poczyna: [Quoniam de bo=\(marg\)](#) Alexándrow Státut łzkodliuy
(-)
- 10: [nis menę Regalis status Regius &c. Datum Petrico=](#)
- 11: [uię Anno 1504.](#) **GOSPOD.** Kto łye chce dobrze
- 12: temu Státutowi przypátrzyć/ niezákázuie ten Stá=
- 13: tut Krolowi dáwać/ tylko áby on vrzędnie ná Sey=
- 14: mie dawał/ zá dozwoleńim Rad Koronnych. Ale
- 15: niech iuż ták będzie iáko niektorzy chcą/ że ten Stá=
- 16: tut ku rozdawániu zámyka Krolowi rękę/ tedy ie=
- 17: dnák ten Státut iáko łzkodliwy/ łłuznie by miał
- 18: być ábrogowan/ y Káncellowan: iáko ten ktory chuc
- 19: y gotowość/ ku poługam Krolewłkim w ludzích
- 20: zágałzá: á Práwo y Vłtáwá káżdá dobra to w ło=
- 21: bie ma mieć/ áby oná łłuzylá Rzeczypołpolitey/ á
- 22: nie Rzeczypołpolita łłuzylá vłtáwie. Powiádáią
- 23: Ewánielikowie wáłzy/ źle bywa tám gdzie rozda=
- 24: wáią: prawdá iełt/ ále teź tám nielepiey bywa gdzie
- 25: nic niedawáią: ábowiem gdzie rozdawáią/ thám
- 26: [exhauritur benignitatis fons](#) : á gdzie nic niedawáią/
- 27: tám [nimia parfimonia virtus euanełcit.](#) Miáry Kro= (*marg*) Miar Krolowi potrzebá (-)

łowi po

strona: 0

Półkiey Korony.

- 1: łowi potrzebá/ [Modus enim est pulcherrima virtus.](#)

- 2: Remoueatut ergo prodigalitas, ablit etiam parcitas, in
 3: medio Regis noſtri confitatur liberalitas, będzie dobrze:
 4: á tym ſpoſobem y wilk ſytem będzie/ y báran cátem/
 5: iáko dawno mowiá. **PAP.** Widzę że cie Aryſtote=
 6: les nie mierzi/ bo on to in lib. ij Ethicorū wywodzi:
 7: Omnes virtutes in medio poſitas eſſe, quarum vtraq; ex=
 8: tremá eſſent vicioſa: vt audacia & timiditas, ambo vici=
 9: oſa cū fint, habent in fui medio fortitudinem, quę prae=
 10: ſtantíſſima virtus eſt, quę & timet & audet. Ita etiam,
 11: prodigalis tantum dat, auarus tantum accipit, liberalis
 12: autem vt habeat quod det, accipit. Niechayże tedy
 13: Krol náſz y bierze y dáie/ dzielnym j ſzczodroblwym
 14: Krolem w Polſzce będzie: y rad bym to bárzo wie=
 15: dział/ czemu przed tym w Polſzce wſzytkiem Kro=
 16: lom otworzona ręká byłá/ przecz temu dżiſieyſzemu
 17: zámknioná być ma: czyli tákowym on Krolem y tá=
 18: kowey władzey w ſwoim Kroleſtwie teraz nie ieſt/
 19: iákowej władzey byli pierwſzy w Polſzce KRolo=
 20: wie/ ktorzy nigdy ſye ná ten Státut Alexándrow
 21: nieoglądáli. Dowiodę tego datki Alexándrowymi
 22: y Zygmuntowymi/ ktorzy dawáli záſłuzonym ſobie
 23: ludziom/ co chcieli/ á iáko chcieli/ nic ná ten Státut
 24: niedbáiąc: ktory Státut **abuſu & tacito conſenſu Re=(marg)** Alexánrow Státut ſkáżony
 ábuſu. (-)
 25: gni eſt abrogatus. Mowi **Iuriſconſultus: Omnes Le=**
 26: **ges abuſu euaneſcunt.** Y záprawdę tey dobrotliwoſci
 27: Krolewſkiey wydziwić ſye ia niemogę/ Státut ni=

Rozmowa VI.

około Exekucyey

- 1: kczemny wydźieramy łami ná sye/ wołamy ná Kro=
 2: lá/ bierz Krolu: Krol brác niechce. Zlebyś tak Po=
 3: śle ná innego Krolá wołał/ nieuścignąłbyś rzecz/
 4: bierz Krolu połowicę/ iákoby Krol rózem niewziął
 5: wżytkiego: co był Dionyzyus Tyránnus on wiel=
 6: ki w Sycyliie vczynił: ktory gdy był w ieden Ko= (marg) Dionyzyus Bogi podarł. (–)
 7: ściół wżedł/ w ktorym Bálwani z ściągnionemi
 8: rękami łtali/ dżierząc ná rękách złotá y drogiego ká=
 9: mienia wiele: ná tho pátrząc Dionyzyus/ rzekł ku
 10: łwym: Głupiłmy łá my ludzie/ oto Bogowie dobre
 11: rzeczy nam podawáią/ á my ich od nich brác niechce=
 12: my: á zá tym łłowem/ ono wżytko pobrał/ y połu=
 13: pił był Bogi. Pewnie by ten Tyránnus głupim
 14: Krolá náłzego názwał/ gdy by słýłzał że my Krolo=
 15: wi máiętności łwe dobrowolnie podáiemy/ á Krol
 16: ich od nas brác niechce. **GOSP.** Vrodził łye dom
 17: łágełłow brácie miły ku dobremu ludzkiemu/ od za= (marg) łágełłowá náturá łzláchetna.
 (–)
 18: dnego Krolá w Polfzce/ ták wiele Polłká nádánia
 19: niema/ iáko od Władylławá Krolá y od potomkow
 20: iego ma: vkaż mi áby ktory łágełło wziął co komu
 21: przezyłkami: á ia tobie bes liczby powiem nádánia
 22: domu łágełłowego/ ktore między námi łá. Ia mam
 23: trzy wsi w ziemi Przemyłkiey nie złe/ iáko wiecie/
 24: wżytki wyłzły z rąk Władylławá łágełłá. Prze=
 25: to niedziwuy łye/ iefli tá dobrotliwa á łzczodrobl=
 26: wa łágełłowá náturá/ w Krolu náłzym dżisíey=
 27: łzym ogłuchłá/ ná krzyki one náłze nierozmyłne/

strona: 02

Polskiej Korony.

- 1: Krolu bierz/ iednym Dekretem Seymowym wżyt=
 2: ko záfye weźmi coś komu dał. Dziwna rzecz będzie
 3: ieffli my tego Krolá kiedy Tyránnem fámí sobie nie
 4: vczynimy. **EVAN.** Boże vchowáy tego. **GOSP.**
 5: Wieręc niewiem/ áleć **PLato in fuis de Repub. libris**
 6: **docet, Nimię licentię feruitatem esse comitem.**
 7: **EVANG** To ludzie bárzo obráziło/ że niebácznie
 8: wiele rozdano/ czym ftoł Krolewfki práwie wyne=
 9: dzono: á przeto wżytko Rycerstwo ná Krolá woła/
 10: áby wedle Alexándrowegó Státutu/ Krol záfye brał
 11: co był rozdał: á żeby dáley ná potym rozdávác nie
 12: mógł. **PAP.** Mogłoby nam też tu być ono rzeczo=
 13: no: **Nescitis quid petatis.** Ma w sobie tá prósbá náfzá (*marg*) Szkodliwych fye rzeczy
 domagamy. (-)
 14: wiele rzeczy nam fzkodliwych: Naprzod tą prósbą
 15: chcemy mieć Krolá niesłownego/ ábowiem dáć ál=
 16: bo nie dáć/ to w rękách każdego ieft: ále dawfzy zá=
 17: fye brác/ słownemu to nieprzyftoi. Tákież zaftá=
 18: wiwfzy imienie/ wzięwfzy pieniądze v mnie/ vpe=
 19: wniwfzy mi fumnę mą ná imieniu/ oną frogą obie=
 20: tnicą/ **Promittimus verbo nostro REGIO,** niewroci=
 21: wfzy mi pieniędzy/ brác mi Státutem Alexandro=
 22: wym/ iáko fámołowką iáką imienie: á zaż to fło=
 23: wnemu Krolowi przyftoyna rzecz ieft? Słowni
 24: gracze ná grze/ rzekfzy słowem dobrym sobie zaftá=
 25: wę wykupić/ y ná wftęgę gráią/ á fzańce potym fto=
 26: bie po grze płácą. Krol POLfki przyrzekfzy mnie

27: słowem swym Krolewskim za pieniądze moje/ nie=

O ij

wroćiwłzy

strona: O2v

Rozmowa VI.

około Exekucyey

- 1: wroćiwłzy mi pieniędzy/ imienie mi weźmie/ y czci
- 2: ktemu mnie odłodzi/ wedle Alexándrowego Stá=
- 3: tutu: Pomożylzci Bog Krolu za słowo twe Kro=
- 4: lewskie. **EVAN.** A więc lepiej mieć Krolá vbo=
- 5: giem? **PAPIE.** Dáleko lepiej/ á niżli go mieć nie=
- 6: słownym/ bo nie ná fkárbie ále ná słowie Krolew= (marg) Ná słowie Krolewskim POLfká
ftoj. (–)
- 7: fkim/ iáko ná fkále Krolestwo Polskie ftoi: rufzyfzli
- 8: fkárbu Krolewskiego/ nie hnet POLfká zginie: ru=
- 9: fzyfzli słowá iego/ hnet wfzytko rázem vpádnie.
- 10: **EVANGEL.** Ale widzifz iáko ftoł Krolewski iuz
- 11: práwie do dná zniŹczał/ hoyną fczodrobliwóścią
- 12: Krolewfką/ kthorą trzebá by Státutem powścią=
- 13: gnać/ y rękę ná potomne czáfy Krolowi zámknąć:
- 14: **Quoniam lampades nostrę iam extinguntur. PAP.**
- 15: Iefli że ty przeto fzafunk ftołu Krolewskiego z rąk
- 16: Krolewfkich bierzefz/ iz fye drugdy Krol ná dániu
- 17: swym myli: niechayże teź nas Krol nie fadzi/ y we=
- 18: źmimy iemu z rąk fady/ bo teź fye drugdy Krol ná
- 19: fadzie (iáko Człowiek) fadząc nas omyła. Ale iáko
- 20: od tego fá Rády Koronne/ áby Krolá vczyły/ á wo=
- 21: tuiąc przed Krolem/ drogę ku prawdziwey Senten=
- 22: cyey/ wedle Práwá ná fadzie áby fkazał vkázowá=
- 23: ły: Ták teź Rády Koronne ná Seymie wálnym/
- 24: Krolá náuczyć y iemu vkázowác máia/ gdzie dáć/

25: kiedy dąć/ komu dąć/ á prze co dąć: á gdy to będzie

26: iáko ná fądzie/ ták też ná fzáfunku fwym/ Krol ni=

27: gdy nie zbładzi: Ná koniec by też dobrze Krol kiedy

w dáni=

strona: O3

PolŃkiej Korony.

1: w dáninách fwych fye omylał/ tedy przyŃtoyniey ieŃt

2: Krolowi PolŃkiemu rękę fwą KrolewŃką otworzo=

3: ná mieć/ á niŃli zámknioną: á to przeto/ ieŃliŃe Krol

4: kiedy co niegodnym dáie/ to niebácznoŃci iego przy=

5: piŃano być moŃe: ále ieŃliŃe on godnym ludziom ni=

6: gdy nic nieda/ złoŃci to iego przyczytano będzie: á

7: iáko ieŃt lepiej Człowiekowi niebácznoŃcią grzeŃzyc

8: á niŃli złoŃcią/ táko też lepiej ieŃt/ áby Krol PolŃki

9: otworzoną rękę ku daniu záfwsze miał/ á niŃli zám=

10: knioną: bo ieŃli dla tego Ńe niegodnym Krol dáie/

11: y godnym dáwáć niebędzie: pátrzay co zá Ńzkodę z (*margin*) Szkodá wielká/ zámknioná ręká KrolewŃka. (–)

12: tego RzeczpoŃpolita weźmie: Naprzod godnoŃcią

13: fwą godni o Ńiemie vderzą/ potym niegodnych nam

14: Ńowicie przybędzie/ Ńchłopieiemy wŃzyŃcy tá ŃciŃkli=

15: woŃcią KrolewŃką/ y dawŃzy hárcóm y innym dzieł=

16: noŃcióm pokoy/ w pług á w rolą wŃzyŃcy fye obroci=

17: my/ álbo w Szewce/ w kowale/ w kráwce/ Ńzuká=

18: iác żywnoŃci Ńobie/ poydziemy. A ktoŃ táki z nas

19: będzie nędzowáć/ prácowáć/ we dnie y w nocy gár=

20: dłowáć/ zápomniawŃzy dzieci y Ńony fwey/ dla Kro=

21: lá tego/ od ktorego zá wŃzytkie gárdłowánia y nędze

22: Ńwe/ nic wiécey nie odnieŃie nád onego/ ktory domá

23: Ńwego pátrzy/ nic niewiedzáć o Krolu. **GOSPO.**

- 24: W tey Orącyey którą miał Elchynes/ przeciwko
 25: Ktefiphontowi/ około koronowania Demofthenefá
 26: w Athenach/ pilnie Attyki fwe on wielki ORAtor
 27: tám vpomina/ áby godni od niegodnych w raczeniu

O iij

rozni

strona: O3v

Rozmowa VI.

około Exekucyjey

- 1: rozni v nich byli: á żeby tego pilnie strzegli/ iákoby
 2: niegodne racząc/ godnym myśli niepfowali: gdyż to
 3: iest nieznośna *Nemefis*, to iest spráwiedliwy gniew/
 4: godnemu widzieć załugę swą niegodnemu być dá=
 5: ną: y zową to Grękowie *Ἄξια*, to iest/ *meritum* ono
 6: ífte/ ktorego godny godzien iest: którą Axyą/ iuż ią
 7: tám po polsku zowiemy/ iefli niegodnemu dańz/ y z
 8: niegodnego godnym nigdy ią nieuczynińz/ y godne=
 9: go skázińz/ pośledniem go nád niegodnego czyniác.
 10: (*marg*) Skąd niezgoda w Páńftwách (–) S tám ci fye mnożą burzki y rozruchy: ná koniec y
 11: vpadki Praw y swobod/ gdy spráwiedliwego szá=
 12: funku *honorum atq̃ praemiorum* miedzy ludźmi/ w
 13: Miáftách y w Kroleśtwách niemáńz. Widział to
 14: dobrze Ezáiańz Prorok *xxij*, ktory tám o tym mowi/
 15: *Opus Iusticię, pax: opus pacis, tranquillitas, atq̃ fecu*
 16: *ritas in fęculum*. A czemu Koriolanus wgnány z
 17: Rzymu/ obległ był Rzym: Czemu Káthyliná fye
 18: sprzyśięgał: Czemu C. Cefár woýfkiem Rzymńkim/
 19: Rzym był pośiadł: Nie przecz innego/ iedno że w
 20: támtem Mieście spráwiedliwego száfunku nieby=
 21: ło. Dawano Vrzędy wielkie/ Przełożeníftwá/ y Páń=
 22: ftwá/ niemotam/ y ludziom nikkzemnym: czego gdy

- 23: ludzie rodu/ rozumu/ y fercá wielkiego/ wyćierpieć
 24: niemogli/ tędy y owędy chwiejąc/ kołyfząc/ y miezfá=
 25: iąc Rzecząpóspolitą/ woleli z Rzymem póspólu z=
 26: ginąć/ á niżli onę krzywdę wyćierpieć. V Grękow
 27: też/ á s kąd fye inąd byli wzięli Pyfiftrátowie/ De=

metryufowie/

strona: O4

Pólfkiey Korony.

- 1: metryufowie/ Lyffándrowie wielcy Tyránnowie/
 2: iedno nie s tąd? Mogł bym też przykłády domowe
 3: przypomnieć/ ále nie chcę: Niech każdy fam siebie
 4: fpyta/ czemu był Hieronym Lafki z Polfki do Kro=
 5: lá Ianá wyiechał: álbo czemu on Szláchetny y też
 6: Święty Pan/ nieśmiertelney fławy Senator y Het
 7: man Polfki/ Pan Ian Tarnowfki/ Káfztellan Krá=
 8: kowfki/ imienie fobie w Czechách kupował: ktory
 9: máło nam tegoż Polakom nieuczynił/ co był vczy=
 10: nił Scypio Affrykanus Rzymiánom fwym/ ktory
 11: gdy *propter contemptum rerum á fe gestarum*, był za=
 12: zdrości domowey do Linterny do Kámpániey vftą=
 13: pił: ná grobie fwym gdzie vmárł/ ták nápiłác dał/
 14: *Ingrata Patria nec offa mea habes*. Chćieyćie też fą=
 15: dźić ty ninieyfze burzki Polfkie/ prze ktore pádác fye
 16: Polfzce/ iefliże Bog nas nie odmieni. A s kąd inąd
 17: fye wzięli/ iedno *non ex Iniuficia diftributiua, quę tū*
 18: *fit, quando digna dantur indignis: & indigna dignis*.
 19: A ktho w kácerftwo wpráwił godnego Człowieká
 20: Ianá Lafkiego/ iedno nie Piotr Gámrat Arcybi=
 21: fkup/ ktory nielitościwie o żonę fądziwłzy Lafkiego/
 22: dał mu był wielką przyczynę on tłufty Celibat/ prze=

- 23: ciwko wŕzytkiemu Rzymowi: pobrano było Szlá=
 24: chetnemu Człowiekowi chleby Duchowne/ y rozda=
 25: no ie było między iákie ludźie/ wiemy: tey krzywdy
 26: gdy Łalki wycierpieć niemógł/ czego w Angliey y w
 27: Polŕzce mŕzcząc fye krzywdy fwey nábroil widzimy.

A iż o

strona: O4v

Rozmowa VI.
 około Exekucyey

- 1: A iż o nas Przemyślánoch też co rzeknę: Ználiście
 2: Iákubá Przyłufkiego/ Marćiná Krowickieĝ/ Mar=
 3: ćiná Opoczna/ y inne ludźie: záprawdę z głowami/
 4: ktore Ian Dźiádufki lżąc/ háńbiąc/ wywoływáiąc/
 5: kácerzmi vpornie poczynił/ nic niepomniąc ná ono/
 6: *Argue opportunè importunè.* **EVANG.** A łam o
 7: łobie co powiesz? **GOSPOD.** Nic innego iedno że
 8: mię Dźiádufki ożenił: pozywał mię o kuchárki/ czę= (*marg*) Zoná Orzechowłkiego. (-)
 9: łtokroć Synody ná mię w Przemyślu dźiáłał/ Ple=
 10: baniki nickszemne ná mię pobudzał/ *irregularitate* mi
 11: grażał: owom go w Kápitułe bárzo mierział. Iam
 12: potym wźiáwłzy ná kieł wędźidło/ plefz z komżą po=
 13: łpołu Biskupowim odełłał: á żonęm poiął/ o ktorą
 14: gdy mnie był z Polłki wywołał/ máło ze mną po=
 15: łpołu nie zginął/ włzák wiećie co fye dźiáło: *Sęuit*
 16: Pánowie mili/ *neglecta virtus, & magnum aculeum*
 17: *habet contumelia, quam boni viri difficilem ferunt.*
 18: Boże day to áby náłzy Przełózeni ná to pomnieli/
 19: á zwłázczá Biskupowie náłzy/ v ktorých w Kápi=
 20: tułách y w Plebániach/ zásiedli godnym ludźiom
 21: mieyścá fynowcy y wnukowie ich nickszemni: á ono

22: pełne Burfy y Kollegia fą Krákowfkie godnych lu= (*marg*) Szkoła Krákowfka (–)

23: dźi/ ktorzy známienitych náuk ludźie/ zdycháią gło=

24: dem/ Biskupiem niemotom wstępuiąc. Więc ci nie

25: gniewáią fye? więc fercá żáłościwego oto niemáią?

26: nie przecz ci innego iedno prze tę wzgárdę/ z Kráko=

27: wfkiey náuki nam dzielnych kácerzow w Polźce fye

zawfze

strona: P

Polfkiey Korony.

1: zawfze przymnaża. Ale daymy temu pokoy ná ten

2: czás/ Bogu y Krolowi y Biskupom z tą prósbą w

3: cále to zoftáwmy: áby Krol Pan náłz miłościwy/

4: y Arcybiskup z Biskupy fwemi/ dobrym póspolitem

5: Swieckiem y Duchownem ták fzáfowáli/ iákoby

6: tá miła Axia/ to ieft **meritum**, fprawiedliwie od nich

7: fzáfowána była: co będzie gdy niegodny tego mieć

8: v nich niebędzie/ co godnemu fprawiedliwie ma być

9: dano. **PAPIE**. Bog ci zápłác Gořpodarzu zá to

10: kazánie/ znác żeś kázywał kiedys/ boś iáko ná kazá=

11: niu pod Pánem Kryřtuřem práwicę od lewice/ tá=

12: keř pod Krolem Polřkim ná they náłzey rozmowie

13: oddzielił godne od niegodnych. Ale cię tu próřimy (*marg*) Iáko godnego poznác. (–)

14: náucz nas godnego znác/ á po czym go poznác: bo

15: około tey godnořci w Polźce dźiř fwar ieft wielki:

16: á ia teř w ten czás řobie odpoczyneř/ bom řobie teř iuř

17: wierę podmowił. **EVANGEL**. Ieřczeř mi nie

18: wfzytko řpełnił coř mi był powiedzięc obiecał.

19: **PAP**. Niech iedno řobie keř wytchneř/ á godnego

20: znác fye od Gořpodarzá náuczeř/ łátwieć dług zápłá

21: ceř: mořze Gořpodarzu. **GOSPO**. Kładzięc ná

- 22: mię rzecz mierziączki y nielubości ludzkiej pełną: bo
 23: będełi wam powiadał o godnych/ rozgniewam nie=
 24: godne/ ktorzy łzkápą łwoim/ łzátą/ vcztą/ Czeládźią/
 25: vtrátą/ máłzkára/ chcą włzytko mieć v Krolá na=
 26: przod przed godnymi. **PAP.** Waż łye tey mierziącz=
 27: ki/ włzák tobie nie nowiná z Pány łye gniewác y z

P

nimi łye

strona: Pv

Rozmowa VI.

około Exekucyey

- 1: nimi łye záłye iednác ktorzy będałi mieć rozum/ po=
 2: dziękiuiąc zá to/ iż iem z niegodności drogę do godno
 3: ści vkażesz. **EVA.** Y ia też ciebie o to bárzo prófzę/
 4: ábyś powiedział/ kto v **ćiebże** [!] godnym ieft: co łły=
 5: łzac od ciebie/ y ia połtáram łye o to/ **ne fim ampliú**
 6: **pondus telluris iners.** **GOSPO.** Gdyż łye ták wá=
 7: má podoba/ powiem wam to com też o tym od lu=
 8: dži mądrych łłychał: Athenę miáłto mądre/ zacne/ (*marg*) W Athenách niezgodá około
 rozdánia. (–)
 9: y waleczne/ czáfow náglých/ y ołtátnich potrzeb wo=
 10: ienných łwoich/ wiele było między ludźie záłłuzone
 11: dochodow miełckich y wolności od połług połpoli=
 12: tych rozdano: po walkách Miáłtá onego/ powłtał
 13: był zacny Człowiek ná imię Leptynes/ ktorý ktemu
 14: Połpolłtwo wiodł/ áby Miáłto tho záłye pobrałó
 15: czáfú pokoiá/ co było komu rozdáło czáfú woyny.
 16: około tego tákowa łpráwá ná on czás w Athenach
 17: byłá/ iákowa teraz ieft v nas w Polłzce. **Ita nihil**
 18: **sub sole nouum,** Sálomon mowi: **Et nihil dictum est,**(*marg*) ECCL.i. (–)
 19: **quod non dictum fit prius.** Náłz też miły Terentius

- 20: powieda/ przeciwko onemu Leptynowi: Powstał
 21: był Demofthenes Mowcą wielki/ który żadną mią=
 22: rą brąc tego nieradził/ co było Miąto ktoremu zá=
 23: słuzonemu ná woynie dáło: y tak mowił/ Ieśliże po=
 24: bierzemy coś my zásluzonym Mężom dáli/ vczyni=
 25: my Miąto fwe nieślowne/ będąziemy też nienawi=
 26: śnemi śami v wśzech ludzi: ábowiem/ kto może na=
 27: widzieć álbo lubić skępcá/ śmrodá wiecznego: ná

koniec/

strona: P2

Polskiej Korony.

- 1: koniec/ będąjemy niewiernymi ludźmi/ żaden nam
 2: wierzyć niebędzie/ ieśli przeciwko nášzym obietni=
 3: com y Liřtom/ dobrodzieiom nášzym to zárye pobie=
 4: rzemy/ cóśmy iem gdy dla nas gárdłowáli chćiwie/
 5: dawáli. A gdy ná te wywody iego oddawał mu
 6: tak Leptynes: Oto dochody wielkie Mieřckie/ y też
 7: wolności rozdano ludziom niegodnym. Ná to od=
 8: powiedał Demofthenes: Przyřtoyniey ieřt Miątu
 9: nášzemu y pożyteczniey/ (o Leptynes) áby ono dla
 10: godnych y niegodnym dobrze czyniło/ á niřli by dla
 11: niegodnych řzkodzić miáło godnym. Ná to záwo=
 12: łał Leptynes/ á ktoř v ćiebie ieřt godnym? Co mu
 13: ná to Demofthenes odpowiedział/ wolę że to od nie
 14: go śamego śłyřzyćie/ owo ieřt: śluchayćieřz co mowi.
 15: **PA.** Aleř go pokryřlił znác że go nie częřto czytařz.
 16: **GOSPODARZ.** Drugdy: ále tak mowi: (*marg*) Demofthenes wypifuie godnego (-)
 17: **[tekst grecki]**
 18: **EVAN.** Stóy/ ia po grecku nieumiem/ wyłóż mi
 19: śłowá iego po polřku. **GOSP.** Gdyř tak chceřz řlu=

20: chayże go po polłku/ áleć go pewnie niemotą wielką

21: názowiełz/ gdy go polłkim ięzykiem mowić włtyłzyłz.

22: **PAPIE**. Zadnego ná świecie ięzyká między ludźmi

23: niemáłz/ ktoryby foremności łwey przyrodzoney v=

24: tráćić niemuśiał w cudzym ięzyku: ále powieday co

25: mowi? **GOSP**. Mowi ták: Ia mniemam że nie ie=

26: dnym obyczáiem Rzeczpołpolita godneğ łobie łądzi:

P ij

á koždy

strona: P2v

Rozmowá VI.

około Exekucyey

1: á koždy z nas z ołobná: ábowiem nie o toż iednáko

2: idźie obomá: koždy z nas ołobliwie pátrzy/ kto go=

3: dnym iest być komu źięćiem/ álbo co tákowego in=

4: nego: tákowa godność Práwem y zwyczáiem opi=

5: łána iest: ále Rzeczpołpolita y połpolıtwo iey/ ktoż=

6: kolwiek iey dobrze czyni y w cáłości záchowywa ią/

7: tego łobie godnym być zowie: á to ludzie nie rodem

8: áni zacnością łądzą/ ále vczynkiem. Máłz z greckie=

9: go po polłku cóś słyszec chćiał. **EVAN**. Krotka to

10: iákaś greczyzná/ łzerzey mi ią wyłóż? **GOSPO**. To

11: mowi: inák łądzi Rzeczpołpolita godnego/ á inák (*marg*) Rzeczpołpolita iáko godnego łądzi. (–)

12: koždy z ołobná Ia dziewce łwey godnego mężá á

13: łobie źięcia łzukáiąc/ pátrzę ná rod iego/ ná zacność

14: iego/ ná záchowanie y ná dołtátek iego: o czym łą

15: Práwá y zwyczáie ludzkie/ to iesth/ dziewczki moiey

16: Práwem Polłkim godźien ten iest/ ktory rodem ro=

17: wnym mnie iest. Zwyczaj teź ten w Polłzce iest/

18: áby Wienna Páni/ opráwę łwą miáła ná imieniu

- 19: mężá fwego/ áby rowna opráwá wiáná y przywian
 20: ku iey bylá: á gdy mi fye tákowy źięć tráfi/ rzekę że
 21: ia godnego źięciá mam. Ale Rzeczpołpolita máło
 22: álbo nic ogláda fye ná rod/ albo ná zacność czyię:
 23: tego oná ma v siebie zá godnego łobie/ ktory iey do=
 24: brze czyni/ mnożąc cześć y pożytek iey. Nie ináczey
 25: Rzeczpołpolita łádzi godnego człowieká/ iedno iáko
 26: my łádzimy godnego koniá/ ktory gdy nas z mieyfćá
 27: ná mieyfce nie potykáiąc fye/ cáło wedle potrzeby

náfzey

strona: P3

Polskiej Korony.

- 1: náfzey przeniešie/ á ze złego rázu nas wyniešie/ po=
 2: wiadamy iż ieft dobry koń/ y ku ieździe godny/ y ná
 3: tym przełtawamy/ nic niepytáiąc czyiego łtádá ten
 4: koń ieft/ Tureckiegoli/ czyli Rułkiego. Táki też y
 5: Rzeczpołpolita ludzi łobie godne/ nic oná nie pyta
 6: chłopi/ Szłáchćicli/ Komesli/ Krolewicli iey po=
 7: mógł/ álbo iey zacnie álbo pożytecznie połłużył/ te=
 8: go oná nie pyta/ ná vczynku przełtawa/ ná rod fye
 9: nic nie ogláda. Scypio Affrykanus gdy w bitwie
 10: przeciwko Annibálowi łwe woýłko w ktorym theż
 11: byli obcy ludzie/ pobudzał/ táki ich nápominał: czego
 12: pámiátkę **Ennius Poëta** tym wierzykiem zołtáwił:
 13: **Mihi Romanus erit, quicumq; Romanum feriet hořtem.**
 14: Ten wierzyk vkázuie/ że dzielność godnego w Rze=
 15: czypołpolitey Człowieká czyni/ á nie rod/ áni okop=
 16: ciáłe náfze Herby. W Trydencie teraz ieft **Conci(marg)** Godni ludzie w Trydencie. (–)
 17: **lium** wielkie y łławne: Ieft w támtym Mieřćie te=
 18: raz ziazd ze włzytkiej okolicy řwiátá tego: ieft táki

- 19: dziś Rádá o wšytkich Pánštwách/ y Kroleštwách
 20: Krzešćijánłkich: nie pytáią tám ktoregó ty iełt ro=
 21: du álbo Herbu/ ále ktoregó ty iełt rozumu: ktory
 22: rozum ták ná tym Concilium džišia pánuie/ że Sy=
 23: nowie ludži proštych/ prze ošwiecone łwe rozумы/
 24: pošiedli džiš w Trydenćie/ Krolewłkie y Cešárłkie
 25: Syny. Słyžyćie Stániłáwá Hofiułá Biłkupá y (*marg*) Hofius człowiek wielki. (-)
 26: Kárdynałá/ *praefidentem* być Concilij: ten łye w Pol=
 27: łzce rodził/ nie w Krolewłkim Páłacu w Krákwie/

P iij

áni ná

strona: P3v

Rozmowá VI.

około Exekucyey

- 1: áni ná Tárnowie/ áni ná Tęczyńie/ á wždy widźicie
 2: iáko wšiadł wyłoko/ prze dzielność rozumu ošwie=
 3: conego łwego/ ktoremu łye džiš Krolowie y Cešá=
 4: rzowie kłániáią: ná ktorego pátrząc wšyłtek šwiát
 5: łye zdumiał/ łłucháiąc go/ y czytáiąc piłmá wifokie=
 6: go rozumu/ y náuk iego: s kąd wšyłtek národ Pol=
 7: łki przed włzem šwiátem táką czešć y łlawę ma/ że
 8: tym iednym Hofiułem Polłka Koroná przede wšyłt=
 9: kiemi Krzešćijánłkiemi Kroleštwy pewnie wygrá=
 10: łá. Nie dádzą nam Niemcy/ Włofzy/ Hiłzpani/ y
 11: Fráncuži: nieda Anglia/ Szkocya/ Dánia/ Boemia/
 12: Gręcyá/ Człowieká drugiego Hofiułowi Polakowi
 13: náłzemu/ vczonym rozumem á kthemu ołobliwym
 14: piorem vraczonym rownego. Oto widźicie tu w
 15: tey moiey vbogiej Libráryey rozlicznych Kłfyąg do=
 16: łyć/ łą tu rozliczne rozlicznych ludži przećiwko rozli=
 17: cznym kácerzom piłmá: á to tež tu łą y Hofiułowe

- 18: kfyęgi/ Itofuyćiefz ie między sobą/ naydziećie to iaw=
 19: nie/ że dżiśieyłych czáfow Hofius Kárdynał w szkó=
 20: le Krześcijáńskiey Miłtrz/ á żacy są drudzy. Y profzę
 21: was/ tobie ia to mowię Ewánieliku/ czytay Hofiu=
 22: są pilnie/ będziefz wierz mi y vceńszym y lepszym:
 23: omierznieć łatwie z czytánia iego wśzytká Luterá=
 24: nia y kácerfká náuká. Ale co was iednym Człowie=
 25: kiem zábawiam/ mowiac o dzielnych ludzi rozumie
 26: y godności pópolićie: oto mamy przed oczymá dru= (*marg*) Kromer człowiek godny
 y vczony. (–)
 27: giego. Marcína Kromerá/ ktorego tu oto Kroynikę

widzićie:

strona: P4

Polskiej Korony.

- 1: widzićie: Y możecież mi w Polfzce pokázác vczeniem
 2: y piánim iemu więtszego. Nápiśał nam Kroyni=
 3: kę iáko Xenophont álbo Cęfár drugi: Obiáwił nas
 4: świátu: co zá lud iestefny/ ludziom obcym vkazał.
 5: Mniemáli przed tym póstronni ludzie/ áby POLO=
 6: NIA była Miáfto iákies/ ták iáko iest BONONIA
 7: we Włofzech Miáfto iedno: czegołmy łye po świe=
 8: cie ieżdżąc náłtychawáli dofyć. Oświecił nas Pan
 9: Bog Kromerowym piorem/ zálecił nas obcym krá=
 10: iom: ták że nas dżiś ludzie niemáią zá łprofne y nie
 11: wyćwiczone/ iáko przed tym nas mieli: ále nas klá=
 12: dą między ludźmi wybornymi/ rozumy/ obyczáyami/
 13: y náukámi w Kościele Bożym: ktory Kościół iáko
 14: przeciwko kácerśtwu bronil/ y broni ták Polfzce iá=
 15: ko y w Niemcech dżiś Kromer: á to tu widzićie/ á
 16: to thu maćie Rozmowy Mnichá z Dworzáninem

- 17: po polsku y po łacinie: ktore też Niemcy ná fwoy ię=
 18: zyk wyłożyli/ y ine Kłyęgi iego. A nietylkoć z pińmá
 19: Kromerowego wielką cześć y chwałę Koroná Pol=
 20: lka ma/ ále theż y z poślug iego. Spráwuie teraz
 21: Kromer v Cefárzá rzeczy Krolá fwego wiernie/ y
 22: poważnie: w Ołobie iego ták vczción/ y vważon ieft
 23: Krol y narod Polki od Cefárzá Krześcijánłkiego/
 24: że o iednym łtole Kromer z Cefárzem śiada/ y ná
 25: iednym woźie z niem ieżdża: o co v Ferdynándá y
 26: Kłyążętom wielkim trudno. Teć fą godności one
 27: brácie miły iálne przed bogiem/ łławne przed ludem:

ktorym

strona: P4v

Rozmowa VI.

około Exekucyey

- 1: ktorym ci máłzkárnicy rzezáni/ nie fwymy ále Oy=
 2: cow fwych Tytułmi/ vftępowác w zaślugách prze=
 3: ćiwko Rzeczypołspolitey/ v mądrych Krolow mułżą.
 4: **EVANG.** Z wielką poćiechą fwą łłuchałem cię/ y
 5: zá toć dziękuie/ żeś te zacne dwa Polaki bes włzelá=
 6: kiej wymy ich łławy wyłtáwił: á żeś też niedał fye
 7: zazdrości vwieść. ktora między rownymi Rzemie=
 8: śniki w Rzemiełłach bywa: **Nam figulus figulū odit:**
 9: **Tractant fabrilia fabri.** Owa widzę że on prawdě (*marg*) Szpátna rzecz zazdrość. (–)
 10: mowił: **Qui confidit virtuti fuę, non inuidet alienę.**
 11: Bywałem ia przy tym gdzie ludzie przekłádáli two=
 12: ie pioro nád Hofiułá y nád Kromerułá. **GOSPO.**
 13: Co fye tycze zazdrości/ ták o tym wiedz: cożkolwiek
 14: kto z dárú Bożego vwłacza komu/ tákowy **non fá**
 15: **crilegus, fed hoftis eft facrorum:** ieft bluźnierzem Bo=

- 16: żym hániebnym: bo cožkolwiek my mamy dobrego/
 17: to Boże ieft: á co złego/ to náfze. Otoż dáry Boże (*marg*) Dáry Boże gánić w ludźioch/
 wielki grzech. (–)
 18: w kim háńbić/ á co inego ieft/ iedno prawdę w fáłfz
 19: iáwny przeciwko Duchowi Świętemu obráć: á
 20: toć ieft *Peccatum in Spiritum Sanctum, quod non di=*
 21: *mittitur neq̄ hic, neq̄ in futuro ſęculo.* od ktoreḡ mnie
 22: y każdego wierneho/ rácz Pánie Kryfće vchowác.
 23: A co ſye tycze piorá mego/ mnie doſyć ieft ná tym/ że
 24: czáfem piżemy to/ co ku dobremu Rzeczypoſpolitey
 25: náfzey drugdy być rozumiemy: ále iednák wiedz to/
 26: á toć prawdźiwie o ſobie powiem/ zem ia nie iefth
 27: godźien w ten czás ſwieczki ku czytániu dźierzeń/

kiedy

strona: Q

Półkiey Korony.

- 1: kiedy Hofius czyta/ álbo Kromerus piżze: á iefliże (*marg*) Orzechowfki nierowny Hofiuſowi
 áni Kromeruſowi. (–)
 2: mię Hofiuſowi álbo Kromeruſowi zá towárzyfzá
 3: dáć chcefz/ tedy podobno ná tho ſye przygodzić im
 4: mogę/ ábym zá Hofiuſem Kłyęgi/ á zá Kromerem
 5: Kálámarz noſił/ á zá nimi á nie przednimi chodził:
 6: á tego mię mowić y czynić to nie wtyd/ choćiay ie
 7: wy zá plebeiuſze maćie/ á ia ieftem Okłzyc/ y Szlá=
 8: chćic Polfki: ná co by mię kto nágánił/ muſiał bym
 9: wieſć v Práwá Swiádki/ zem ieft Szláchćicem:
 10: czym ia ieftem Hofiuſowi y Kromerowi nierowien:
 11: bo ia ludźmi inymi/ á oni łámi ſobą Szláchectwá
 12: ſwego dowodzą/ y to nie Herbem w Norembegu
 13: rytem/ ále rozumem oſwieconem/ y też dźielnoſcią

- 14: łwą łąwną przed Bogiem y przed ludźmi wkązią.
- 15: **EVANG.** Tákże w tych Herbiech náleznych zacno=
- 16: ści żadney niemálfz? **GOSPO.** Nie więcej w Her=
- 17: bie iest bes skutku zacności/ iáko list w wieże álbo
- 18: w wieńcu zacności bes piwá álbo bes winá. Za= (*marg*) Herby bes skutku. (–)
- 19: cna rzecz byłá Okfza/ ále onemu/ ktorego dzielność
- 20: naprzod tą Okfzą piątnowano było: którą ia teraz
- 21: będąc nikczemny/ po dzielnych przodkow swoich ku
- 22: háńbie więcej nofzē/ á niżli ku czći swej: o czym fye
- 23: wiele piáło od nas w Pogrzebie pána Krákowfkieg.
- 24: **EVAN.** A což wždy fye z támtem Pogrzebem dzie= (*marg*) Páná Krákowfkiego Pogrzeb. (–)
- 25: ie? teľzno ludzi że ták długo ten Pogrzeb ná świat
- 26: nie idzie. **GOSPO.** Oddałem go Synowi iego/
- 27: Pánu Woynickiemu/ niewiem co z niem vczyni.

Q

EVANG.

strona: Qv

Rozmowa VI.
około Exekucyey

- 1: **EVANG.** Nie będzie praw Pan Woynicki Bogu
- 2: y ludziom y sam łobie/ iefliże on ten Pogrzeb v sie=
- 3: bie domá táiąc vmorzy: Y czytałem iuż płóczliwą
- 4: Polfką Elegią/ kthora opłákywa śmierz Pogrzebu
- 5: támtego. **GOSPOD.** Y ia bym temu nierad/ nie
- 6: dla siebie thák wiele/ iáko dla przykłádu dobrego:
- 7: bom w támtym Pogrzebie vpominał Paniętá nález
- 8: Polfkie/ *Ne sperent in incerto diuitiarum*: A żeby nie
- 9: przešťawáli ná Herbiech Oycowfkich/ pomniąc ná
- 10: ono co był Vliífes Aiáxowi chlubiwemu ná łądzie
- 11: powiedział: *Nam auos, proauos & que non fecimus*

- 12: ipfi, vix ea nostra voco.
- 13: Też fye w támtym Pogrzebie pokazáá drogá tym
- 14: náłzym Paniętom/ do wielkiej godności: którą ná
- 15: ten czas opuŝczam. **EVANG.** Wieręc nic z te=
- 16: go: ták teraz czyniŝ/ iákoby kto mnie chćiwemu ná
- 17: Seym o Piotrkowie powiadał/ co zá Miałto/ co zá
- 18: dwory/ co zá wieże ma/ á nie vkazałby mi drogi do
- 19: Piotrkowá: ták też y ty/ wielbiŝ godność y dziel=
- 20: ność/ pobudzaŝ mię do tego/ drogi mi nie vkázuiąc/
- 21: którą bym ia też godnym y dzielnym w Polŝce był.
- 22: **GOSPOD.** Ale mi o gęś idzie bym nie przedłużył/
- 23: przepiecze fye nam/ á groch fkwásnieie: mać coś ie=
- 24: ŝcze powiedzieć Pápiŝtá/ czeğ był niedopowiedział.
- 25: **EVAN.** Iák fye widzi gęsi/ y grochu twemu/ wo=
- 26: lę o tey drodze od ćiebie ŝłyŝeć/ á niŝli tę gęś ieść/ by
- 27: mi też y przeciwko Marćinowi Święte^{mv} zgrzeŝzyć.

PAP.

strona: Q2

Polŝkiej Korony.

- 1: **PAP.** Nie ŝtáray fye o mię/ krotko fye ia odpráwię:
- 2: bo iáko widzę máło mi zoŝtáwiałŝ ku rzeczy moiey:
- 3: á tym ia mniey mowić będę/ iŝ ty mniey mnie mo=
- 4: wić zoŝtáwiŝ z Methodu ŝwego. **GOSPO.** Gdyŝ
- 5: tego po mnie chcećie/ vkażę wam ku dzielności wiel (*marg*) Drogá ku dzielności. (–)
- 6: kiej drogę/ tę którą ia ŝam nigdy nie chadzał/ álem
- 7: iá iednák od tych ŝłychał/ ktorzy iá chadzáli: między
- 8: ktorymi ieŝt on wielki Rzymŝki **CICERO**, który no=
- 9: wem Człowiekiem/ to ieŝt chudego Ziemiániná fy=
- 10: nem będąc/ przez dzielność ŝwą ktemu był przyŝedł/
- 11: że Rzym on wielki zginął/ á **Cicero** Rzymŝki zoŝtał:

- 12: łtoi y łtać będzie do łkończenia Świátá tego dzieł=
 13: nością łwą. Ten broniąc Mureny Ziemiániná
 14: chudego ále mężá dobrego/ przeciwko Káthonowi
 15: domem/ rozumem/ cnotą wielkiemu/ ták mowi:
 16: Duę funt artes, quę possunt locare homines in amplísi=
 17: mo gradu dignitatis: vna Imperatoris, altera Oratoris
 18: boni. Ab hoc enim pacis ornamenta retinentur: ab illo
 19: belli pericula repelluntur. Caeterę tamen virtutes ipę
 20: per se, multum valent: Iusticia, fides, temperantia, qui=
 21: bus te ferui excellere omnes intelligunt. Sed nunc de
 22: łtudijs ad honorem díspolitis, non de ínłta cuiusq; vir=
 23: tute díputo. Otoż maćie coście wiedzieć chćieli/
 24: do dziełności wielkiej drogę. Ięzyk mądry/ á ferce
 25: waleczne: ktokolwiek álbo tym oboiem/ álbo z tych
 26: dwu Rzeczypópolitey służy/ godnym być zwány
 27: może. **EVANG.** Więc godności w inych ludźiech

Q ij

niemáfz

strona: Q2v

Rozmowá VI.

około Exekucyey

- 1: niemáfz iedno w Zołnierzu á w Mowcy? **GOSP.**
 2: Niemáfz. **EVANG.** Iáko to? **GOSPO.** Táko:
 3: Rzeczypópolita dwa tylko łwe czáfy ma/ Pokoy á (*marg*) Ktorzy godni łą. (-)
 4: walkę: w pokoju potrzebuie Oratorá/ ktoryby mą=
 5: drze y o przyśłzłych rzeczách rádził/ y przedefzłe rzeczy
 6: łądził/ y ninieyfze rzeczy w cále Rzeczypópolitey zá=
 7: chował: co bes wymowy żadną miárą álbo być/ ál=
 8: bo dobrze być w Rzeczypópolitey niemoże.
 9: **EVANG.** Táкке w tey twey loquencyey wiele być
 10: pokládáfz? **GOSPO.** Loquentia Bráćie miły/ eft

11: *Itultitia loquax, Eloquentia vero` est sapientia loquens:*

12: bes ktorey nietylko pokoy domowy/ ále áni walká

13: poŝtronna ŝtać dobrze obyczáiem żadnym niemoże:

14: *Frustra enim funt foris arma, nifi fit confilium domi.*

15: ktore *Confilium* domowe wŝytko ŝye ięzykiem ŝprá=

16: wuie: ktory ięzyk mądrze mowny/ ieŝt dar od Bogá (*marg*) Ięzyk wielki dar. (–)

17: nád wŝytkie dáry. Ten ięzyk ludźie w iedną ŝpołe=

18: czność zgromádził/ Rzeczypóŝpolite poŝtáwił/ Prá=

19: wá ludźiom dáł/ Miáŝtá zbudował/ wŝytkich cnot

20: ludźi náuczył/ y drogę im ku dzielności y ku duŝzne=

21: mu zbáwieniu nákoniec vkazał. Ten ięzyk niecno=

22: tę w ludźiach gáŝi/ cnotę mnoży: złe ludźi tępi/ do=

23: bre wielbi: przyŝłe rzeczy przepowiada/ ku dobrym

24: rzeczam ludźie gwałtem wlecze/ ŝzkodliwe rzeczy od

25: ludźi odwráca/ pokoy między ludźmi iedna/ ludźie

26: żywi/ nieprzyaciéla łomi/ á przyaciéla miáŝtá ŝwe=

27: go czći/ raczy/ mnoży. Nie dármóć ŝye Duch ŝwięty

nád

strona: Q3

Polŝkiey Korony.

1: nád Apoŝtołmi z niebá roŝlany w ogniŝtych ięzykách

2: vkazał/ bo ŝwiát niczym innym/ iedno zápalonym

3: prawdą wymowną ięzykiem/ pod moc Bożą pod=

4: bity ieŝt. Ktorego ięzyká dáleko wiéŝtŝza moc ieŝt/ á

5: niŝli mieczowa: á nietylko to z piŝmá ŝwiętego znáć

6: możemy/ ále y z Hiŝtoryy ŝtórych: Gdy Philip O=

7: ćiec Alexándrow/ v Cheroney Attyki był poráził/ z

8: wielką rádoŝcią kleŝkąc rękámi/ po woyŝce biegá=

9: iác wołał/ *Demofthenes, Demofthenes Peanieus: De=*

10: *moŝthenes, Demofthenes Peanieus.* á to w bitwie De=

- 11: moſthenes niebył/ ále iż rádá á ięzykiem Demoſthe=
 12: nelowym/ walkę onę byli Attykowie przeciwko Phi
 13: lipowi podnieśli: przeto Philip nie Attyki ále fáme=
 14: go Demoſthenená/ zdał fye ſobie ná głowę porázić:
 15: ktorego ięzyká iednego więcey fye Krol on bał/ á ni=
 16: żli wſzytkieh Attykow. Ktorego Demoſthená gdy
 17: czytam/ náczytác fye go nigdy niemogę: tákież y Cy=
 18: ceroná: y mogli być co dziwnieyſzegò pod tym ſłoń= (*marg*) Náđ wymowę/ nic
 dziwnieyſzego (-)
 19: cem náđ pífmá ich/ ktorych poważne ſłowá/ mądre
 20: ſentencye przenikáią nietylko ſercá ludzkie/ ále y te
 21: obłoki niebiekie. Słuſznie tedy y Homerus wy=
 22: chwaláiąc Vlyſellá Mowcę/ Bogiem go być zowie:
 23: ná ktorego ludzie po miáſtu chodzącego pátrzą iáko
 24: ná Bogá. A możelz być godność w Rzeczypoſpoli=
 25: tey ná tę godność: y zali tákowy Mowcá v Kro=
 26: lá dobrego przodkowác ſłuſznie niemá. A będźielz
 27: kto ták ſmiáły/ ktoryby z mądrym Mowcá chciał

Q iij

fye vbie=

strona: Q3v

Rozmowa VI.

około Exekucyey

- 1: fye vbiegác v Krolá mądrego/ do Biſkupſtwá/ do
 2: Woiewodztwá/ do Káſztelláńtwá/ do Stároſtwá/
 3: do Márzáłkowſtwá/ álbo do Kánclerzſtwá/ y do
 4: innych zacnoſci Korony. **ORAT**ori foli in Repub.
 5: **palma danda eſt**. Mali być dobrze: Odepchniemyli
 6: tákowego Człowieká od Rády Koronney/ y od v=
 7: rzędow innych/ z niemotámi pewnie nikczemnymi
 8: zoſtániemy. **EVANG**. O tákowe Demoſtheny y

- 9: Cyclerony v nas w Polźce trudno. **GOSPO**. Ni=
 10: gdziey łatwiey: nie wierzę temu/ áby lud ná świe= (*marg*) POLacy wymownj. (-)
 11: ćie z przyrodzenia ku wymowie mądryy fklonnieyfy
 12: był nád Polaká. Pomnie Tomickiego Biskupá: fty=
 13: chałem też Andrzejá Tęczyńskieğ w młodości fwey/
 14: ile teraz pomnieć mogę/ ludzie w Rádzie Krolew=
 15: fkiey Demofthenowi y Cycleronowi bárzo podobne.
 16: Ale Andrzej z Gorki Káftellan Poznánki **politif**=
 17: **limus fuit Orator, Ciceroniano ludo dignus**. przeźedł
 18: był one pierwfe wfytkiem. Ale iuż tám ći requie=
 19: fcant in pace. Weyźrzy w dziśieyfy Rádę Koron=
 20: ną/ coć fye widzi (nie gániąc infzych) Pan Spytek
 21: Iordan Woiewodá Krákwski/ y zali on nie iefth
 22: Orator/ w Rádzie krotki á fłodki: ktory obyczay mo
 23: wy **HOMerus** náłz miły w Menelaufie fwym **libro**
 24: **Ilyados iij** bárzo chwali. Iuż poważna y gładka mo=
 25: wá Páná Wálentego Dębieńskiego Podfkárbiego/
 26: á prawie Neftorá Polkiego: ktorą mowę w Nefto=
 27: rze fwym tenże Poetá chwali: I zali iáko dzwonek

w Rádzie

strona: Q4

Polskiey Korony.

- 2: w Rádzie Krolewskiey dziś niebrzmi? Coż tu rze=
 3: czewá o Ianie Oćiefkim Kánclerzu Koronnym/ y
 4: zali on wzroftem/ geftem/ y ięzykiem ku wielkiey o=
 5: ney wymowie ktorą w Vlyfeffu fwym Homerus ten
 6: że wielbi/ fye nieurodził? Ktory gdy od Krolá mo=
 7: wić powłtanie/ naprzod iáko wryty pień ná ziemię
 8: pátrzy/ potym oczy podniešie/ nieruźáiąc łobą áni
 9: ná práwo/ ani ná lewo/ ręką áni nogą nie gra/ áni

- 10: brody pociąga: gdy mówić pocznie/ fłowá z vft ie=
 11: mu płyną: potokom onym iárem podobny/ ktorzy
 12: gdy ná iarz zbiorą/ płoty łamią/ bydłá/ domy/ kło=
 13: dy/ y łomy/ co fye náwinie/ precz do morzá z łobą
 14: niofą: y niechęcę ia temu wierzyć/ áby Krol we w=
 15: szem krześcijánstwie ktory miał Kánclerzá mądrze=
 16: mownieyszego/ nád Kánclerzá nászego: dobrze go
 17: Krol nász ná końcu Rady fwey poštawił/ y iemu w
 18: Rádzie fwey **EPILOG** zoštawił. Dźiwne wotá
 19: fą iego/ iest w nich náuká/ iest kochánie/ iest też w=
 20: zbudzenie ludzkie wielkie: owo Kánclerz nász/ co ini
 21: po częścí w mowách fwych máią/ to on wšzytko rá=
 22: zem v siebie ma: **Nam & docet, & delectat, & mouet:**
 23: owo iest **Vir bonus, & dicendi peritus:** ktorego Pánie
 24: Boże rácz nam chowác/ ku dobremu Rzeczypośpo=
 25: litey ná czáfy długie. **EVANG.** Rad to od ciebie
 26: bárzo ftyfzē/ żeś nam onę hárdą Grecką y łácińfką
 27: wymowę/ ná nászych Senatorzech Polfkich vkazał/
 28: á żeś vczoney wymowie przodek w Polfzce dał: ále

Ítrzeż te=

strona: Q4v

Rozmowá VI.
około Exekucyey

- 1: Ítrzeż tego/ ábyś Zołnierftwá tym nie rozgniewał/
 2: ktore wiefz iáko ná cię iest łáfkáwo. **GOSPO.** By
 3: nałáfkáwfze było/ tedy tho co w rzeczy iest mówić (*marg*) Zołnierfka godność. (–)
 4: fye muśi. Stworzony Człowiek iest **in animam vi=**
 5: **uentem,** to iest/ **in animam intelligentem, recordantem,**
 6: **volentem, loquentem, non in animam bellanem.** Y
 7: Ítworzon iest dla tego/ **vt operaretur, & custodiret**

8: Paradyfum. Gen. ij. Pan Bog łam mowi. Walki
 9: z grzechu nálezego łye vrodziły/ dla ktorých rádži nie
 10: radži żołnierze przeciwko nieprzyacięłom łwym/ iá=
 11: ko pśi przeciwko wilkom mieć muśimy: o czym czy=
 12: tayćie *Polyticorum libros Platonis*: w ktorých Kłfę=
 13: gách toż naydziećie/ co v Moyżelzá czytaćie: przed
 14: grzechem Adám z Ewą w wielkim pokoju miełzká=
 15: li/ iedno zgrzełzyli hnet náłtála woyná. Kaym zá=
 16: bił Ablá/ otoż woyná: s kąd iáwnie łye znáczy/ że
 17: żołnierzá grzech náłz vrodził: á mądrego Mowcę/
 18: łam Pan Bog z wielkiej łálki łwey między ludźmi
 19: połtáwił: *vt operaretur Paradyfum: hoc eft, vt exco=*
 20: *leret moribus, atq; vita humanum genus, & cułtodiret*
 21: *illum: hoc eft, vt retineret homines in Ciuitate commu=*
 22: *nione Iuris atq; vtilitatis łocietate*. Przeto iáko Leká=
 23: rze lepfzy ći łą/ ktorzy Człowieká zdrowego od cho=
 24: roby we zdrowiu záchowywáią: á niźli ći ktorzy cho=
 25: rego leczą: ták też dáłeko známienitłzy łą ći ludzie/
 26: ktorzy w pokoju ludzie záchowywáią/ á niźli ći kto=
 27: rzy ie od nieprzyacięłá bronią: wielkie łą obiedwie

te rze=

strona: R

Półkijey Korony.

1: te rzeczy: ále iedná muśi być pierwłza/ á druga w=
 2: tora między nimi. **EVANG.** Pozwalam ći tego/
 3: bo widzę iże ták ięłt: ále profzę ćię/ gdyś iedno mię=
 4: dzy mądrego Mowcę/ á żołnierzá męźnego/ włzyt=
 5: kę godność dziełifz: coż rzeczełz o nas Dworzánoch/
 6: niemáłz ná Dworze żadnego/ ktorzy by łye zálłuzo=
 7: nym/ dziełnym/ y godnym być niewoláł: Bá mowł=

- 8: że/ czemu milczył? **GOSPD.** Boię fye was Dwo=
 9: rzan rozgniewać. **EVAN.** Nie rozgniewałz/ mów
 10: iedno prawdę tak iakoć Bog mił. **GOSPO.** Wy=
 11: miono Boże: nie więtzey godności zdądzą mi fye (*marg*) Dworfka godność. (-)
 12: byc Dworzanie v Krolá/ nád Pánny cudne y vbrá=
 13: ne we fraucymerze v Krolowey. **EVANGEL.**
 14: Há há he/ k czemuć nas przyrownał. **PAP.** A za
 15: źle/ ku pięknem Pánnom. **GOSPOD.** Wierę ia
 16: niewiem/ co innego iest ten Dworzánin/ ktory ná
 17: woynie niebywał/ áni rzeczy wielkich Koronnych
 18: ná dworze álbo gdzie indzie niesprawował: á ktory
 19: iedno kábaty rzezał/ ftroie wymyślał/ málzkar pá=
 20: trzał/ bieśiad szukał/ grał/ miłował/ błáznował/ v=
 21: traciąc ná dworze: niebaczę komuby miał być taki
 22: Dworzánin rowny/ iedno piękney vbráney á dwor=
 23: Ńkiey Pánnie/ ktora z pewneğ datku Krolowey służy.
 24: **EVANG.** Więc bym ia iedno wziąwfzy dzieśięć
 25: złotych ná czwierz roku od Krolá ná koń/ miał tę
 26: vtrátę wieść ná dworze Krolewfkim? **GOSPOD.**
 27: Krol tobie vtrácąc niekaże: vtráciłzli/ to łobie ná=

R

gradzay

strona: Rv

Rozmowa VI.

około Exekucyey

- 1: gradzay dzieśięcią złotych/ ktore ná koń bierzefz ko=
 2: źdy kwártał: y niemożefz fye y Práwem więcey ná
 3: Krolu domoc/ rzeczeć Krol/ com z tobą zmowił toć
 4: dáię. **EVANG.** Niefłużył by żaden Krolowi tym
 5: obyczajem. **GOSPO.** Sługowáli pierwey ftárym
 6: Krolom dworzanie/ po dzieśięci złotych ná koń bio=

- 7: rąc/ á bywáło w Polfcze dobrze/ y bywáli ná dwo=
 8: rze ludzie godni/ ktore teź my pámiętamy: teraz w=
 9: lzytko zwólózáło/ ále mnie nic do tego: tylko to mo=
 10: wię áby bylá *pro merito cuiusq; merces*. Powiedá=
 11: ią że iednego czáfu przyftał był ieden Dworzanin do
 12: Alexándrá Mácedońfkiego Krolá dzielnego/ Krol
 13: ná fwym dworze chciał Dworzániná fwego koźde= (*marg*) Dworfką godność Alexándér
 wielki/ iáko raczył. (-)
 14: go dzielności doświádczyć: koźdy z Dworzan vká=
 15: zował co vmiał: ieden gdy nań przyłzło/ poftáwi=
 16: włzy igłę/ w vcho igláne źiárnem mákowym zmie=
 17: rzał/ y trafiał: włzyfcy dźiwowáli fye mierności ie=
 18: go/ y nádźiewáli fye żeby miał był wielice od Krolá
 19: zá to być dárowan: Krol vczciwłzy y obdárowaw=
 20: lzy inne Dworzány fwe wedle godności: temu ie=
 21: dnemu zá dzielność iego kazał mu dáć máku korzeć.
 22: Ták że teź brácie miły tá wálzá Dworfka godność/
 23: ktora nie czym innym ozdobna ieft/ iedno lzkápą/ ká=
 24: batem/ máłzkárą/ niebaczę czym by miála być inem
 25: od Krolá raczona/ iedno dźieśiącią złotych: niemo=
 26: wię o tych Dworzánoch/ ktorzy z dworu ná woyny
 27: ziehdźaią/ hufy wodzą/ zamku dobywáią/ á Korony

Polfkiey

strona: R2

Polfkiey Korony.

- 1: Polfkiey bronią: iáko mamy Dworzániná zacnego
 2: Kálprá Zebrzydowfkiego/ Kálztellaná Lubieckiego/ (*marg*) Zebrzydowfki. (-)
 3: ktory ziechawłzy z dworu/ Hetmánem dzielnym te=
 4: raz był w Litwie przeciwo Mołkwi: fą teź y inni
 5: zacni dzielni ná Dworze ludzie/ ktorych dowcip y

- 6: dzielność/ ták ná woynách/ iáko y ná Pośelſtwách
- 7: dzielna ieft: wiemy w iákich rzeczách v ktorých Kro=
- 8: low Krzyſki Dworzáninem będąc Pośtem bywał/ (*marg*) Krzyſki. (–)
- 9: z ktorego śmierci/ nietylko Dwor Krolewſki/ ále w=
- 10: ſzytká Polſká wielką ſzkodę wzięła. Stániſław teź
- 11: Wapowſki/ y zali v Cefárzá Krzeſcijiáńſkiego á po (*marg*) Wapowſki. (–)
- 12: tym v Wenetow od Krolá Polſkiego będąc Dwo=
- 13: rzáninem/ wdzięcznym Pośtem niebył: ktorego cno=
- 14: tę/ obyczáie/ náukę wielką piſmá/ znácie. Ták teź o
- 15: Ianie Leśniowſkim ſáſiedzie náſzym toź trzymam/
- 16: Człowiek biegły ieft w Pośelſtwách/ y w ſprávách
- 17: Krolewſkich znáczny. O tákowych ia nic Dworzá=
- 18: noch niemowię: ále o onych mowię/ ktorzy nic nie=
- 19: czynią/ iedno vbrawſzy ſye przed Krolem iáko Pán=
- 20: ny przed Krolowá ſtoią/ ktorým zá wſzytkę ich dziel
- 21: ność/ dzieſięć złotych tylko ná kwártał dawam.
- 22: **EVAN.** A nic więcey? **GOSPOD.** Y to ná nie
- 23: wiele: á zaź by ty to chwalił/ áby to Krol miał dáć
- 24: máłzkárze nikkzemney/ co powinien ieft dáć dziel=
- 25: nym Sieniáwſkim/ Stárzechowſkim/ Iáźłowiec=
- 26: kim/ Struſom/ Zamoſckim/ Tárlom/ Secygniow=
- 27: ſkim/ ktorzy nie ná burgu ále ná polu/ nie w tańcách

R ij

ále w

strona: R2v

Rozmowa VI.

około Exekucyey

- 1: ále w ſzańcách/ nie w máłzkárze ále w kiryſie/ nie
- 2: ná bieſiedzie ále ná walce gárdłuią/ wiek ſwoy tra=
- 3: wią/ ſłużąc Krolowi y wſzytkiemu Kroleſtwu iego:
- 4: ktore nie kogući ku táncu/ ále tráby ku hárcu budzą:

- 5: ktorzy niemyślą iákoby fye Pánnie podobác/ ále iá=
 6: koby fye z nieprzyiaćielem ná świtaniu potkác.
 7: **EVAN.** Czyścieś tu nas wyftawił? **GOSPOD.**
 8: Krzywdy tu wam o demnie niemáľz żadney/ dayćie
 9: we dyabły máľzkáry ktore zá fobą woźicie: **Veftis**
 10: **enim est testis, quales in trinfecus eftis:** porzućcie oby=
 11: czáie niewieście/ imćie fye męľtwá/ imćie fye náuk/
 12: gdy ná Dwor do was my Ziemiánie przyieźdzamy/
 13: radźcie o nas: czći gárdľá y ftátkow náľzych/ przed
 14: Máyeľtatem Krolewľkiem brońcie: **& fic eris mihi**
 15: **magnus Apollo.** Ale iefli ty będźiefz fye domagał v
 16: Krolá Bifkupftwá/ Woiewodztwá/ Káľztellaney/
 17: álbo Stároftwá/ niprzecz innego/ iedno żeś buiáiąc
 18: ná Dworze vtrácał fwe/ nie będźiefz praw Rzeczy=
 19: póľpolitey/ gdy tho weźmiefz będąc niegodnym/ co
 20: godnym ludziom fobie Rzeczpoľpolita chowa: kto=
 21: rych ludzi godnych dzielność Rzeczpoľpolita niczem
 22: inem iedno wymową á męľtwem/ wedle mądrogo
 23: Cyceroná iákoście fłyľzeli ľądźi. Ale iuź ty pánie
 24: Pápiľto ktoryś fobie odpoczynał/ w rozmowie mo=
 25: iey okoľo dzielności: czás iefť ábyś konał to coś po=
 26: czął: á nam powiedźiał bráćli álbo nie brác/ á iáko
 27: brác/ Krol náľz Alexándrowem Státutem ma/ co

rozdał

strona: R3

Póľkiey Korony

- 1: rozdał. **PAP.** Chćiwie to rad vczynię/ gdy żeś ty
 2: mnie iuź náuczył co godny álbo godność/ co dzielny
 3: álbo dzielność w Rzeczypoľpolitey iefť/ y ku temu
 4: wzyľtek oľtátek rozmowy fwey ľtoľowác będę: ále

- 5: iużeście fłyfzeli że Krolowi Polfkiemu/ áby bogác=
- 6: two fwe ono Krolewfkie poddanych fwych mnożył/
- 7: otworzoną rękę przeciwko záfluzonym á godnym lu
- 8: dżiom záwfsze mieć przyfłtoi: á zámykáć Krolowi rę= (marg) KROL fczodrobliwym ma być. (–)
- 9: kę/ nic innego nie ieft/ iedno niŝczyć bogáctwo Kro=
- 10: lewfkie/ ktore godnością tylko dżielnych ludzi ftoi/ á
- 11: nie żadną rzeczą inną: ktemu iefzcze rzecz przyfłtoyna
- 12: nie ieft/ áby z nas koždy mógł z fwego dáć co komu
- 13: chce/ á że by Krolowi to ieft Rzeczypoŝpolitey/ nie
- 14: wolno było dáć z fwego fludze godnemu fwemu:
- 15: bo Rzeczypoŝpolita dáie/ gdy Krol z Rádami fwemi
- 16: záfluzonym ludziom dáie: á iż fye Rzeczypoŝpolita ná
- 17: nierządne rozdawanie fkárzy/ może vrzędnem Są=
- 18: dem nie temi Vniuerŝałmi/ to náleżiono być/ komu
- 19: co Krol dobrze dał/ wedle záflug kożdego/ á komu (marg) Sądy o godność. (–)
- 20: niedobrze. A iż bym to ná kilku ofob pokazał iáko=
- 21: by to być miáło: wezmę Páná Mikołaiá Sieniá=
- 22: wfkiego/ Woiewodę Ruŝkiego/ ktorego niech Krol
- 23: Pozwem przed fye ná Seym pozowie/ áby on z imie
- 24: nia iemu dánego Krolowi zftámpił/ á to co wzięł
- 25: od Krolá áby záfye wrocił. Stánie Woiewodá/ y
- 26: odpowiedáć przeciwko Infłigatorowi będzie: y ták
- 27: Sądownie Infłigatorá fpyta: Spráwiedliwali ieft

Riij

rzechz/

strona: R3v

Rozmowa VI.

około Exekucyey

- 1: rzecz: Krolom dobrze czynić dobrodżieiom fwym/ czy
- 2: li nie? pewnie rzecze że ieft rzecz fpráwiedliwa. Bę=

- 3: dzie zafyę tenże Woiewodá Krolá pytał/ przyfstoili
- 4: Krolowi słownym być/ czyli nieprzyfstoi? pewnie
- 5: odpowie iże przyfstoi. Ná koniec tenże Krolá fpyta/
- 6: powinienli Krol iest pod fwą przyśięgą koźdeğ przy
- 7: fwym włafnym záchowác: odpowie Krol iże powi=
- 8: nien. A gdy mu ná pytanie iego ták odpowie: rze=
- 9: cze mu ták Woiewodá: Tedy Krolu fprawiedliwie
- 10: ty mnie mafz wedle przyśięgi y wedle słowá fwego
- 11: Krolewskiego przy tym zoftáwić/ coś ty mnie dał
- 12: dobrodźieiowi fwemu/ y słudze wiernemu Krole=
- 13: ftwá fwego: Y vkázuięć tu zaślugi/ y dobrodźiey= (*marg*) Zaślugi Ruskieğ Woiewody. (-)
- 14: ftwá fwe/ przeciwko tobie/ y przeciwko Kroleftwu
- 15: twemu: ftarzałem fye y ośiwiałem/ gárdłuiąc we
- 16: dnie y w nocy/ źimie y lećie/ przeciwko nieprzyiaćie=
- 17: lom twoim/ z Alexándrem y z Prokopem/ z brácią
- 18: rodną fwą/ y z Hieronymem/ z Mikołáiem/ z Rá=
- 19: phałem/ y z Ianem/ czteromá fynmi fwemi/ ktorem
- 20: iuż zápráwił krwią nieprzyiaćioł twych ku służbam
- 21: twem/ przeciwko włytkiem mordam Tátárskim y
- 22: Wołofkim: dwánaście kroć z Rycerftwem twym
- 23: bitwym wygrał/ dwiem tylko z nich ftrácił: ná Wo=
- 24: łofką hołdowną ziemię twoię/ Imieniem twoim/
- 25: hołdownego Woiewodę Alexándrá byłem wládził:
- 26: więzieniam dla ćiebie ćierpiał/ ránym z hárcow od
- 27: nafzał/ więźniem Wołofkie y Tátárskie/ do ćiebie

zwycięzcá

strona: R4

Polskiej Korony.

- 1: zwycięzcá sławny twoy/ z polá odsyłał/ fwym w=
- 2: łafnym chlebem niemáiąc drugdy pomocy od ćiebie

- 3: żadney/ Itrzegłem wŕzytkiey kráiny Ruŕkiey/ ofádzi=
 4: łem ia tobie Krolu Podolŕkie puŕte kráiny/ nápełni=
 5: łem ludźmi/ oraczmi/ Miálteczki/ Wśiámi Ruŕkie
 6: puŕtynie: á krotko mowiác/ pod moiem Hetmáń=
 7: łtwem niezginęłoć w Ruśi Miálto żadne/ nie Za=
 8: mek/ nie Powiát żadny: á ieŕliże ŕtáá ŕye kiedy zá
 9: mnie wtárczká iáka w ziemię twą/ zá Hetmáńŕtwá
 10: mego: toć przyczytano być muśi niezczczęściu onemu
 11: ktore po ludźioch á nie po derewie chodzi. A to tu
 12: przed tobą ze dwomá brácią/ á ze cztermi ŕynmi łá=
 13: mośiodm ŕtoię: czym ia ich płáčzliwe vtulę/ czym
 14: ich rány zlecę/ ktore dla ciebie od nieprzyiaćielá twe
 15: go wzięli: co theż nieprzyiaćielom twym Turkom/
 16: Wołochom/ Tátárom opowiem: gdy wŕłyszú żeś ty
 17: mnie to iáko złoczyńcy inŕzemu wzięł/ coś mi pier=
 18: wey záłłuzonemu był dał: nie łámego mnie Krolu
 19: Polŕki káżiŕz nie łámego/ ále mię niŕzczyŕz łámośio=
 20: dmego: przyŕtoi tobie Krolowi mnie ŕtáremu prace
 21: y nędze mey wŕtáwiczney/ á nie dániny twey mnie
 22: wymowác/ ktorymi żywię te wŕzytkie/ y Rycerŕtwo
 23: twoie ŕluzác tobie: co ieŕli wczyniŕz/ mnie y bráćiey
 24: mey y ŕynom moim myśł ŕkáżiŕz/ y chuć w nas zgá=
 25: siŕz ku poŕługam ŕwym/ á łam nieŕłownym y nie=
 26: ŕpráwiedliwym Krolom v wŕzech ludźi zoŕtániŕz.
 27: Gdyby ták ten cześny y ŕławny mąż ku Krolowi

Pánu

strona: R4v

Rozmowá VI.

około Exekucyey

- 1: Pánu ŕwemu mowił/ iákoż to prawdźiwie on mo=

- 2: więc może/ coć fye zda miałáliby mieyfce tákowa mo
- 3: wá v Krolá nálezego fpráwnie mieć? **GOSPOD.**
- 4: Háńbá záprawdę wielka iest wżego narodu Pol=
- 5: fkiego/ gdy ludzie wżyfcy ták domowi iáko tež y po=
- 6: ftronni vřlyřzã/ że Mikołay Sieniáwłki z bráciã y
- 7: z fynmi fwemi/ rány/ vtráty/ nędze/ prace/ y gárdłó=
- 8: wánia fwe przy łobie zádźierzy/ y w domu fwym
- 9: po łobie ná wieczne czáfy zořtáwi: á datki ktore od
- 10: nas zá to wźiãł/ Státuciłkiem iákimři Alexándro=
- 11: wem vtráci. **PAP.** Wieleć tákich Sieniawłkich
- 12: będzie: á coć fye Ian Stárzechowłki Woiewo= (*marg*) IAN Stárzëchowłki. (-)
- 13: dá Podolłki/ y zali tegoż mowić ná řádzie pozwány
- 14: niebędzie: Krolu dobrzeř mi to dał/ zářłuzonemuř z
- 15: przodkow fwoich řłudze fwemu dał: mnie w So=
- 16: kálłkiey bitwie kilká řtryiow rodzonych zábito/ mnie
- 17: Oćiec moy od młodořci mey ku řłuzbam twym ná
- 18: Podolu/ w Litwie/ w Mořkwie przy łobie ćwiczył:
- 19: řam iákoć řłuzył przez řwoy wiek wřzyřtek Bog y lu=
- 20: dzie wiedzã/ zořtáwił mię po łobie gotowym řługã
- 21: tobie/ ktora potrzebã/ ktora woynã/ ktora pořługã
- 22: woienna iest/ ktoreybym ia omieřzkał? otworzyłem
- 23: gumná/ řtáynie/ obory/ piwnice y komory fwe brã=
- 24: ćiey y řãřiádom fwym/ żywiãc á chowáiac ie ku po=
- 25: řługam twym: weźmieřzli mi ty to coř mi dał/ na=
- 26: przod Práwo moje y rzeczenie fwe Krolewřkie zřã=
- 27: mieřz/ á potym wiela ludzi godnych tobie przy mnie

ogłodyřz

strona: S

Polskiej Korony.

- 1: ogłodyřz/ y řam łobie řtráciřz. **GOSPO.** Iáko záłó=

- 2: ściwa tak przyłtoyna mowá tych to cnych Pánow
- 3: ieft/ ktorey mowy by też mogli ná łądzie przed Má=
- 4: ieftatem Krolewłkim náłzy mili Herbortowie vzy= (*marg*) Herbortowie. (-)
- 5: wác/ ktorzy z Czech wyłzedłzy z Krolem Kázimie=
- 6: rzem wielkim Rułką źięmię pod moc Polłką podbi=
- 7: li/ y niebyło potym Krolá w Polłzce żadneğ/ zá kto=
- 8: regoby dla Rzeczypołpolitey Herbort ktory gárdłá
- 9: niedał: opułzczę łtará pámięć/ ále zá ludzkiey pámię=
- 10: cí pátrzay co Herbortow poginęło: Fryderyká Her=
- 11: bortá w Sokálłkiey bitwie zábito/ Seweryná v
- 12: Obertyná/ Andrzeiá thež/ ktorego wierná połługá
- 13: Pan Ian Tarnowłki Stárodub zamek był wywro=
- 14: cíł/ zmordowánego támtá woyná/ pogrzebliłmy we
- 15: Lwowie/ Ianá też Herbortá Stárołty Barłkiego
- 16: śmierci/ y dziś ielzce náplákác łye niemożemy/ zá=
- 17: prawdę dzielny y godny narod tych to Panow Fel=
- 18: łztyńłkich ieft: y zaž też niełłychaćie Wálenty Her=
- 19: bort Biłkup Przemyłki/ iákim Biłkupem on dziśia
- 20: ná [Conciliū](#) w Trydenćie ieft/ wyłádziło go włzytko
- 21: [Concilium, ad colligendos omnes abufus Ecclefiáfticos:](#)
- 22: ku czemu przydano iemu dwánaście drugich Biłku=
- 23: pow/ między ktorými on Pryncypálem ieft/ ktory ná
- 24: ten czás włzytkę zacność Krolá Polłkiego y Krole=
- 25: łtwá iego ná łobie noši ná ninieyłzym łwiętym zbo=
- 26: rze Trydenćłkim. Ian też Herbort Podkomorzy (*marg*) Przemyłki Podkomorzy. (-)
- 27: Przemyłki/ brát rodny Biłkupá tego/ o ktorým tru=

S

dno ieft

strona: Sv

Rozmowá VI.

około Exekucyjey
<http://rcin.org.pl>

- 1: dno ielt powiedzieć vceńszymli on ielt czyli cnotli
- 2: wżym/ Státut Koronny ták nám porządnie rołpi=
- 3: fány dał/ że by nam Pan Bog á pokoy domowy mi=
- 4: ły był/ mogłby koždy bes Prokuratorá wedle Práwá
- 5: ieden drugiemu praw v Práwá być. A gdyż tá iá=
- 6: wna dzielność ielt domu Herbortowego/ powiedz=
- 7: ćielz mi Herbort koždy pozwány o dáninę iáką Kro=
- 8: lewfką przed Krolá/ y zali fprawiedliwie z Moyze=
- 9: łzem wfpomináiąc poślugi fwe/ y domu fwego/ nie=
- 10: będzie mogł vżyć onego ku Krolowi fwemu: **Recor=**
- 11: **dare Domine ad Abraam & Ifaac & Iacob.PAPIE.**
- 12: Prawdziwieś tu wyśłowił dom Felśztyńki/ y załtu=
- 13: gi domu tego: ále gdy oni pozwáni ták mowić ná
- 14: łądzie Krolewfkim będą/ co zá Dekret Krol wyda?
- 15: bo Státut Alexándrow brác Krolowi każe.
- 16: **GOSPO.** Wierę ia niewiem/ iákoś łądzić poczał
- 17: ták też łkázuy. **PAP.Ait praetor: vti pośsidetis, ita**
- 18: **pośsideatis.** Ia bym ták łkazał: á wolałbym áby fye
- 19: Alexándrow Státut dołzczałká łpadał/ á niźliby do=
- 20: brodzieie Korony nád łłowo y nád rzeczenie Krole=
- 21: wfkie mylić fye ná fwym KRolu mieli? gdyż koźde
- 22: Práwo ma być **iuftum, honeftum, vtile:** á gdyż then
- 23: Státut Alexándrow **neq̄ iufta Lex eft, neq̄ honefta,(marg)** Niełprawiedliuy Státut Alexándrow. (–)
- 24: **neq̄ vtilis, tollenda non folū ex Legum libris, fed etiā**
- 25: **ex Regni finibus eft. Neq̄ enim iuftum eft, malefacere**
- 26: **bene merentibus: neq̄ honeftum, fidem non feruare Re=**
- 27: **gibus: neq̄ vtile per iniuriam viros à Repub. alienare**

Polńkiey Korony

- 1: **fortes.** Co gdy to wŕzytko w łobie Státut Alexán=
- 2: drow ma/ łufźnie łkázony y wymázány z Státutu
- 3: praw Polńkich być ma/ iáko Rzeczypołpolitey náfzey
- 4: bárzo łzkodliwy. **EVAN.** A což rzeczemy o fum= (*marg*) Summy pieniądze. (–)
- 5: mách pieniężnych/ ktorými bárzo zniewolony iełth
- 6: łtoł Krolewłki/ więc też przedłsyę Krol ma dźierzeńć
- 7: te liłty ktore ná te fummy dał? **PAP.** Y bárzo ma
- 8: dźierzeńć/ chceli Krol dołyc łłowu łwemu vczynić: y
- 9: nie dopułci tego włtyd wrodzony Krolowi náfze=
- 10: mu vczynić/ áby on miał imienie bes pieniędzy lu=
- 11: dźiom brác/ ktore od ludźi ná imienie pod łwym łło=
- 12: wem Krolewłkim wźiał. **EVANG.** Rzeczę Krol
- 13: wedle Státutu Alexándrowego/ wroć mi bes pie=
- 14: niędzy imienie/ czemuł mi dawał przeciwo Stá=
- 15: tutowi? **PAP.** A ia też ná to zályę rzekę Krolowi/
- 16: á czemuł ty ode mnie brał Krolu pieniędzy ná imie=
- 17: nie/ wiedząc iż to iełt przeciwo Státutowi.
- 18: **GOSPO.** Toć tu łęk/ przyłtoyniey było Krolowi
- 19: ode mnie niebrác/ ániźli mnie iemu niedáwác: gdyż
- 20: **Rex praefumitur magis łcire leges Regni fui, quám ego.**
- 21: Coź by tu vczynić/ áby tá łámołowká iáwna/ mię=
- 22: dzy námi á między Krolem náfzym w Polńce nie=
- 23: byłá? **PAP.** Iabym ták rzekł/ popiłác Inwenta=
- 24: rze koźdego załtáwnego imienia/ á obliczywłzy do=
- 25: chody łpráwiedliwie dáć wydźierzeńć dźierźawcy o=
- 26: nemu fumnę wedle dochodu rocznego/ y połtano=
- 27: wić z nim láta wydźierźawánia włzytkiey fummy/

Rozmowa VI.

około Exekucyey

- 1: Ísprawiedliwie ná Seymie. **GOSPOD.** Podoba
- 2: mi fye tá drogá: wízák teź íeft Státut *De extenua=*
- 3: *tione fummarum in bonis Regalibus.* Owo ták z cie= (*marg*) Co Krolowi przyftoi. (–)
- 4: bie rozumiem/ że ty chcefz áżeby Krol we wízytkich
- 5: rzeczách dobrotliwym Krolem/ dobrze czyniąc/ do=
- 6: brym y fłownym/ koźdego przy fwym záchowuiąc/ v
- 7: nas w Polfzce był: áżeby nie Vniuerfałmi/ ále Są=
- 8: dem Seymowym fądził fye Krol z námi/ dobrzeli
- 9: nam co dał/ álbo nie dobrze. **PAP.** Tego chcę zá=
- 10: prawdę: bo co fye tycze Vniuerfałow/ *Vniuerfalia*
- 11: *ędicta neminem angunt, nifi quem tangunt.* Iuriftowie (*marg*) Vniuerfały nikkzemne. (–)
- 12: mowią. Práwo zákázuie krásć/ tym tákowym Prá=
- 13: wem niepierwey złodźiey zginie/ aż świádki álbo li=
- 14: cem przekonány we złodźieyftwie będzie: ták że teź
- 15: y temi Vniuerfałmi żaden v nas imienia fwego nie
- 16: ítráć: bo mamy my ono Práwo mocne ná którym
- 17: wolność náłzá Polfka ítoi: *Neminem captiuabimus,*
- 18: *nemini bona adijmemus, nifi Iure conuicto:* muśi tedy
- 19: być Pozew ná mię wydány miánowicie/ *cum caufa*
- 20: *& cum claufula Iudicialiter refponfurus:* y ma tákowy
- 21: Pozew być położony przez Woźniego *in bonis citati.*
- 22: á gdy ták Krol przeciwko mnie właściwie poftąpi/
- 23: w ten czás ia winien będe przed Krolem ítánąc/ y o
- 24: dánínę fwą ná Pozew odpowiedác: *aliás non.* Y íły=
- 25: chałem ia to od onego mądrogo Pána Ianá Tar=
- 26: nowfkiego/ ktory ná przeźłym Seymie Piotrkow=
- 27: íkim/ gdy fye był przeciw tym Vniuerfałom zápárł/

strona: S3

PolŃkiey Korony.

- 1: ták mawiał: Może káždy z nas ná tákowe Vniuer=
2: łały dobrze łpác: ábowiem gdyby Stároftá ad ru=
3: mandū do imienia mego iechał/ ia bym mu we wro=
4: ćiech zaŃtąpiwłzy rzekł/ nie ieździ do mnie Stáro=
5: łto/ gwałtu mi nieczyń/ niebyłem nigdy pozwány/
6: nie iełtem żadnym Práwem przekonány/ będziefzli
7: mi gwałt czynił/ będec łye bronił. Ták on Pan mą=
8: dry mowił. **EVANG.** Wieręc łye nie ieden Stá=
9: roftá omyli/ ieŃli poiedzie ktory do kogo ná rymácyą
10: wedle tych VniuerŃałow. Ale gdyżeś mi iuź Exe=
11: kucyą KrolewŃkiey Ołoby doŃtátecznie moiem zdá=
12: niem wypráwił/ iefzcie nam o Sądzie á o Obronie
13: co powiedz: iáko łądzić á iáko teź bronić Krol nas
14: iełt powinien. **PAP.** Powiemci ták y o tym/ iáko
15: rozumiem. **GOSPO.** Iedno krotko profzęc/
16: bo iuź południe nádchodzi/ á gęc
17: łye teź dopieka. [grafika](#)

S iij

Dyálog

strona: S3v

1: Dyálog Siodmy.

2: # W tym Dyálogu rozmowá iełt okołó

3: Obrony/ á okołó Sądow.

4: **PAPIEZNIK. EVANGELIK.**

5: **GOSPODARZ. PACHOLE.**

6: **P**APIEZN. PoŃpolicie ludźie mowią/ że

7: Krol nam dwie rzeczy iełt powinien/ bronić

8: nas/ á łądzić nas: obiedwie rzeczy Krolowi łą przy=

- 9: ftoyne. *quia, & honor Regis Iudicium diligit, & accin=*
- 10: *gitur Rex gladio suo super foemur suum potentissime.*
- 11: Ale gdyżemy pierwey ná to fye byli zwolili/ że Krol (*marg*) KROL nic niepowinien iedno to co przyśiągł. (-)
- 12: nic nam więcey nie ma iścić/ iedno tho co nam w
- 13: przyśiędze fwey obiecał: bárzo bym rad áby kto mi
- 14: to pokazał/ że Krol iáko mnie w przyśiędze obiecuie
- 15: bronić/ bo mowi w przyśiędze *pro posse meo defendā,*
- 16: ták też mię Krol winien z tobą o krowę moię álbo
- 17: o kozę fądzić: widzę że wlyztká przyśięgá Krolew=
- 18: fka ma w fobie tylko to/ *quò vniuerfitati POLonicę*
- 19: *commune, & publicum bonum est: iáko fą: Iura, liber=*
- 20: *tates, Priuilegia, literę, immunitates Regni Polonię, &*
- 21: *defensio Terminorum eius: priuata autem hic filentio*
- 22: *prętermittuntur omnia: ktore fą meum & tuum. y ták*
- 23: ludzie mądrzy Krolá wykłádáią: *Rex minister est(marg) REX quide (-)*
- 24: *Reipub. non autem rei priuatę, quę constat meo ac tuo:*

o których

strona: S4

- 1: o których fą Státutá Koronne/ ná ktore *priuata* wy=
- 2: fádzeni fą Sędziowie/ y Woiewodowie/ ále *de illis*
- 3: *quę communia sunt,* ná których wolność y zacność
- 4: Koronna ftoi/ o tákowych rzeczách rádźić z Rádá=
- 5: mi fwemi Krolowi nálzemu przyftoi: y rad bym to
- 6: wiedźiał/ iákobyfmy przyśięgá Krolewfką do tego
- 7: Krolá przyćifnąć y to mu pokázác mogli/ że on mnie
- 8: winien iefth z tobą o miedzę przeoráną álbo o fpás
- 9: fądzić/ odłóżywlyzy Rzeczypołpolite ná ftronę.
- 10: **EVANG.** A to w przyśiędze ftoi iáwnie/ *Iura* w
- 11: czym fye zámykáią/ y *Statuta* o twoim y o moim v=

- 12: czynione. **PAP.** Podobno to tak iest iako ty mo=
 13: wifz: alec v Laccinnikow to slowo **Ius**, iako y v Grae=
 14: kow **τό δίκαιου**, idem valet quod iustum, integrum, reli=
 15: giofum, verum, ac iustum: iakoby Krol chcial tak w
 16: przysiedze fwey rzec/ **Ego Polonę Rex iuro, quó o=**
 17: **mnia integra, religiofa, aequa, vera, ac iusta, in Regno**
 18: **meo Polonę attendam & custodiam.** bo to co ty zo=
 19: wiefz Státut/ to po laccinie zową **Lex**, quę est iusto=(*marg*) **LEX quide (-)**
 20: **rum iniustorūq̄ distinctio, quę supplicio improbos affi=**
 21: **cit, & defendit ac tuetur bonos. EVAN.** Więc Krol
 22: Apellacyy Seymowych od Ziemskiego y od Wie=
 23: cowego Sądū/ ktore prze deń przychodzą/ ładzić v
 24: nas niebędzie? **PAP.** Odpowiemci ná to/ ale cię
 25: pierwey spytam o to/ teraz idzie o Litwę Krolowi
 26: z Moskiewskim/ o Wołochy z Deszpodem/ o Polkę z
 27: Turkiem/ o Ifflanty z Krolew Szweckim: powiedz

że ty

strona: S4v

Rozmowa VII.

około Exekucyey

- 1: że ty mnie/ mali Krol zaniechawly wlyztkie prace
 2: y rady/ około tak wielkich nieprzyacioł Koronnych/
 3: wlyzftek Seym Piotrkowłki/ około twoich szkap/
 4: swini/ krow/ i około spasi z Radami fwemi ftra=
 5: wic? czyli wybrawly ná ten moy a twoy ład/ ludzie
 6: cnotliwe a mądre/ sam o nieprzyacieloch Korony
 7: fwey y o obronie Krolestwa fwego radzić? gdyż ka=
 8: zdy Seym wálny/ przed oczyma fwemi niema miec
 9: iedno Rzeczpospolita/ bo Seymy dla tego fkladaią
 10: aby ná nich radzono o pięci rzeczach/ wedle Aryfto=

- 11: teleffá X: Rhetoricor|. pierwřza rzecz ieřt: Dochody (marg) Spráwy Seymowe. (-)
- 12: Koronne/ iáko łá Mytá/ Zupy/ Stárořtwá y ine ku
- 13: łkárbu Krolewřkiemu należące rzeczy. Druga rzecz
- 14: ieřt Seymowa/ Woyna á pokoy/ iáko to teraz ieřt o
- 15: Ifflanty quęřtia v nas/ mamyli ie do Korony w ie=
- 16: dnořć przyiąć/ á ich od Moskwy bronić czyli nie: á=
- 17: byřmy głupie złořhą wędą ryb niełowili/ iáku Au=
- 18: guřtus Cefarř/ około řzkodliwych á niepotrzebnych
- 19: walkách mowił. Ták teř mamyli Deřzpota w Wo=
- 20: lořzech zániechác czyli nie. Trzečia ieřt rzecz około
- 21: obrony Korony/ ktora zewřřad otworem teraz ko=
- 22: řdemu nieprzyiaćielowi řwemu łtoi. Czwarta ráda
- 23: Seymowa ieřt około hándlow/ iákobyřmy te rzeczy
- 24: ktorych nářbyt mamy odbyć mogli/ á tych ktorych
- 25: niemamy łatwie dořtáli: oto Kupcy w Polřzce ni=
- 26: řzcieią/ oto drogořć v nas wielka/ oto Ferdynánd
- 27: Cefarř řklády nowe ná Słáku poczynił/ wielkie cłá

ná kupce

strona: T

Polřkiej Korony.

- 1: ná kupce nářze vřtáwił/ s káđ drogořć nieřlychána
- 2: teraz ieřt w Polřzce. Piąta Seymowa quęřtia ieřt/
- 3: iákoby nam Práwá řřly/ á řpráwiedliwořć rychła á
- 4: řnáđna v nas byłá/ ktorey niemamy. Pátrzayře
- 5: ieffli řpráwiedliwa rzecz ieřt/ álbo bęđzieli to wedle
- 6: przyięgi Krolewřkiej/ opuřciwřzy Seymowe quę=
- 7: řtię ták wielkie/ ná moiem á twoiem bydle/ wřzyt=
- 8: kiemu Krolowi z Rádámi řwemi vwiąznác? coř ná
- 9: to mowiřz? **EVANG.** Cięřek ři ieřt mnie moy łá=
- 10: řiad/ álec teř Moskiewřki Litwie/ á Turek Polřzce

11: z Wołochy y z Tátary nie lekźzemi są. **PAP.** A což
 12: tu wźdy lepźzego obierałz/ Krowęli fwą o którą mię
 13: pozywałz/ ábym ci ią z winą zá Dekretem Krolew=
 14: łkim ná Seymie wrocił/ czyli wźzytkę Polfkę/ ábyś
 15: w niey zá Rádą Krolewfką/ po tem Seymie z żo=
 16: ną z dziećmi y z wolnościami cáły był? **EVANG.**
 17: Porwanaby biefu swoiá krowá/ iuż bym ia ná Sę=
 18: dziego álbo ná Woiewodźinem Dekrećie/ o krowę
 19: fwą przeštał/ byłmy iedno wźzyfcy *in commune* cáli
 20: w Polźce byli. **PAPIE.** Tedy fam wyznawałz/ że
 21: Krolewłki vrząd wźzyftek *ad publica extenditur, non*
 22: *autem ad priuata*: ábowiem zwierzchność tá Krole=
 23: włka w Polźce gorą idźie/ wyłoko ten Orzeł lata/
 24: mego á twego tho iełt tych rzeczy niłkich niebaczy:
 25: bo nie ná doł ná źiemię/ ále wzgorę w niebo wźzy=
 26: łtek pátry: á chcełz żeć to vkażę/ ze Krol by dobrze
 27: chciał/ Sądom tym dofyć vczynić niemoże. Iełt

T

Státut

strona: Tv

Rozmowa VII.

około Exekucyey

1: Státut Krolá Zygmuntow ktory fye ták poczyna:
 2: *Consentimus vt caufę ad Conuentum Regni generalem*
 3: *deuolutę, duobus in feptimana diebus, quarta & sexta*
 4: *feria per nos deinceps cognoſcantur, & iudicentur: &*
 5: *conclufione facta Conuentus, nemo pułtea in caufis ad*
 6: *Conuentum deuolutis, iudicari debebit ac poterit. We=*
 7: dle tego Státutu/ pytam cię Krol vczynić (*marg*) Krol fądźić nas niemoże. (–)
 8: dofyć Sądom Miełckim/ Grockim/ Komifárłkim/
 9: Podkomorłkim/ Ziemiłkim/ Wiecowym/ y teź fwym

- 10: Krolewskim własnym/ łądząc wżytkę Polkę/ Ruś/
 11: Prufy/ MázowŹe/ Litwę ná Seymie dwa dni w
 12: tydzień tylko: á nád to my Krolá dáley wyciągnąć
 13: niemożemy/ byłmy dáli Krolowi nie dwa dni w ty=
 14: dzień ná Seymie/ ále by przez wżyŹtek wiek żywo=
 15: tá Źwego/ nic innego nie czynił Krol iedno łądził/
 16: tedy CzłowieczeńŹtwo iego nie zdzierży tego/ áżeby
 17: on ták wielkie á okrutne brzemię ná Źobie ździerżeć
 18: mógł/ **nam & illi oculi carnei funt:** teŹ ći mu Źye wŹdy
 19: kiedy odpoczynąć chce/ iáko y mnie: **Liber mihi esse**
 20: **non videtur, qui aliquando nihil agit.** nie głupie mo=
 21: wił ieden. Powiedz mi/ MoyŹesz Źwięty miał co
 22: nád Krole náŹe dŹiŹieyŹe/ czyli im on Źpráwą y teŹ
 23: dŹielnoŹciá rowien był? **EVAN.** Grzech ták mo= (*marg*) Sądy MoyŹeszowe. (-)
 24: wić/ bo mowi ták piŹmo o MoyŹeŹu: **34 Deuter**
 25: **Erat autem MoyŹes filius centum&t viginti annorum,**
 26: **quando mortuus est: non calligavit oculus eius, nec fu=**
 27: **git vigor eius &c̄. Et non surrexit Propheta ampliũ in**

IŹraél

strona: T2

Polskiej Korony.

- 1: **IŹraél sicut MoyŹes, quem noŹŹet Dominus facie ad faciẽ.**
 2: **PAPIE.** A wŹdy ten ták wielki MoyŹesz niemógł
 3: Sądom ludu onego ŹproŹtác/ ktorego Źwiekier iego
 4: Iethro tymi Źłowy gromi o Sądy: **Non bonam rem**
 5: **facis, Źtulto labore confumeris & tu & populus iŹte, qui**
 6: **tecum est vltra vires tuas & negocium, Źolus illud non**
 7: **poteris ŹuŹtinere: Źed audi verba mea atq; confilia, & erit**
 8: **Dominus tecum: EŹto tu populo in his quę ad Deum**
 9: **pertinent, vt refferas quę dicuntur ad cum &c̄. provide**

10: autem de omni plebe viros potentes, & timentes Deum,
 11: in quibus fit veritas, & qui oderint auariciam: & confi=
 12: tues ex eis Tribunos, & Centuriones, & Quinquagena=
 13: rios, & Decanos, qui iudicent populum omni tempore:
 14: quicquid autem maius fuerit, refferant ad te: & ipfi mi
 15: nora tantummodo iudicent, leuius'q; fit tibi, partito in a=
 16: lios onere: fi hoc feceris implebis imperium Dei, & Prę=
 17: cepta eius poteris fuftinere, & omnis hic populus reuer=
 18: tetur ad loca fua in pace. Quibus auditis, Moyfes fecit
 19: omnia quę illi praeceperat. Tedy Moyżefz ktoremu
 20: Krol żaden dzielnością ani fprawą w Rzeczyoſpo=
 21: litey/ ani był rowien/ ani rownym być może: fpro=
 22: ftać fądu onego ludu niemogł/ á to tám niebyło ani
 23: Podkomorzego/ ani Komifarzå żadnego/ ani máię=
 24: tności żadney: á coż my o łobie rzeczemy/ kthorzy
 25: dálekoſmy fą od Moyżefzå ciåłem y duſzå/ ieſliżeć
 26: Moyżefz ftulto labore ná Sądziech onych vbogiego
 27: támtego ludu confumebatur, pewnieć fye Krol náſz

T ij

ná Sąd=

strona: T2v

Rozmowa VII.

około Exekucyey

1: ná Sądziech náſzych wżetecznych dłuęo nieoſtoi:
 2: y niewierzę ia temu/ áby ktory Człowiek chćiał być (marg) Nieżnoſne ieſth brzemię
 Polkieę Krola. (–)
 3: v nas Krolem Polkiem/ gdybyfmy mu roſpowie=
 4: dzieli/ że będżiefz winien naymnieyſze rzeczy fądzić/
 5: y ſzewce o kopytå gdy fye zwådżå fądzić ty będżiefz:
 6: niepodeymie fye tego żaden/ mowię o tym/ ktoryby
 7: nie obietnicå tylko/ ále ſkutkiem doſyc czynić temu

- 8: chciał. **EVANGEL.** A iakoż Krolowie pierwſzy
 9: przodki náfze fądzili? **PAP.** Iako fye oni fądzili ła=
 10: twie tho poznałz z Kłyąg fтарыч: Podź do Páná (*marg*) Sądy Krolow fтарыч. (–)
 11: Krzyſtoporſkiego Piárzá Sieráckiego/ gdy będziefz
 12: w Piotrkowie/ proś go ábyć vkazał Seymowe Są=
 13: dy/ zá Iágełlá/ álbo zá Kázimierzá Krolá: wietfzą
 14: naydziefz dziś iednę Komelſkiego caufe/ á niźli fprá=
 15: wy wſzytkie Seymowe były. Zá czáfow Krolow
 16: onych tydzień Seym ftał/ ná koniech ſiedząc z Kro=
 17: lem po Tátárſku przodkowie náfzy rádzili/ vrádzi=
 18: wſzy wálkę álbo woynę/ hnet po Seymie było. A
 19: tak brácie miły/ iefli álleguiem Władyfławem álbo
 20: Kázimierzem Krolom/ álleguymy też y obyczáyami
 21: przodkow ſwoich: weźmimy prawdę ich przed fye/
 22: weźmimy też y wiárę/ tedy w Polfzce álbo żadne v
 23: nas niebęda Sądy/ álbo krociuchne będą po ftáre=
 24: mu: ále będziemyli tylko állegowác Krolmi ftáremi
 25: Krolowi ſwemu/ á fámi fye imiemy potwarzy/ nie=
 26: wiáry/ y vporu nowego/ y Krol náfz *ftulto labore*
 27: *confumetur*, y my Práwá áni pokoiá w Polfzce mieć

niebędzie=

strona: T3

Polfkiey Korony.

- 1: niebędziemy nigdy. **GOSPOD.** Záprawdęc to ná=
 2: fzá wielka ſlepotá ieft/ że my chcemy áby nas Krol
 3: fądził po ftáremu/ á niehcemy tego ábyfmy też my
 4: żyli z ſobą po ftáremu: y rownie mi fye to być widzi
 5: y takiego ſmiechu godno/ iáko fye więc ſmieiemy
 6: dzieciom málutkiem/ gdy álbo czapkę Oycowſką ná
 7: fye kładą/ álbo trzewik Oycowſki obuwáia: tak że

- 8: też y my chcemy obyczaiow y ípraw ítárodawnych
- 9: dźiádow y prádźiádow náńzych po Krolu íwym/ od
- 10: ktorých bárzońmy íye wyrodźili. **EVANG.** A což
- 11: czynić/ wźdyć Práwá muśiemy w Polńce mieć.
- 12: **PAP.** Słuchaymy Moyżelzá/ to íeft Pána Bogá/
- 13: á niemożemy lepńzey rády náleść nád tę ktorą nam (*marg*) Rotá. (–)
- 14: Duch Święty w písmie Świętym íawnie w ręce
- 15: dáie: á będzie to wedle przyśięgi Krolá náńzego/ gdy
- 16: Krol/ íako nas broni/ przez Hetmány/ przez Woie=
- 17: wody/ przez Káńztellany/ przez Stárońty íwe/ także
- 18: też nas íądzić będzie przez wybráne ludźi/ ná Są=
- 19: dziech Ziemńkich/ Wiecowych/ y Affeforkkich/ ktorzy
- 20: w rzeczách wátpliwych á trudnych/ w czym by íye
- 21: niezgadźali íami przy Krolu będąc/ ípytáią Krolá/
- 22: íako to álbo owo w rzeczách wátpliwych oíądzić/
- 23: ták Krol y íam okoío Rzeczypońpolitey íakom pier=
- 24: wey powiádał/ beśpieczniey y ípokoyńney rádźić bę=
- 25: dzie/ nie rozrywáiąc íye *erga plurima, nam pluribus*
- 26: *intentus non eft nobis ad omnia íenfus, nam vnum ab*
- 27: *vno benefit:* mowi náńz wielebny Plato. My też

T iij

reuertemur

strona: T3v

Rozmowa VII.

okoío Exekucyey

- 1: *reuertemur ad loca nońtra cū pace:* íako to pímo mo=
- 2: wi. **GOSPOD.** Y oney mi theż rády nie gańcie/
- 3: ktorą pan Ian Tarnowńki Káńztellan Krákowńki w
- 4: Piotrkowie ná Seymie przeńżłym nam dawał/ on
- 5: Pan mądy chćiał/ áby wybráni ludźie pewni z wiel=
- 6: kiej Polńki/ máłą Polńkę íądźili; á takież záńy z má=

- 7: łey Polłki ludźie/ áby wielką Polłkę łądzili: á gdyby
- 8: łye wżycy ná ieden Dekret zgodźili/ áby od Dekre=
- 9: tu Apellacya niezłá: á gdzieby łye niezgodźili/ tám
- 10: by Apellacya mieyłce miálá do Krolá. Tákci by= (*marg*) Sądy Greckie. (-)
- 11: wało w Gręcye/ gdzie z koźdego głownego Miá=
- 12: łta/ wybráni ludźie zieźdzáli łye dwa kroć do roku
- 13: od [Termopilas](#), to iełt ná wiołnę á ná ieśień/ y łądzi=
- 14: li wżytkie roznice ktore łye między Miálty Gręcki=
- 15: mi przygadzały: y trudno mamy tho náleść mimo
- 16: náłzę Polłkę/ áby gdzie zwierzchni Pan [pro meo & \(marg\)](#) PAN zwierzchni nie łądzi nigdziey. (-)
- 17: [tuo](#) zniewolony Sądem był. Papież w Rzymie
- 18: głowá Krześcijánłtwá wżytkiego/ rády o rzeczách
- 19: tych/ ktore [ad Statutum ROManę Ecclefię pertinent](#):
- 20: á tę [priuata](#) do Roty odłyla/ w ktorey Roćie/ [tertia](#)
- 21: [fententia conformis](#) wygrawa: á łą ludźie w tey Ro=
- 22: ćie lichem nie cetnem/ [vt in concludendo maior pars](#)
- 23: [vincat](#): niewiem czemu by też to v nas być niemiáło/
- 24: álbo czemu byłmy to w Polłzce v siebie gánić mieli/
- 25: co wżyłtek świát w Rzymie chwali. Wenecya iełt
- 26: Miáłto łprawá łwą we wżyłtkich rzeczách łwoich
- 27: chwálebne/ tám Kfyążę z Konfiliarzmi łwemi/ y że

wżytkiem

strona: T4

Polskiej Korony.

- 1: wżytkiem łwoiem Senattem/ nic o Sądziech tych
- 2: ołobliwych niewie/ łą ná to Sędziowie wyłądzeni/
- 3: ktorzy [priuata](#) łądzą. A gdy Norymberg Miáłto
- 4: rządtem bárzo Wenecyi podobne/ około tych Są= (*marg*) Norymberg Práwá zebrze od Wenetow. (-)

- 5: dow wielkie niezgody w łobie miewało/ tedy No=
 6: rymbergczanie do Wenetow poślali/ profząc ich aby
 7: Wenetowie im łpofob y Prává Rzeczypolitey
 8: łwey przyślali/ co Wenetowie rádźi vdziałali: wedle
 9: ktorego Weneckiego łpofobu/ iáko łlawne Miáło
 10: Norymberg iełt łłyźycie: ále wy o thym czytaycie
 11: [Petrum Bembum in Hiłtoria Veneta](#): niełromotá iełt
 12: rzeczy potrzebney y też pożyteczney/ ktorey domá nie
 13: máłz od łásiáda prołić. Nie włydał łwe Rzym [xij](#)
 14: [Tabulas](#) od Athen wźiać/ y też Právem obcym łwą (*marg*) XII. Tabulę (-)
 15: Rzeczypolita rządźić: á czemubylmy łwe też my od
 16: Wenetow álbo od Rzymu rządu prołić ktorego do=
 17: má niemamy włydzili. Day Pánie Boże nam te=
 18: go Duchá y tę pokorę/ ábychmy od inych ludzi przy=
 19: klády bráli/ ktoremi bylmy łwe lepiej wźdy kiedy łpra
 20: wowáli/ á niźli łwe teraz łprawuiemy. **EVANG.**
 21: Boże day to/ áleć mnie Sądy tákowe bárzo łwe po=
 22: dobáią/ y bárzo ná nie zwalam: á w tych Seymo= (*marg*) W Polzce łprawiedliwołci
 niemáłz. (-)
 23: wych náłzych dźiłeyłzych Sądziech żadney nádźie=
 24: ie niemam/ áby kto kiedy mogł przez nie ku łwemu
 25: przyłć: widziałem ná przełłym Seymie v Piárzá
 26: Sieráckiego Caułi/ ktore łwe między łtronámi przez
 27: Sądy toczą [per XL annos](#), ktorym iełzce końcá nie

máłz/

strona: T4v

Rozmowá VII.

około Exekucyey

- 1: máłz/ iuź dźiad y oćieć dáwno onych Caus pomárli/
 2: łynowie iełzce końcá niemáią/ y mieć podobno nie

3: będą: taką my łprawiedliwość tymi łwymi Sądy
 4: dziś w Polfzce mamy. **GOS**. Miałem z Pány Za= (*marg*) Orzechowfki Wieś łtrącił. (-)
 5: ręby o Czárne żołny ná przelzłym Seymie Práwo/
 6: ktore łye poczęło **Anno 1524**. kthore mi był Pan
 7: Ian Chełmfki niebofzczyk Oćiec żony mey łpuścił/
 8: bywałem ná kielku Seymiech z wielką vtrátą łwą:
 9: á gdy mi łye iuz było Práwo bárzo przyiádło/ łtoiąc
 10: przed Sądem Krolewfkim/ prośilem Páná Woie=
 11: wody Poznánłkiego/ Páná Marćiná Zborowfkie=
 12: go o przyczynę do Krolá/ áby Krol odłądził mię ná
 13: koniec támtęy wśi pierwey á niźlibym y łwą drogą/
 14: ieżdząc po Seymiech á Sądu Krolewfkiego czeká=
 15: iąc vtrącił: y łtáłość łye ták/ Krol hnet łkazał prze=
 16: ćiwko mnie: y niemogę inák rzec/ iedno że łpráwie=
 17: dliwie wedle tego iáko Prokurator moy powieđał/
 18: ktory nie to z czym była Caufa/ od Sądu Ziemfkie=
 19: go y Wiecowego przed Krolá przyłzła: ále to co by=
 20: łá łtroná łobie v Sądu Ziemfkiego vpuściłá/ łtro=
 21: nie nárażał: á Krol łdząc **ex Allegatis & rełponfis**,
 22: muśiał to łdźić co łtyłzał: ták mi Prokurator moy
 23: (wiećie ktory) połżuzył. **EVAN**. O coć niewiem/
 24: pełen tego Seym Piotrkowfki był/ włzák tego nie
 25: táią Prokuratorowie Pánow Zarębow/ y teraz/ iá=
 26: koś ielt od támtęo Prokuratorá przez nogę przewi=
 27: niony: moźemyć łye niećiefzyć temi Sądy Krole=

włkiemi

strona: V

Polfkiey Korony

1: włkiemi ktorych niemamy/ á ieltli kiedy bywáią/ te=
 2: dy Pánowie wotuiąc/ á Prokuratorowie zdradzá=

- 3: iąc kieruią śpráwiedliwością nálfzą iáko chcą: co by
- 4: iednák nie było gdyby mię **auditor** moy domá fáme=
- 5: go wyfluchał/ y zemnie fáme go fye po proftu wy=
- 6: wiedział/ ná czym rzecz moiá wżytká łtoi/ á żeby po
- 7: tym łam ią o demnie w Roćie Polłkiew rołpowie=
- 8: dział Collegam łwym/ byłci by rychley koniec łprá=
- 9: wiedliwości koźdemu/ odpráwiłcyby fye wżytkie
- 10: zádzierżáne Caufi tym obyczáiem rychłó/ bes Pro=
- 11: kuratorow/ ktorem do iedney Caufi máło cáły dzień
- 12: iełt mowić. **PAP.** Iełfiże fye wam tá drogá nie=
- 13: podoba ku prętkiew łpráwiedliwości/ nie czekaymy
- 14: inney/ bo nád tę łnádnieyłzey nie naydziemy żadney.
- 15: **EVANG.** Y ia iey iuż nie czekam/ á gdyżeśmi iuż
- 16: powiedział o Sądziech/ mem zdániem dobrze/ po=
- 17: wiedźże mi też o Obronie/ iákoby náfnádniew Krol
- 18: nas wedle przyśięgi łwey bronić miał? **PAPIEZ.**
- 19: Krotkoć ná to powiem: Rułzenie połpolite/ toć iełt (*marg*) Obroná koronna. (–)
- 20: iáśnie opiłáne w Státucie/ á to iełt ołtátecznia ná=
- 21: dzieiá Polłkiew obrony/ ktorey dawno Polłká vży=
- 22: wálá/ iákoż ná Prufkiew wojnie/ bo tá kokolza woy=
- 23: ná v Lwowá nikczemna/ co zá pożytek nam vczy=
- 24: niłá dobrze pomnimy/ bo iáko nierządnie/ ták też nie
- 25: potrzebnie rułzoná byłá. To tedy rułzenie wedle
- 26: Státutow/ ná ołtátnią potrzebę Krol Polłki cho=
- 27: wác będącie: mowmy teraz o tey obronie potoczney/

V

ktorey

strona: Vv

Rozmowá VII.

około Exekucyey

- 1: ktorey Polłka Koroná vłtáwicznie potrzebuie/ kto=

- 2: rey iż niema widźicie iákie szkody tu v nas Tátáro=
 3: wie czynią/ á iáko obcy ludzie przechodzą KOronę
 4: Polfką iáko chcą: trzebá tedy tego áby obroná vftá=
 5: wiona byłá/ ále táka ktoraby człowieká każdego do=
 6: ległá: á iefliże słyfzeć chcecie to/ com też v inych álbo
 7: widał/ álbo czytał to wam powiem. **EVANGE.**
 8: Bárzo cię o to prośimy. **PAPIE.** gdy Alexánder
 9: Mácedo Krol wielki/ y Zophyperfá bárzo sílen A=
 10: thenom był/ zá rádą Demofthenową: ták Miáfto
 11: ono obronne poftánowiło było/ iákoby każdego czło
 12: wieká/ każdego ftanu w Mieście doległá: ále iż w
 13: Mieście onym nie iednoftayni byli ludzie/ przeto też
 14: nie iednákowo obroná oná każdego w Mieście do=
 15: legálá: czytáycie łobie o tym [Orationē Demofthenis](#)
 16: **[2 wyrazy greckie]** tám naydźiefz ołobliwą rádę około tey
 17: obrony potoczney/ ktorą ia wam vkażę nie báwiąc
 18: łye gręcą długó mową ná náfzey Rzeczypołpolitey.
 19: **EVANG.** Tego my chcemy/ dofyć nam będzie/ gdy
 20: nam támtego Oratorá Gręckiego mądrość ná Pol=
 21: łzce náfzey pokażefz. **PAP.** Koždy Człowiek czego
 22: vżywa/ á czym łtoi/ á czym z nim ieft/ przyłtoi łye ie=
 23: mu o to łtárác/ áby to cáło iemu było. Chcemyli
 24: tedy náleść w Polfzce obronę/ poznaymyż pierwey
 25: lud ten/ ktory Polfki vżywa/ iednákowylí ieft/ czyli
 26: rozny: iednákowoli/ czyli roznie lud ten Polfki vży=
 27: wa: co ábychmy poználi/ ták dzielić lud ten w Pol=

łzce mu=

strona: V2

Polfkiey Korony.

- 1: łzce muśimy: Koždy w Polfzce Człowiek/ álbo ieft

- 2: Krolēm/ álbo poddánem: Krol ieden w Polŕzce ieft/ (*marg*) POLŕki rozdział. (–)
- 3: dzielony być niemoże: ále poddány/ infzy ieft Du=
- 4: chowny/ infzy Swiecki. **EVANG.** Wŕzákóŕ pier=
- 5: wey niechćiał mieć Duchownego ŕtanu/ poddanem
- 6: Krolá Polŕkiego. **PAP.** Prawdá ieft/ nie należy
- 7: ku ŕlúzbie Ołtarzá Swiętego/ poddánem Krolowi
- 8: ŕtan ten v nas nie ieft: ále ile vżywa źiemie Krole=
- 9: ŕtwá/ wedle tego poddány ŕtan ten Krolowi Pol=
- 10: ŕkiemu ieft/ iákó teź y Státutá náŕze obmawiáią.
- 11: Ieft tedy poddány w Polŕzce Krolowi Polŕkiemu
- 12: ieden Duchowny drugi Swiecki/ w Duchownym
- 13: ŕtanie kładę wŕzytkie ktorzy Koŕciołowi ŕlúżą: pod=
- 14: dánego theź Swieckiego ták dziele/ że on álbo Zie=
- 15: miáninem ieft/ álbo Ziemiáninowi poddánem ieft/
- 16: źiemię orząc/ y źiemią ŕye żywiąc: álbo źiemie nie=
- 17: máiąc dowćipem ŕwem żywność w Polŕzce ma ŕwo
- 18: ię/ ktorey ia Hándlownikiem zowie: w ktorey licz=
- 19: bie ŕą Zydwie/ Mieŕzczanie/ Kupcy y ŕludzy/ ktorzy
- 20: dowćipem ŕwem/ iákoby Hándlem inem w Polŕzce
- 21: ŕą żywi: mamy tedy pięćiorákowe ludźi ktorzy Pol=
- 22: ŕkiego Kroleŕstwa vzywáią: ieft pierwŕzy Krol/ w=
- 23: tory Duchowny/ trzeći Ziemiánin/ czwarty Hán=
- 24: dlownik/ piątý Kmieć: y niemożeŕz mi dáć człowie=
- 25: ká w Polŕzce żadnego/ ktorzyby iednem z tych niebył:
- 26: á gdyź ći wŕzyŕcy Polŕkiey Korony vzywáią/ ŕą po=
- 27: winni o niey rádźić/ wŕzyŕcy iey bronieć/ iákobyŕmy y

V ij

my po=

strona: V2v

Rozmowa VII.

około Exekucyey
<http://rcin.org.pl>

1: my powinni wszyscy tego domu oprawować y bro=
2: nić/ gdybyśmy go wszyscy używali: á ielibyśmy do=
3: mu tego roznie używali/ tedybyśmy też go nie iedną
4: ko oprawowali: tak też y Korony Polskiej/ to pię=
5: cioro ludzi powinni wszyscy bronić/ ále nie iednąko/
6: bo inak Polki używa Krol/ inak Książdz/ inak Zie=
7: miánin/ inak Hándlnik/ inak Kmieć: Krol Kro=
8: lestwá Polskiego używa/ iáko naywyższy Hetman:
9: Duchowny używa go/ iáko pošlubiony służbie Ko=
10: ścielney: Ziemiánin używa Polki/ iáko żołnierz Ko=
11: ronny: Hándlnik używa iáko sługá/ przez ktore=
12: go tego nabywamy czego domá niemamy: Kmieć
13: używa/ iáko ten od ktorego wszystko Krolestwo Pol=
14: skie ma żywność swą: przeto też nie iednakowo/ ci
15: wszyscy Koronie Polskiej obronę winni są: Książdz
16: gdyż od Ołtarzá nigdy odstąpić sye iemu niegodzi/
17: á woiować mu pismo zakázue/ wedle szącunku Po=
18: bor ná wojnę da/ także y Hándlnik: Krol z Ry=
19: cerstwem swem Poboru nieda/ ale ná wojnę wsiá=
20: dąć winien iest/ iáko Hetman z Żołnierzmi swemi.
21: **EVAN.** Tedy wtáwicznie tym sposobem rużenie
22: pošpolite w Polzce będzie. **PAP.** Nieprzyydzie k=
23: temu. **EVANG.** Iáko to? **PAPIE.** Táko/ iest
24: w Koronie Polskiej pięcioronaście Woiewodztw/
25: niechayże oszácii powiaty w kożdem Woiewodz=
26: twie/ s kąd sye naydzie co ktore Woiewodztwo ludu
27: mieć może: á potym Woiewodztwá niechay między

sobą

- 1: łobą wyrownáią/ y ná części wšytkę Koronę roz=
 2: dziela/ iuż ták rzekąc ná łżeść części: niechayże iedná
 3: część tego roku łłuży ná Podolu Woynę: drugiego
 4: roku/ druga część: trzeciego/ trzecia: czwartego/ cz=
 5: warta: rc. aż łye wšytki części obeydą/ tákże záłye
 6: ná pierwšzą część koleia łye wroci: tym obyczáiem
 7: by y ćwiczenie w ludźiech było y gotowość/ y zbyt=
 8: ki tym by obyczáiem v nas przełtály: ma drugi kilká
 9: łynow/ łotruią domá/ tną kozere/ zábijáią/ krádną/ (marg) Czym w Polšce zbythki
 vłtáną. (-)
 10: co wšytko z proznovánia przychodzi: á toż będzie
 11: miał Oćiec vbogi gotową łłużbę łynowi łwemu/ z
 12: onych pieniędzy ktore wedle łzácunku Duchownik/
 13: Hándlownik/ y Kmieć łłożą. **EVAN.** Ale Prawo
 14: w Polšce v nas iełt/ że bes Krolá ná woynę iechác
 15: niemamy. **PAP.** Prawdá iełt/ ále niechay Krol
 16: we Lwowie álbo w Kámieńcu zówłze przez látho
 17: z námi leży/ álbo támara gdzieby obrony ktora łtroná
 18: Koronna przeciwko nieprzyacielowi potrzebowa=
 19: łá: ták my Prywileiá łwego nie nárułzemy/ bo iuż
 20: tem obyczáiem będzie rułzenie połpolite w tákowey
 21: obronie/ iedno w tym będzie roznicá/ że nie łuwál=
 22: ką rázem Polłká łye ná Woynę rułzy/ ále koleią ie=
 23: dná część wedle rozdziału Koronnego.
 24: **GOSPODARZ.** Gdym łye w Padwi vczył/ ni= (marg) Wenecka monłtrá. (-)
 25: gdym nie omiełzkawał Monłtry/ ktora Wenełowie
 26: czynić po Powiećiech łwoich zwykli ná koždy rok:
 27: iuż to oni wiedzą/ co w ktorym powiećie vbyło álbo

przybyło

Rozmowa VII.

około Exekucyey

- 1: przybyło ku boiowi ludu/ y ná thym ich gotowość
- 2: wielka iest: wípomináło fyte teź y tho ná przeźłych
- 3: Seymiech v nas/ owo dali Bog ná tym Seymie
- 4: tá łpráwá doydźie: Pánie Boże day to/ áby Krol
- 5: PAN náłz łzczęśliwie ten Seym począł/ y poźyte
- 6: cznie go nam wźzem dokonał: á iżeby ni wczym áni
- 7: Pánu Bogu/ áni Duchownemu áni Swieckiemu
- 8: łtánu/ áni łam łobie winien niezoltał: á żeby on w
- 9: Krolełtwie łwem dobrze ná tem Seymie połtáno=
- 10: wionem z chwałą wieczną/ y z dułznym zbáwieniem
- 11: łwym KROLował. **PAPIEZN.** AMEN.
- 12: **PACHOLE.** Pánie iuz Gęś ná łtole.
- 13: **GOSPODARZ.** A my teź
- 14: powłtawłzy tachniem
- 15: włzechni ná
- 16: nię.
- 17: Dokończenie Dyálogow.
- 18: grafika